

SLOVENSKI JADRANA

KOPER — 20. SEPTEMBRA 1957

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

LETO VI. — ŠTEV. 38

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26, tel. 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Iz vsebine:

Pričakovani izidi volitev v Zahodni Nemčiji
Zunanjepolitični in gospodarski komentar
O porastu pomorskega prometa
Dvig gospodarstva v letošnjem prvem polletju (z grafičnim prikazom)
Napotke za volitve
Konec zapiskov s Poljske
O razmahu zdravstvene službe
In seveda naši najmlajši Barčico
Vse okrog žena
Pa o kmetijskih problemih
Kaj pravi Barba Vane
Vsega od vsepovsod
Veliko o športu in še
Roman ter zanimivosti

OB 10. OBLETNICI PRIKLJUČITVE PRIMORSKE K JUGOSLAVIJI

Slovesno praznovanje v Novi Gorici

Večje svečanosti ob desetletnici priključitve Primorske k matični domovini, socialistični Jugoslaviji so bile razen na Koprskem — kjer so se začele že 1. septembra z velikim slavljem v Sežani — tudi v Novi Gorici. 15. septembra, na dan obletnice priključitve, je bila v Novi Gorici velika slovesnost, katere sta se udeležila tudi predsednik Ljudske skupščine Miha Marinko in predsednik Izvršnega sveta LRS Boris Kraigher. V imenu koprškega okraja pa sta temu slavlju prisostvovala predsednik OLO Albin Dujc in sekretar OK Albert Jakopič-Kajtimir.

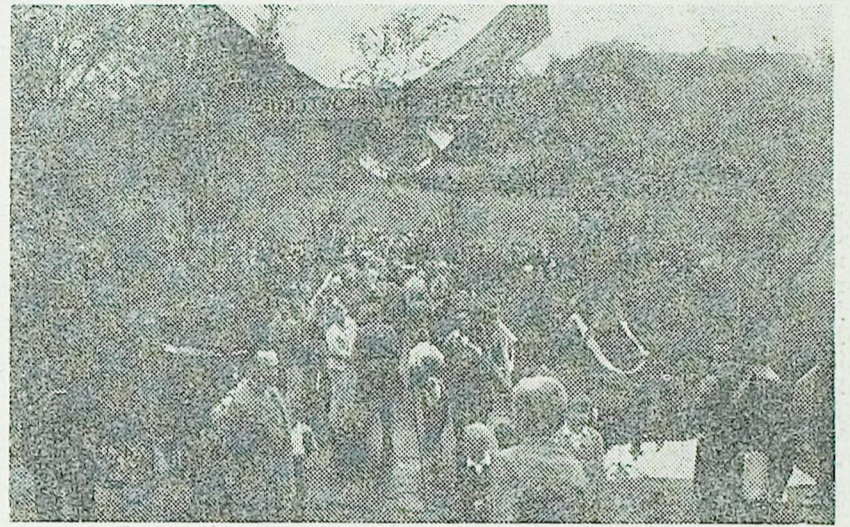
Pravzaprav so prireditve, posvečene obletnici priključitve, trajale pet dni, vrhunec pa so dosegle v nedeljo 15. septembra v gospodarsko-političnem središču Goriške, v Novi Gorici. Ze nekaj dni prej so tudi slavnostno okrasili Novo Gorico, postavili več slavalokov in razobesili transparente. V soboto zvečer sta predsednik OLO Gorica Karmelo Budihna in sekretar OK Tine Remškar priredila v veliki sejni dvorani OLO sprejem za okrog 150 predstavnikov ljudske oblasti, družbenih, gospodarskih in političnih organizacij. Toplo pa sta bila pozdravljena tudi predsednik Ljudske skupščine Miha

Marinko in predsednik Izvršnega sveta LRS Boris Kraigher, ki sta se udeležila tega svečanega sprejema. Ponoči so na bližnjih hribovih zagoreli kresovi, kar je dalo tej svečanosti še poseben poudarek.

V nedeljo zjutraj so partizanske patrulje, ki so jih vodili rezervni oficirji iz Nove Gorice, odšle v predmestje na »položaje« ter kasneje ponazorile napad in obrambo mesta. Patrulje, ki so jih sestavljali bivši borci, so po tej nalogi prikoralake v mestni park, kjer jih je sprejela množica ljudi. Ivan Regent, član CK ZKS, eden izmed najstarejših primorskih borcev za svobodo, je najprej pregledal razvrščene patrulje, nato pa je imel na tribuni pred okrog tri tisoč poslušalci svečani govor. Tovariš Ivan Regent je med drugim omenil, da je primorsko ljudstvo z množičnim sodelovanjem v narodno-osvobodilnem boju proti okupatorju pokazalo svojo voljo za združitev z matičnim ozemljem. Vsemu temu tudi zunanji svet, tujina, ni mogel oporekati, da se primorsko ljudstvo resnično želi združiti oziroma priključiti socialistični Jugoslaviji. Ko je potem govoril o gospodarskem in kulturnem napredku in o razvoju na tem področju v desetih letih, se

je dotaknil tudi naše miroljubne politike, ki jo vodi naše vodstvo za utrjevanje miru v svetu in aktivno koeksistenco, ne oziraje se na družbeno ureditev v posameznih državah. Plod take politike, je podčrtal tovariš Regent, so tudi relativno dobri sosedski odnosi z Italijo, o čemer govori ugoden razvoj malega obmejnega prometa.

V Kobaridu so odkrili spominsko ploščo prvoborcu Andreju Manfredi, nad Plavami pa spominsko ploščo na mestu, kjer sta v septembru 1943 prisegla Prva soška brigada in bataljon italijanskih garibaldincev — č

Pisana množica ljudi se je v nedeljo zbrala pod vasjo Smrje v ilirskobistriški občini k slavnosti otvoritvi mostu čez reko Reko. Več o tem preberite na 6. strani današnje številke Slovenskega Jadrana.

Za izboljšanje finančnega poslovanja

Na seji Sveta za družbeni plan in finance OLO so ugotovili, da so letos inšpektorji med drugim opravili kar 418 različnih pregledov podjetij in pri tem ugotovili za nad 215 milijonov dinarjev zaostankov na družbenih obveznostih in neodvedenih skladih, preplačil za več kot 77 milijonov dinarjev in še, da so podjetja uporabila skoraj 25 milijonov dinarjev svojih obratnih sredstev za investicije. Gospodar-

skemu sodišču so zato prijavi 23 primerov, tri pa pristojnemu finančnemu organu, medtem ko je finančni inšpektorat v svoji pristojnosti kaznoval 19 oseb. Iz-

rečeno je bilo 18 sodb podjetjem v skupni denarni kazni 803 tisoč dinarjev in 64 sodb posameznikov, s skupno kaznijo 233 tisoč dinarjev. Finančni inšpektorat in finančni organi pa so izrekli kazni v skupnem znesku 15.000 dinarjev.

URADNI OBISK BORISA KRAIGHERJA

V sredo, 18. 9. m. je prišel predsednik Izvršnega sveta LRS Boris Kraigher v Koper na uradni obisk z namenom, da se na kraju samem osebno seznanji z izvajanjem nekaterih javnih del in s stanjem nekaterih večjih podjetij in kmetijskih zadrug. V spremstvu predsednika OLO Koper Albina Dujca in sekretarja OK ZKS Alberta Jakopiča-Kajtimira si je predsednik Izvršnega sveta LRS ogledal napredovanje del pri izgradnji novega koprškega pristanišča, tovarno TOMOS in MEHANOTEHNIKO v Izoli, državno posestvo Brič, obnovo fresk v Hrastovljah itd.

Pregledi zaključnih računov za preteklo leto so pokazali določeno izboljšanje finančnega poslovanja v podjetjih. Slabše je še pri mlajših gospodarskih organizacijah, zlasti pri pavšalistih, ki kaj radi samovoljno poslujejo in kršijo predpise. S tem, da je finančni inšpektorat okrepljen z novimi inšpektorji, bo izvedljiva delitev dela inšpektorjev po strokah oziroma panogah in bodo že letos zmogli opraviti veliko več pregledov manjših podjetij, kot je bilo predvideno. S takim temeljitim in sistematičnim delom in pregledi bo finančni inšpektorat vsekakor veliko prispeval k izboljšanju poslovanja zlasti šibkejših podjetij. —jo

KONČAN JE POLJSKI OBISK

Mogočno potrdilo prijateljstva

Poljska delegacija CK Poljske združene delavske partije in vlade LR Poljske, ki sta jo vodila prvi sekretar Poljske združene delavske partije Wladislaw Gomulka ter član Politburoja CK Poljske združene delavske partije in predsednik poljske vlade Juzef Cyrankiewicz, ki sta prišli prejšnji torek v Jugoslavijo, sta po enotedenskem bivanju zapustili našo državo. Ne samo v Beogradu, temveč tudi v Ljubljani, na Reki in v Pulju, v Zagrebu in Zelezniku, vsepovsod, kjer so potovali po naši državi, so lahko poljski gostje spoznali globoko prijateljstvo, ki ga goje naši narodi do prijateljske Poljske. V Ljubljani so bili poljski gosti pri-

srčno sprejeti, na mitingu pred »Litostrojema«, na katerem sta govorila prvi sekretar CK PZDP Wladislaw Gomulka in predsednik Ljudske skupščine, Miha Marinko, pa so tisočeri poslušalci vzklíkali Gomulki in Poljski. Gostje so si v Ljubljani ogledali tudi Muzej NO, na poti proti Pulju pa so se ustavili v spremstvu tovariša Tita tudi v Postojnski jami.

Ze prve politične razgovore pa sta partijsko-državni delegaciji LR Poljske in FLRJ imeli 13. septembra v Beogradu. Izmenjali so mnenja o perečih mednarodnih vprašanjih delavskega gibanja in o vprašanjih nadaljnega razvijanja medsebojnega

sodelovanja. Razgovore so kasneje nadaljevali na Brionih. Tople izraze prijateljstva so poljski gostje občutili tudi na vsej poti do Zagreba in na velesajmu, katerega so si ogledali v spremstvu tovariša Tita. Na nedeljskem slavnostnem kosilu v Beogradu na Dedinju sta Wladislaw Gomulka in predsednik Tito izmenjala pozdravni zdravici. Gomulka je med drugim omenil, da je bilo iz prijateljskih razgovorov razbrati, da se močno skladajo poljski in jugoslovanski nazor, a ne samo glede načela, marveč tudi glede stvarne politike, ki izvira iz sedanjega mednarodnega položaja v Evropi in na svetu. Predsednik Tito pa je med drugim dejal: »... Ko govorimo o vodilni vlogi SZ, mislimo na vodilno vlogo v tem smislu, da je kot prva dežela socializma najbolj odgovorna za ohranitev miru, za pravilne odnose med deželami, ki gradijo socializem, in zato, da ima kot dežela, v kateri so izvedli Oktobrsko revolucijo, obveznosti pred mednarodnim proletariatom in progresivnimi silami sploh...« Zadnji dan bivanja so poljski gostje obiskali še tovarno v Zelezniku, kjer so se najbolj živo zanimali za sestavo in vlogo delavskih svetov. Dopoldne pa so v Belem dvoru svečano podpisali skupno deklaracijo ZK Jugoslavije in Poljske ZDP ter jugoslovanske in poljske vlade. Deklaracijo sta podpisala generalni sekretar ZKJ Josip Broz-Tito in prvi sekretar PZDP Wladislaw Gomulka. Pred odhodom na letališče je predsednik Tito priredil še intimno kosilo. Pred vstopom v letalo se je Gomulka še enkrat zahvalil gostiteljem in jugoslovanskim narodom za tople sprejem, preden pa se je pozdravil in poljubil s predsednikom Titom, je v poslovnih besedah med drugim dejal: »... Na svidenje, tovariši, na svidenje, tovariš Tito, v Varšavi!«

Na svojem obisku v Jugoslaviji so se poljski gostje v spremstvu predsednika Tita zadržali nekaj časa tudi v Sloveniji. V četrtek minul teden so se na poti iz Ljubljane na Brione zaustavili v Postojni in si ogledali jamo, nato pa nadaljevali pot po novi koprski cesti. Proti večeru so vozili skozi Semelelo pri Kopru, kjer jih je pozdravila množica ljudi in ta prizor je ujel naš fotoreporter. V ospredju avtomobil s predsednikom Titom in prvim sekretarjem ZPDP Wladislavom Gomulko.

V PONEDELJEK ZAČNE V PORTOROŽU

Mednarodni šahovski festival

V ponedeljek se bo začel v Portorožu IV. mednarodni šahovski festival. Prireditve je torej postala že tradicionalna.

Slovesen začetek bo ob 9. uri zjutraj, takoj nato pa se bodo začela tekmovanja, ki bodo za-

ključena v soboto. Razen mednarodnega moštvenega turnirja bo na sporedu tudi turnir mojštrov in kandidatov z mednarodno udeležbo in turnir šahistk. Predvideno je precej praktičnih in denarnih nagrad. Zmagovalec mojštrovskega turnirja bo prejel motorno kolo tovarne Tomos, zmagovalka ženskega turnirja sesalec za prah tovarne Erma, najboljšim moštvom pa bodo razdelili 400.000 din denarnih nagrad. Razen tega bo prejelo najboljšo moštvo pokal hotela Palace.

Kakor smo obveščeni, je za letošnji portoroški šahovski festival še večje zanimanje kot lani. Medtem ko je bilo lani 320 udeležencev, računajo prireditelji letos na 400 udeležencev. Za mednarodni turnir mojštrov in kandidatov se je prijaviло nad 20 igralcev, med njimi Puc, Ivkov, Matanović, Trifunović, Karaklajić in Janošević.

Občinski ljudski odbor v Ilirski Bistrici je prebivalcem Novokračin in Sušaka dodelil letos nekaj denarja za začetna dela, kar pa seveda še zdaleč ne bo zadostovalo za dokončno zgraditev vodovoda. Zato so se vaščani obvezali, da bodo vsa zemeljska dela opravili sami s prostovoljnimi delom, pozneje pa si bodo že nekako pomagali, saj komaj čakajo, da rešijo to pereče vprašanje preskrbe z vodo, kar je bilo na dnevnih razpravi na vseh vaških in drugih sestankih. I. V.

Glede primorskih šahistov naj povemo, da so se letos odzvali v zadovoljivem številu. Koprčani so prijaviли dve moštvi, razen njih pa bodo sodelovali tudi Piran, tovarna Iris iz Izole, TOMOS Koper, Sežana in Valdoitra. Goričani, ki lani sploh niso tekmovali, nameravajo letos poslati najmanj eno moštvo.

OB 10. OBLETNICI PRIKLJUČITVE
SLOVENSKEGA PRIMORJA K JUGOSLAVIJI

vsem prebivalcem

ISKRENE ČESTITKE

K
O
P
E
R

OKRAJNI KOMITE ZKS
OKRAJNI ODBOR SZDL
OKRAJNI ODBOR ZB
OKRAJNI KOMITE LMS

Sprejemni POSVETU

ZASEDANJE
GLAVNE SKUPŠČINE OZN

V torek se je začelo v New Yorku XII. redno zasedanje Glavne skupščine OZN. Najvažnejše vprašanje, o katerem bodo razpravljali, je razorožitev. Sovjetski zunanji minister Gromiko je pred odhodom v New York izjavil, da je optimist glede napredka v tem vprašanju.

Na dnevnem redu bodo tudi važna vprašanja nacionalne neodvisnosti. Tako bodo spet govorili o Cipru in Alžiru ter o nekaterih ozemljih pod skrbništvom.

IZBOLJŠANJE ODNOSOV MED
ZDA IN SOVJETSKO ZVEZO

Sovjetska vlada je pritrdilo odgovorila na ameriško noto, naj bi se začeli pogajati o razvoju stikov med obema deželama. Razgovore bi začeli predstavniki ameriškega ministrstva in sovjetskega veleposlaništva v Washingtonu že prihodnji mesec. Razpravljali bi o razširitvi stikov na gospodarskem, trgovskem, znanstvenem, kulturnem in na drugih področjih.

NAŠI PARLAMENTARCI
NA KITAJSKEM

Jugoslovanska parlamentarna delegacija pod vodstvom Petra Stambolića se že nekaj dni mudi na obisku v Pekingu. Tja je odpotovala na povabilo Vsekitajskega kongresa. Naše parlamentarce so na Kitajskem zelo lepo sprejeli. Predsednik Vsekitajskega kongresa Liu Sao Čin je v dobrodošlici poudaril, da sta Jugoslavija in Kitajska socialistični deželi, ki gojita tradicionalno medsebojno prijateljstvo. Obisk

Vneboj vestah

BANGKOG: Siamska vojska pod vodstvom maršala Sarita Tanarata je izvršila državni udar, doseženi predsednik vlade, ki ga je na tem položaju zamenjal maršal Sarit, Pibul Songram je, kakor poročajo, zapustil deželo. Vzrok državnega udara je »nesposobnost Songrama, da bi normaliziral politični položaj v Siamu« in spori med vlado ter vojsko. Sedanji predsednik vlade Sarit Tanarat je prozahodno usmerjen in je direktor 21 poslovnih družb, med njimi tudi Azijske banke.

KAIRO: Egiptovska vlada namerava potrošiti letos 3 milijone funtov za izboljšanje plovbe skozi Sueški prekop.

DUNAJ: V kratkem bo Avstrija uvozila iz ZDA 38 tisoč ton pšenice. Zito, ki bo vredno 2 in pol milijona dolarjev, bo Avstrija plačala v svoji valuti na osnovi posebne odobritve za nabavo ameriških kmetijskih presežkov.

HELSINKI: Z devalvacijo finske marke bo vrednost enega dolarja enaka vrednosti 320 finskih mark in ne več 230, kot je bila doslej. Namen devalvacije je uravnoteženje plačilne bilance.

NEW YORK: Ameriško obrambno ministrstvo je sporočilo, da bo ZDA aprila prihodnjega leta izvedli novo serijo poskusnih eksplozij jedrskega orožja, to pa le v primeru, če do takrat ne bo sklenjen sporazum o razorožitvi. Nova serija poskusnih eksplozij naj bi bila na Pacifiku, namenjena pa bo izpopolnjevanju jedrskega orožja.

PARIZ: Pasteurjev inštitut v Parizu je pripravil cepivo proti azijski gripi. S tem cepivom bodo jeseni v Franciji začeli z množičnim cepljenjem.

PARIZ: Na Korziki so izbruhnili veliki gozdni požari, ki so doslej uničili več kot 8000 hektarov gozdov. Na francoski obali pa gorijo gozdovi 15 km severno od Nice.

BERLIN: Poljska in vzhodnonemška vlada sta podpisali sporazum o miroljubnem izkoriščanju jedrske energije.

Pričakovani rezultati zahodnonemških volitev

Volitve v zahodnonemški parlament so se končale tako, kot je napovedala večina političnih opazovalcev. Obe vodilni stranki sta pobrali večino glasov, oziroma sta si celo utrdili položaj na račun manjših strank. Zmagala je Adenauerjeva krščansko-demokratska koalicija s prepričljivim odstotkom glasov (50,2%). Ollenhauerjeva socialdemokratska stranka je dobila 31,7% glasov, vseh drugih štirinajst strank skupaj pa le okrog 18% glasov. Obe vodilni stranki sta povečali število svojih poslanskih mest v parlamentu za 16, tako da se razlika mest v parlamentu ni spremenila. Adenauerju je uspelo obdržati absolutno večino v parlamentu, medtem ko so socialni demokrati prvokrat po vojni dobili več kot tretjino mandatov. To pa pomeni, da bodo lahko preprečili spremembe ustave, če se z njimi ne bodo strinjali.

Volitve so torej za nami, veliko vprašanje pa je, kako bo plula nemška ladja v prihodnjih štirih letih. Kanceler Adenauer je z rezultatom zadovoljen in ni pozabil posebej poudariti, da mu bo zmaga omogočila dosledno nadaljevanje sedanje zunanje politike. To pa pomeni boj za združitev Nemčije za vsako ceno, oboroževanje in nepomirjevalna politika do Vzhoda. Res je Adenauer med volilno kampanjo marsikatero svoje stališče omilil, da bi si pridobil čim več glasov, malo verjetno pa je, da bi se zdaj, ko ima za štiri leta oblast v rokah, držal zmerne politike. Da misli iti trmoglavo naprej po stari poti, kaže tudi njegova izjava po volitvah, da ni nobene možnosti o vključitvi socialnih demokratov v vlado.

Da socialni demokrati z rezultati niso zadovoljni, je razumljivo. Nastopili so sicer z lepim programom: sporazum med Vzhodom in Zahodom ter zblizanje med obema Nemčijama ter delna odprava gospodarskih trustov in povečanje sindikalnih pravic v deželi, vendar so bili v volilni kampanji premalo odločni. Če računamo, da so za Ollenhauerja

glasovali tudi člani nedavno prepovedane Komunistične partije Zahodne Nemčije, potem nas rezultati res ne morejo zadovoljiti. Mnogi politični opazovalci sodijo, da je glavni vzrok neuspeha socialnih demokratov v tem, ker jim ni uspelo prepričati množic, da bi v primeru zmage bolje vodili notranjo in gospodarsko politiko.

Novice s Tržaškega

Tržaški občinski svet je razpuščen zato, ker je v začetku tega tedna dalo izmed 60 občinskih svetovalcev 32 svetovalcev ostavke. Iz seznama, ki ga je objavilo županstvo, je razvidno, da je dalo ostavke 29 svetovalcev, članov KD, 2 republikanca, 2 monarhista, 1 liberalca in 7 misinov (neofašistov). Dva misinska svetovaleca (poslanec Colognati in prof. Accerbini) nista odstopila, ker sta se sprla z vodstvom svoje stranke, kar je tudi povzročilo, da je poslanec Colognati izstopil iz stranke. Ker je večina svetovalcev odstopila, se občinski svet ne more več sestati. Kot je znano, so že pred dnevi odstopili župan in upravni odbor. Prefektura bo torej postavila na občino svojega komisarja, ki bo vodil občinsko upravo do novih volitev. Koliko časa pa bo trajala komisarska uprava, ni možno predvidevati; verjetno več mesecev, ker v zimskih mesecih ne bodo razpisali volitev.

Tako je končal svoje delovanje občinski svet. Životaril je 15 mesecev, čeprav bi lahko v štirih letih naredil marsikaj koristnega.

V nedeljo je potoval skozi Trst predsednik sindikatov Jugoslavije Djuro Salaj, ki je na obisku v Italiji, kot gost italijanskih sindikatov CGIL, katerih tajnik Di Vittorio je pred dnevi obiskal Jugoslavijo.

Visokega jugoslovanskega gosta so na meji sprejeli jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mitja Vošnjak, član glavnega tajništva CGIL poslanec Pessi ter člani tajništva nove delavske zbornice CGIL v Trstu. Tovarniški Djuro Salaj je v odgovoru na dobrodošlico italijanskih sindikalnih predstavnikov poudaril, da jugoslovanski sindikati želijo tesno sodelo-

vanje z italijansko sindikalno organizacijo in italijanskim delavstvom v borbi za napredek in mir v svetu.

Repentaborski občinski svet je imel preteklo soboto redno sejo, na kateri so potrdili občinski proračun za leto 1956, soglasno odobrili resolucijo glede proste cone in deželne avtonomije ter razpravljali o drugih vprašanih repentaborske občine. Govorili so tudi o pomoči prizadetim zaradi pomladanskega mraza, o vojaškem strelišču, o poljskih poteh itd.

Vojaško strelišče v Paču ovira kmete pri njihovem delu, ker zaradi vaj ne morejo na polje in v gozd. Treba bo, da bo posebna delegacija posredovala pri pristojnih oblasteh v Trstu, da bi strelišče prestavili. Zaradi škode, ki so jo ti kraji utrpeli spomladi, je občinski svet že pred meseci zaprosil, naj bi oškodovancem črtali letos davke, toda davčna uprava zahteva, da morajo kmetje plačati stroške komisije, ki bi ocenila spomladni narejeno škodo. To bi pomenilo, da bi kmetje imeli več stroškov s komisijo kot prihranka pri davkih.

Delavci v obratih CRDA in v tržaškem arzenalu so zelo nezadovoljni, ker je urad za delo določil, da bodo o sporu glede zahtev delavcev v teh podjetjih za izboljšanje delovnih pogojev in med razpravljali v Rimu. Zato so delavci omenjenih podjetij začeli spet stavkati. Stavka je trajala od sobote do ponedeljka, kar dokazuje, da imajo tržaški delavci kaj slabe izkušnje iz rimskih pogajanj.

Pretekli teden se je v Trstu zbralo okrog 300 zdravnikov iz 12 držav, ki so razpravljali o zdravstvu in socialni higieni. Telega pomembnega kongresa se je udeležila tudi številna delegacija zdravnikov iz Jugoslavije in šest sovjetskih znanstvenikov.

Prosvetno društvo »Zarja v svobod« iz Sempolaja je v nedeljo popoldne priredilo v Praprotnu svoj dvajseti tradicionalni pevski koncert, na katerem so razen domačega pevskega zbora sodelovali tudi zbori iz Nabrezine, Saleza-Zgonika in Sovodeni, folklorna skupina iz Brega ter duet iz Doline, ki ga je spremljal harmonikar. Prireditelj je zelo lepo uspešno in je privabila tako kot vsa prejšnja leta številne goste iz sosednjih krajev.

Na Opčinah pa je bila prav tako v nedeljo popoldne lepa kulturna prireditev. Bogat kulturni spored je pripravilo prosvetno društvo »A. Čok«, sodelovali so mešani pevski zbori iz Trebč, moški zbor P. D. Slovan iz Padrič, moški zbor s Proseka-Kontovela ter domača folklorna skupina. V odmorih je igrala godba s Proseka-Kontovela. S prireditvijo so bili vsi zelo zadovoljni.

Takšna je druga plat
zvona

Ze večkrat smo brali, pa tudi skoraj vsak dan slišimo kakšno pikro na račun Zavoda za socialno zavarovanje. Res je, da je tudi Zavod za socialno zavarovanje marsikdaj potreben dobronamerene kritike, še bolj pa drži ugotovitev, da so upravičene kritike vredni zavarovanci in podjetja. Ni malo primerov, ko poskušajo nekateri zavarovanci izkoristiti socialno zavarovanje s predložitvijo nepopolnih podatkov. Bilo bi zato prav, da bi občine temeljiteje ugotovljale upravičenost posameznikov do prejemkov iz računa Socialnega zavarovanja in če bi podjetja pravočasno dostavljala potrdila o zaslužku zavarovancev za zadnje tri mesece pred obolenjem zavarovanca, ambulante pa redna poročila o ugotovitvi dela nezmožnih obolelih.

Tako ne bi prišlo do kritike, češ, da Zavod za socialno zavarovanje še po treh ali štirih mesecih ne izplača razlike plač za čas bolezn. Takih pritožb je v našem okraju precej, samo na področju sezanske podružnice Zavoda za socialno zavarovanje se jih nabere več kot dvajset. Zato bi bilo prav, da bi tudi ta plat zvona prišla na uho tako posameznikom kot podjetjem in vodstvom ambulanz.

Ureja uredniški odbor — Glavn' urednik Stane Skrabar — Odgovorni urednik Rastko Bradašnja — Za tisk odgovarja Franc Zdešar

29. SEPTEMBRA BO ODPRTA

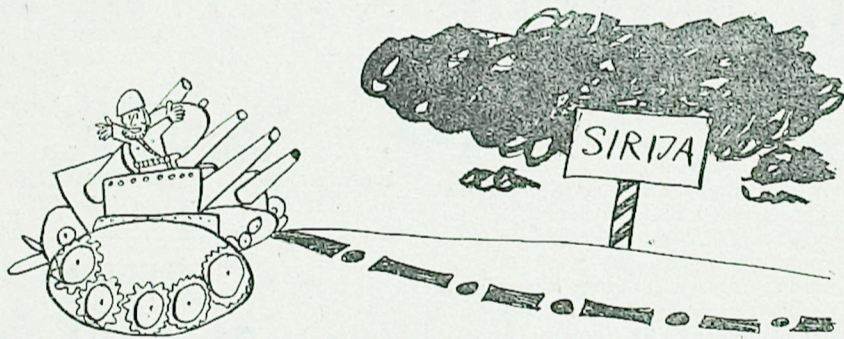
II. Gospodarsko-kulturna revija v Senožečah

Ze nekaj mesecev se v Senožečah skrbno pripravljajo na drugo gospodarsko-kulturno revijo. Njen program bo letos bogatejši od lanskoletnega, saj je revija lani trajala le en dan, letos pa bo ves teden. Program revije so sestavile posebne komisije za živinorejo, poljedelstvo,

obrnitstvo, gozdarstvo in lovstvo, za gospodinjstvo in za kulturni program. Revija se bo začela v nedeljo 29. t. m. in bo trajala do 6. oktobra. Začela se bo z otvoritvijo splošne razstave, kateri bo sledilo ocenjevanje razstavljenih živine, v popoldanskih urah pa uprizoritev igre »Poslednji mož« v izvedbi tamkajšnje dramske družine. Med tednom bodo v Senožečah, v Dolenji vasi, Gabrčah, Lažah in Senadolah predavanja s predvajanjem filmov o kmetijstvu in živinoreji. V nedeljo, 6. oktobra bo po dopoldanskem ogledu nove žage razdelitev nagrad razstavljamcem in udeležencem kmetijskega nagradnega natečaja, ki ga je razpisal bivši OLO Sežana. Razstave se bodo udeležili vse občinske gospodarske organizacije, prosvetne in zdravstvene ustanove ter privatni obrtniki, sodeloval pa bo tudi Kmetijski magazin iz Ljubljane. —er

MAKARIOS O CIPRU

Voditelj ciprskih Grkov Makarios, ki je na obisku v ZDA, je izjavil na nekem zborovanju v New Yorku, da je ciprsko vprašanje nemogoče rešiti s pogajanjem med Veliko Britanijo, Grčijo in Turčijo, ker gre za spor med ciprskim narodom in britansko vlado. Poudaril je, da je samo OZN pristojna, da reši ta spor.

Sirski sosedje: »Da se oborožujemo proti Siriji? Kje pa! V teh ceveh imamo samo rakete proti toči!«

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Spremembe v kitajsko-ameriških odnosih

Zaradi brezuspešnih prizadevanj Washingtona, da naj ne bi 41 ameriških mladincev, ki so se udeležili mladinskega festivala v Moskvi po njegovem zaključku odpotovalo v Peking, se postavlja danes popolnoma jasno vprašanje: ali odhod te skupine mladincev v Peking ne dokazuje, da Washington izgublja nadzor nad svojo dosedanjo politiko nepriznavanja Ljudske republike Kitajske. Če upoštevamo tudi druge dogodke, ki so bili pred tem, ko je po dolgih letih stopil ameriški državljani na kitajsko ozemlje, prihajajo vse bolj do prepričanja, da tako postavljeno vprašanje o možnostih sprememb ameriške politike na Daljnem vzhodu ni neutemeljeno.

Da v sedanji politiki Washingtona do Daljnega vzhoda ni ostalo pri starem, se lahko razbere iz dejstva, da je dobila skupina ameriških novinarjev dovoljenje za obisk Kitajske. Če ničesar drugega, ta poteza da misliti o preorientaciji umetno ustvarjenega protikitajskega mišljenja v ameriški javnosti in da ni možno nezainteresirano iti mimo gornje ugotovitve. In tega se ameriška vlada tudi dobro zaveda. Podoben pojav v tej preusmeritvi mišljenja vlada tudi v deželah, katere so še do večraj kazale zadržanost napram Pekingu in zato je razumljivo, da v ameriški javnosti in v politiki Washingtona izstopa nujnost po spremembi sedanjih odnosov do LR Kitajske.

Vendar te spremembe v atmosferi kitajsko-ameriških odnosov kljub vsemu ne predstavljajo pogojenosti, da bi bili preveliki optimisti. Ameriški minister zunanjih za-

dev Dulles meni, da njegova vlada lahko dovoli ameriškim državljanom vstop v LR Kitajsko pod pogojem, da to ne prejucira »spremembe celotne ameriške politike nepriznavanja pekinške vlade«, ne smemo pa pri tem prezreti, da tako priznanje vendarle nekaj velja. Pa čeprav se s tem ne menja osnovna nota ameriške politike napram Kitajski, je vrsta drugih dogodkov dokaz, kako sčasoma postaja ameriška politika do kitajskega vprašanja vedno bolj elastična. To da misliti o možnosti glasitve vztrajanja dosedanjega odklonilnega stališča ZDA do LR Kitajske za nesmisel.

Medtem ko bo moral Washington, če bo hotel sediti razvoj dogodkov v svetovni politiki, predvideti ublažitev ostrine napram Kitajski, ne bo treba Pekingu spremeniti svojega, že pred časom sprejete taktičnega stališča, ki kakor kaže razorožuje nasprotnike in sovražnike. Zato kitajska vlada meni, da ni več potrebno pošiljati Washingtonu pozivov, ki ostanejo brez odmeva. Verjetno je v Pekingu zavladalo mišljenje, da je napočil čas, ko lahko računajo z realnimi pogoji za vzpostavitev boljših odnosov med obema državama. Potrditev takšnega mišljenja pa je sklep Pekinga o zahtevi po recipročnosti za obisk ameriških novinarjev LR Kitajski.

Državljan ZDA po vsej verjetnosti ne bi bili radi edini narod, ki je v diskriminacijskih odnosih s Kitajsko. Odpravo teh odnosov zahtevajo ne samo poslovni ljudje, med katere sodi tudi veleindustrialec Ford, pač pa tudi novinarji in mladina.

NEKAJ MISLI OB PRVEM TRANZITNEM TOVORU ČEZ KOPRSKA PRISTANIŠČA

Potrebe prehitevajo možnosti

Izgradnja že prvih metrov operativne obale koprškega pristanišča nujno terja že tudi zgraditev železniškega priključka iz Kozine do Kopra

»Martin Krpan« je odpeljal iz Portoroškega zaliva prvo tranzitno blago po priključitvi Slovenske Istre k Jugoslaviji. Tovor prihaja iz Češkoslovaške in je namenjen na Bližnji vzhod. Čeprav je količina majhna, saj gre komaj za dobrih 80 ton, je samo dejstvo, da so tuji lastniki blago smatrali za možno in primerno, da gre njihovo blago iz Srednje Evrope na Bližnji vzhod po novi poti do Jadranskega morja, velik uspeh za koprške gospodarske kroge, ki si prizadevajo razviti pristaniške dejavnosti in pomorski promet našega okraja. Obenem je ta prvi tranzit dokaz pravilne zamisli izgradnje in usposabljanja koprškega pristanišča in prva »lastovka znanilka« bodočega prometa v tem pristanišču. Zato tudi pri koprski »Inter-europi« z optimizmom gledajo na nadaljnje razgovore s predstavniki Češkoslovaške o prevozu večjih količin tranzitnega blaga deloma na Reko, deloma v Koper. Na drugi strani je zanimanje nekaterih avstrijskih podjetij za izvoz preko Kopra tako velik, da že danes, ko smo pravzaprav komaj začeli z izgradnjo operativne obale za pristajanje prekooceanskih ladij, prihajajo v Koper predstavniki avstrijskih firm zaradi dogovora o tranzitnem prometu.

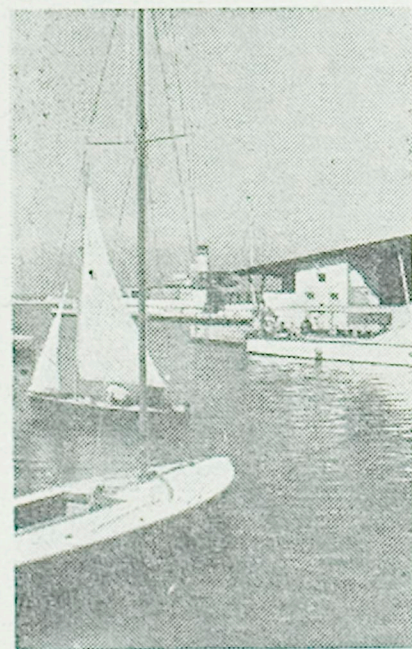
Vse to kaže na dvoje dejstev:

Nabratko

POVEZAVO ELEKTROENERGETSKEGA SISTEMA JUGOSLAVIJE IN MADŽARSKE bo omogočila dograditev 76 km dolgega daljnovoda med Varaždinom in Soltoro na Madžarskem. Ta daljnovod gradijo na osnovi jugoslovansko-madžarskega sporazuma. Omogočil bo pošiljanje presežkov električne energije iz Jugoslavije na Madžarsko in to predvsem v zimskih mesecih. Menijo, da bo Jugoslavija lahko oddala Madžarski okrog 100 milijonov kWh električne energije letno. Daljnovod bo začel obratovati v prvi polovici prihodnjega leta.

PREDLOG O ZVEZNEM SKLADU ZA NAPREDEK KMETIJSTVA ZA LETO 1958 PREDVIDEVA 2417 MILIJONOV DINARJEV IZDATKOV. Največ teh sredstev, to je 795 milijonov din je predvidenih za semenarstvo, 492 milijonov din za izvajanje proizvodnih poskusov, 216 milijonov din za živinorejo, za vzgojo kmetijskih kadrov 150 milijonov din itd.

DA SO POGOJI ZA POVEČANJE PRIDELKA od sedanjih 1360 na 10.000 kilogramov koruznega zrna na hektar, so bili mišljenja udeleženci posvetovanja, katerega se je pretekli teden udeležilo v Belem Manastiru več kot 400 predstavnikov-proizvajalcev koruze iz vseh krajev naše države. Vsi udeleženci so poudarili možnost, da lahko povečamo pridelek koruze, ki je med najpomembnejšimi kmetijskimi kulturami in lahko predstavlja v prihodnjih letih eno največjih deviznih postavk v naši plačilni bilanci.

Vsakanjani motiv iz koprškega pristanišča, kjer mladi veslanci in jadranci izkoristijo še sleherni uro lepega vremena za trening — preden pride zima, ko bo treba pospraviti čolne in vesla ter zviti jadra do spomladi

srednjeevropske države najraje izvažajo in uvažajo svoje blago preko pristanišč severnega Jadrana in to preko jugoslovanskih pristanišč, da pa ta pristanišča z Reko na čelu še dolgo ne morejo zadovoljiti vseh domačih in srednjeevropskih zahtev, ker imajo premajhno zmogljivost.

Vse kaže, da bi koprsko pristanišče, če bi bilo že včeraj zgrajeno, bilo danes spet premajhno glede na velike potrebe zaledja. Nujna je torej pospešena gradnja vsaj prve podetape izgradnje severne obale, s čimer bo dana možnost pristajanja tudi največje jugoslovanske ladje, to je ladij do 10.000 ton nosilnosti.

Lepe perspektive se odpirajo Kopru tudi kot pristanišču za domače blago. Že drugo leto zapored prihaja bombaž iz prekomorja za potrebe tekstilne industrije LR Slovenije v koprsko skladišča, od koder ga s kamioni razvažajo po vsej republiki. V letu 1957 so prišle tudi večje pošiljke masti v Piran in so vskladiščene v Portorožu.

Tako postajajo naša pristanišča vsako leto zanimivejša za prekladanje in vskladiščenje raznega blaga. Letošnjo zimo se že odpira tudi možnost uvoza južnega sadja z Bližnjega vzhoda. Tonaža drugega raznega blaga stalno narašča in statistični podatki nam povedo, da je tovrni promet Kopra v prvem polletju 1957 presegel celoletni tovrni promet v letu 1956.

Vsem tem uspehom pa že sedaj postavljamo neko določeno mejo — zmogljivost avtomobilskih prevozov koprškega okraja. Čeprav vemo, da smo v stanju prevoziti letno tudi do 200.000 ton blaga s kamioni, bo tak promet v koprskem pristanišču dosežen že dve leti po dokončani izgradnji prve podetape severne obale, to je najkasneje leta 1960! Če nečemo zavirati nadaljnega razvoja Kopra kot pristanišča, je nujno takoj začeti z gradnjo železniške proge Kozina—Koper, proge, ki je tudi ostalemu koprskemu gospodarstvu že danes nujno potrebna. Gradnja 37 km dolge železniške zveze bo trajala dve leti in je dovršitev tega, za koprsko, slovensko in jugoslovansko gospodarstvo važnega izhoda na morje, nujno potrebna. Železni-

ško omrežje LR Slovenije je sicer lepo zaključena celota, kateri pa manjka končna postaja, to je: izhod na morje, saj so z državno mejo kar štiri železniške proge, ki gredo do morja, v razdalji 4 do 6 km od morja prekinjene. Z izgradnjo proge Koper—Kozina se bo povečal tudi turistični pomen in promet obalnega pasu, razen tega pa bo podana nova možnost za odvoz kmetijskih pridelkov. Vsako omahovanje pri reševanju tako važnega vprašanja kot je zgraditev železniške proge Koper—Kozina, bo občutno zavrljivo nadaljnji razvoj obalnega področja. Zato naj velja tudi tukaj pregovor: »Kdor hitro da, dvakrat da!« M. G.

Pogled na Izolo, lepo obalno mesto, kjer je središče naše predelovalne ribje industrije, hkrati pa tudi središče živilske industrije na splošno. Tako se tovarna Arrigoni pravkar uveljavlja s svojimi konzerviranimi juhami, ki zlasti na Zagrebškem velesejmu vzbujajo veliko pozornost in odobravanje.

STATISTIČNI PODATKI O PROMETU V KOPRSKEM PRISTANIŠČU

Značilen porast tovarnega prometa

I. polletje 1956				
Mesec	Stevilo ladij	NRT	Ton tovora	potnikov
januar	175	27120	1182	9193
februar	127	16731	545	5802
marec	171	21797	808	10838
april	165	21415	618	9490
maj	172	22954	708	10086
junij	171	21960	804	12037
Skupaj I. polletje			4665	57448
II. polletje 1956				
julij	176	22024	942	15291
avgust	182	23445	1277	17112
september	177	21372	1514	18092
oktober	171	22558	1176	14204
november	167	22916	1230	10987
december	187	22252	1971	11452
Skupaj II. polletje			8110	87138
Skupaj za leto 1956			12775	144586
I. polletje 1957				
januar	174	21357	1967	10256
februar	155	20223	1378	11183
marec	196	23471	2657	13068
april	168	20468	1717	13458
maj	151	13936	3359	6595*
junij	136	15251	2229	11452
Skupaj I. polletje			13307	63857
julij	159	20026	2102	7706

* Opomba: Pred 1. majem je »Jadrolinija« ukinila dve progi Koper—Umag in Koper—Trst; od tod tako naglo zmanjšanje potnikov. Iz podatkov je razvidno, da je bil tovrni promet v prvem polletju 1957 že večji kot celoletni tovrni promet v letu 1956. V letu 1957 pa je že predvideno od 26.000 do 30.000 ton tovarnega prometa skozi koprsko pristanišče!

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Skladnost gospodarskega razvoja

O tem vprašanju moramo govoriti, ker vemo že iz dosedanjih podatkov, ki nam jih nudijo statistike, da se letos gospodarstvo v Jugoslaviji razvija z veliko večjim tempom, kot pa je predvideval družbeni plan. Tako vemo, da bo samo raven industrijske proizvodnje znatno presežena, saj smo jo presegli za 19% celo v najbolj kritičnih poletnih mesecih, ko navadno doslej ni bilo opaziti nikakih porastov. V celoti pa bomo kot kaže dosedanj razvoj, presegli po planu predvideni dvig proizvodnje vsaj za 7%.

Tudi v drugih gospodarskih dejavnostih kažejo podatki, da precej presegajo tisto, kar smo predvideli po planu. V posameznih dejavnostih so ponekod številke naravnost presenečljive. Posebno se to kaže v investiranju in trošenju sredstev za investicije. Vemo, da so bili glede tega celo potrebni izredni ukrepi. Tako je n. pr. samo za kmetijstvo predvideno, da bomo letos investirali več kot 33 milijard, kar je za več kot 43% več kakor je bilo predvideno. Znatno bo porast investicijske potrošnje tudi v zvezi z gradnjami za industrijske objekte in objekte družbenega standarda, med katerimi so v prvi vrsti gradnje stanovanj.

Preden bi odgovorili na zastavljeno vprašanje o usklajenosti gospodarskega razvoja, bi morali še povedati, da je doslej vnovčena realizacija, to je višina prodanih proizvodov, porastla v primerjavi z lani kar za 27%. Znatno so se povečale tudi zaloge surovin in to v industriji in rudarstvu za 13%, zaloge izdelkov za 2%, medtem ko so zaloge v trgovini na debelo za 4% višje, v trgovini na drobno pa za 9%. Premik v zalogah pri trgovini je vsekakor pozitiven in načrten. Trgovina na malo je zato tudi bolj založena kot je bila prej. Glede storilnosti pa je znano, da se giblje v okviru predvidevanj, čeprav se je v nekaterih panogah število zaposlene delovne sile nesorazmerno povečalo.

Navedeni rekli bi izvlečki iz vsega materiala, ki nam ga nudijo statistike o razvoju našega gospodarstva v letošnjem letu, nam pokažejo, da moramo smatrati razvoj kot normalen, čeprav izstopa skoro povsod iz predvidevanj družbenega načrta. Moti pa nas to, da so materialni stroški kar za 13 in pol milijarde višji kot je realizacija. Takega stanja pa ne moremo pozitivno oceniti čeprav je še prezgodaj govoriti o tem in onem, ker moramo računati na to, da se bo realizacija povečala, ker kot smo prikazali, razpolaga gospodarstvo z znatnimi zalogami surovin. S temi je razmeroma dobro založeno, če primerjamo današnje stanje s stanjem v prejšnjih letih. Vsekakor bodo morala podjetja vskladiti materialne stroške in realizacijo, ker bo sicer moralo nujno priti do povišanja kreditov. To pa bi bilo v celoti gledano neugodno, saj vemo, da so se kratkoročni krediti že tako znatno dvignili nad predvideno raven. Razvoj v prikazani smeri torej lahko povzroči neskladnosti v našem gospodarskem razvoju.

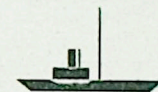
Iz tega lahko ugotovimo, da doslej ni bilo posebnih znakov, ki bi kazali, da bi se naše gospodarstvo ne razvijalo v predvideni smeri in skladno glede na posamezne gospodarske veje. To kljub temu, da se razvija precej nad postavkami, ki jih je postavil družbeni načrt. Edino neskladnost, ki smo jo tudi že posebej poudarili, vidimo v vprašanju kmetijske proizvodnje. Pri tem se bomo dotaknili le cen, ki so letos porastle za kmetijske proizvode na debelo za 8%, na drobno pa za 5%. Kljub dobri letini predstavlja kmetijstvo tako letos kakor tudi v bodoče dokler ne bomo dosegli kar imamo v načrtu, tisto postavko v gospodarstvu, ki je najbolj spremenljiva in ki nam lahko najbolj poruši predvideno skladnost razvoja.

VSE OKROG

morja

LADJE NA ATOMSKI POGON

bodo izdelovali tudi v reški ladjedelnici »3. maj«. Tako so nedavno sklenili njeni odgovorni strokovnjaki skupno z zastopniki večjih jugoslovanskih podjetij, ki ladjedelnica z njimi sodeluje. V ta namen je bila ustanovljena posebna komisija, ki bo pripravila vse potrebno.

Plovba naših ladij

- P/l »BIHAČ« je 16. septembra prispela v Rotterdam
- P/l »DUBROVNIK« je 13. septembra odpeljal iz Ploč za Emden, kamor bo prispela predvidoma 28. septembra
- M/l »GORENJSKA« je 16. septembra priplula v Šibenik, kjer naklada blago za Alžir
- P/l »GORICA« je prispela danes, 20. septembra, iz Emdena v Palermo
- P/l »LJUBLJANA« je 13. septembra priplula v Piran
- M/l »M. KRPAN« je 13. septembra odpeljal iz Splita za Latacjo
- P/l »NERETVA« je 19. septembra priplula iz Billinghamama v Casablanca
- P/l »POHORJE« bo jutri, 21. septembra, priplula iz Moji na Nauru Island
- P/l »ROG« je 10. septembra priplula v Split, kjer se zadržuje zaradi manipulacije s tovorom in popravila
- P/l »ZELENGORA« je danes, 20. septembra, priplula v Emden

KAJ BI Z LESENIMI ČOLNI:

Les je vse preveč dragocena surovina, njegova uporaba je stotera. Marsikje so ga nadomestile že druge snovi. Zdaj so prišli na vrsto tudi čolni. Nemci so izdelali baje neuničljive čolne iz stekla. Razstavili so jih nedavno na športnem sejmu v Wiesbadnu. Nizozemci pa so se lotili neke plastične snovi in iz nje izdelujejo 4 m dolge in 1,5 m široke ribiške čolne. Barvo si naročniki lahko izberejo.

PLIMA IN OSEKA

V petek, 20. septembra, bo najnižje morje -0,41 m ob 1.00 uri in najvišje +0,40 m ob 7.30 uri. V soboto, 21. septembra, najnižje -0,48 m ob 1.30 uri in najvišje +0,48 m ob 8.00 uri. V nedeljo, 22. septembra, najnižje -0,50 m ob 2.05 uri in najvišje +0,52 m ob 8.30 uri. V ponedeljek, 23. septembra, najnižje -0,50 m ob 2.35 uri in najvišje +0,58 m ob 8.55 uri. V torek, 24. septembra, najnižje -0,51 m ob 15.50 uri in najvišje +0,58 m ob 9.25 uri. V sredo, 25. septembra, bo najnižje -0,50 m ob 16.25 uri in najvišje +0,56 m ob 9.55 uri. V četrtek, 26. septembra, bo najnižje -0,48 m ob 16.50 uri in najvišje +0,52 m ob 10.20 uri. V petek, 27. septembra, bo najnižje morje -0,40 m ob 17.30 uri in najvišje +0,58 m ob 10.50 uri.

Doslej največji gospodarski napredek

Celotna vrednost proizvodnje in blagovnega prometa koprškega okraja je v letošnjem prvem polletju za 40% večja, kot je bila lani v istem časovnem razdobju. Tako so planska predvidevanja za letošnje leto že v prvih šestih mesecih izpolnjena s 57%. Letos je bil obseg proizvodnje za 51% večji, blagovni promet pa za 24%. Vse panoge gospodarstva, razen gozdarstva, kažejo v letošnjem letu znaten porast. Leta je največji v industrijski proizvodnji, saj se je povečal kar za 62% v primerjavi z lanskim prvim polletjem. Po posameznih strokah industrijske proizvodnje ugotavljamo naslednja povečanja: elektroenergija za 20%, proizvodnja premoga za 28%, proizvodnja nekovin za 35%, kovinska industrija za 293%, ladjedelništvo za 34%, elektroindustrija za 112%, kemična industrija za 46%, gradbeni material za 35%, lesna industrija za 26%, tekstilna industrija za 115% in živilska industrija za 40%.

Izredno velik porast je zabeležiti v prometu, saj je promet povečal svojo dejavnost za 140%, in sicer: cestni promet se je povečal za 70%, pomorski pa za 220%. Povečano število avtobusov in tovornih avtomobilov je v letošnjem prvem polletju zadovoljilo vsaj največje potrebe. Pomorski tovorni promet stalno narašča, ponovno pa se je začel manjšati potniški pomorski promet.

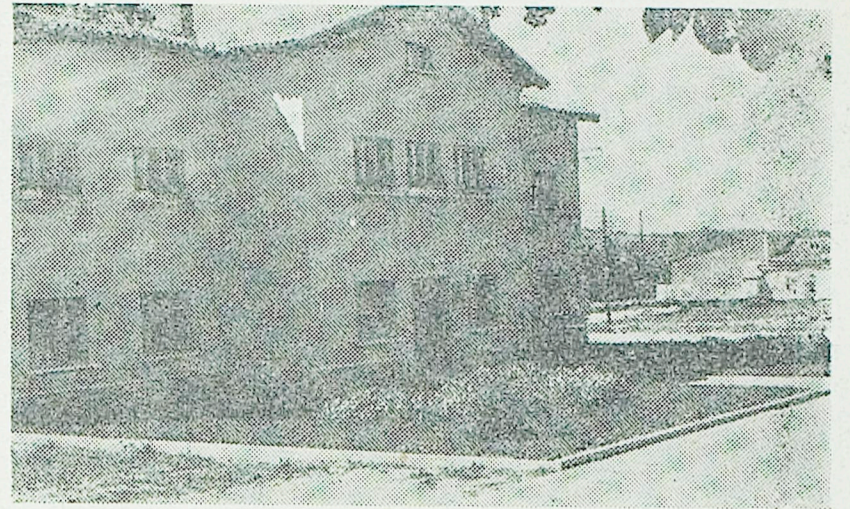
Celoten promet v trgovini se je povečal za 24%, in sicer: zunanja trgovina za 30%, trgovina na debelo za 24%, trgovina na drobno za 16%. Skupni promet v trgovini je torej dosegel 9 in pol milijarde dinarjev vrednosti.

Promet v gostinstvu se je v prvem polletju povečal le za 19%, to pa zato, ker so se gostinstva v tem času pripravljala na sezono, ki se pravzaprav začne v drugi polovici leta.

Proizvodnja v obrtništvu, predvsem pa obrtne usluže, počasi napreduje. Celotna vrednost proizvodnje in uslug se je povečala le za 4%, kar pa ni dovolj za kritje vseh potreb.

Druga podjetja, med katera spadajo podjetja komunalne dejavnosti, kinematografi in časopisno-založniško podjetje Primorski tisk v Kopru, so povečali obseg proizvodnje in uslug za 90%. To povečanje gre predvsem na račun Primorskega tiska, ki letos spada v celoti pod to panogo.

Bežen pogled na spodnji diagram kaže, da se proizvodnja letos dobro razvija in upravičeno lahko pričakujemo, da bo v drugem polletju zabeležila še večje uspehe.

Občinski ljudski odbor v Hrpoljah kljub pomanjkanju sredstev skrbi za lepši videz zgradbe, v kateri ima svoj sedež, in pa njene okolice. Zato je pred stavbo lep vrtiček s cveticami. Vse skupaj leži ob glavni cesti Reka—Trst in zato dela lep vtis številnim turistom, ki vsak dan brzijo mimo s svojimi motornimi vozili ali v avtobusih.

V Podgradu bi radi povečali Plamo

Preteklo soboto zvečer smo imeli v Podgradu zbor volivcev, ki se ga je udeležilo okrog 100 ljudi, med njimi lepo število kmetovalcev. Zborovanje je vodil Dušan Dekleva in še dva člana delovnega predsedstva. Izbrano poročilo o doseženih gospodarskih uspehih od ustanovitve komun pa do danes je podal Anton Ovčarič, predsednik sedanjega občinskega ljudskega odbora iz Hrpolj. Volivci so po-

ročilo z zanimanjem poslušali in živahno razpravljali zlasti o izvršenih komunalnih delih in o potrebi ureditve vaške kanalizacije.

V zvezi z razvojem domačega industrijskega podjetja »Plama«, je želja vseh volivcev, naj bi tudi bodoči občinski ljudski odbor in zbor proizvajalcev vložila vse napore, da se to mlado podjetje, ki zdaj zaposluje 46 ljudi iz Podgrada in bližnje okolice, razvija

do take višine, da bo moglo nuditi zaposlitev in zaslužek še ostali razpoložljivi delovni sili v Podgradu in okoliških vaseh. V ta namen bo potrebno izvršiti v »Plami«, ki obratuje v prostori nekdanjega sodišča in jetnišnice, potrebne adaptacije.

Kmetije zahtevajo, naj se končno nekaj ukrene za preprečevanje poljske škode, ki jo povzročajo divji prašiči. Lovska družina naj se poveže s področno garnizijo v skupni akciji zoper to škodljivo divjad. Navzoči predstavniki JLA so izjavili, da so pripravljene sodelovati.

Volivci so izrazili željo, da bi bil kmalu sklican ponovni množični sestanek, na katerem bi se razpravljalo o gospodarskih problemih občine. Končno je bil predlagan v podgradski volilni list za kandidata v bodoči občinski ljudski odbor Anton Ovčarič, čigar dosedanjí napor pri reševanju občinskih gospodarskih zahtev so obradili dobre uspehe. Volivci so predlog soglasno in z odobravanjem sprejeli.

Koristen izlet

Člani Društva učiteljev in profesorjev v Izoli so si v soboto ogledali Zagrebški velesejem. Namen te ekskurzije je bil, da bi se seznanili z današnjo stopnjo razvoja naše industrije ter da bi posredovali svojim učencem čim vernejšo sliko zmogljivosti naše proizvodnje.

Kmetijska posestva in ribištvo so letos dosegli za 23% večjo vrednost prodane proizvodnje kot lani, čeprav bo prava slika te primerjave razvidna šele ob koncu leta. Kmetijske zadruge imajo za 30% večji promet in to predvsem na račun odkupa kmetijskih proizvodov.

Realizacija v gozdarstvu, se pravi sečnja lesa in nega gozdov splošnega družbenega sektorja, je za 15% nižja zaradi manjšega gozdnega področja. Obseg gradbenih del je porastel za 213 milijonov dinarjev ali za 31%. Pri tem je treba upoštevati, da gradbeništvo ni v prvem polletju doseglo tistega razmaha, kot bi ga lahko, ker so v prvem polletju izdelovali programe in načrte.

Izvolili bodo...

v divaški občinski ljudski odbor 17 odbornikov v občinski zbor in 13 odbornikov v zbor proizvajalcev. V sežanski občini v občinski zbor 8 delavcev, 13 kmetov in 3 uslužbenca, med katerimi bodo 3 žene; v zbor proizvajalcev občine pa 9 delavcev, 3 kmete, 1 obrtnika in 8 uslužbencev, med katerimi bosta dve ženi. Verjetno je, da bodo zbori volivcev v obeh občinah postavili več kandidatov, kot je odborniških mest.

Občinski ljudski odbor v Divači, ki je bil izvoljen pred dvema letoma, je s svojim dosedanjim delom ne samo upravičil svojo izvolitev, pač pa je močno okreplil komunalni sistem in družbeno upravljanje v divaški občini. Sedanjih 21 odbornikov se je v 24 mesecih svoje mandatne dobe sestalo 17-krat in razpravljalo o 310 točkah dnevnega reda. ObLO Divača je sprejel v tem času 38 odlokov, 2 odredbi, 151 sklepov in 94 imenovanj, razrešitev itd. Pri občinskem ljudskem odboru je sodelovalo tudi 15 odborniških komisij, 7 občinskih svetov in 20 upravnih komisij. Na področju občine Divača deluje danes tudi 17 krajevnih in 8 šolskih odborov ter 4 potrošniški in šest hišnih svetov.

Tudi v piranski občini so v pilnem razmahu priprave za oktobrske volitve. Občinska volilna komisija je razdelila občino v 21 volilnih enot, posebej pa še v 12 enot za proizvajalsko skupino industrije, trgovine in obrti in v 3 enote za proizvajalsko skupino kmetijstva. Za vse volilne enote so že sklicani zbori volivcev, nekatere pa so te zbere tudi že imele.

Udeležba na zborih je skoraj povsod izredno dobra, še boljša pa je udeležba v diskusiji. Na prvih zborih volivcev je bilo največ govora o novem volilnem sistemu; ljudje dajejo različne dokaze o tem, da je novi način izbire kandidatov in volitev še bolj demokratičen in socialističen kot dosedanji. Na zborih pa se je tudi pokazalo, da so občani še vse premalo zavedajo svojih pravic in svojih dolžnosti; največ je temu krivo enostavno to, da so jim določene stvari premalo znane. Ta ugotovitev se pojavlja skoraj vedno na vsakem zboru in povsod predlagajo, da bi na zborih volivcev vedno moralo biti več govora o delu ljudskega odbora in o njegovih sklepih in predpisih. Predlagali so tudi, naj bi časopisi sistematične poročali o življenju v občini; za čas pred volitvami pa naj bi objavljali predvsem vsa potrebna vodila glede izbire kandidatov in drugega.

Na vseh zborih tudi obširno razpravljajo o uspehih in neuspehih občine v zadnjih dveh letih, odkar je bil formiran ObLO

v sedanjem sestavu. Podlaga za razprave o gospodarskem, prosvetnem in ostalem življenju piranske občine nudi pred kratkim dotiskano poročilo predsednika ObLO Davorina Ferligoja o razvoju občine od septembra 1955 do julija letos. Skupna ugotovitev je, da se je prilično nenormalno stanje, kakršno je vladalo v občini ob uvedbi komunalnega

sistema pred dvema letoma, doslej že občutno popravilo in da gre občinskemu ljudskemu odboru vse priznanje za njegova uspešna prizadevanja za ureditev razmer v občini.

O različnih problemih, o katerih razpravljajo piranski volivci te dni, bomo poročali o vsakem posebej, brž ko bodo znana mnenja o njih z raznih zborov.

Piran v pripravi na volitve

Kaj moramo vedeti o volitvah in volilnih imenikih

Izveleček iz zakonitih določil

(Nadaljevanje)
 Če je v gospodarskih organizacijah zaposlenih manj kot 50 proizvajalcev, sestavljajo skupen zbor volivcev s proizvajalci drugih gospodarskih organizacij iz iste volilne enote.
 Občinska volilna komisija mora najpozneje 5 dni po razglasitvi odločbe o razdelitvi občine na volilne enote določiti, v kateri gospodarski organizaciji ali enotah bodo zbori volivcev, ter za katere gospodarske organizacije in v kateri od njih bodo skupni zbori volivcev. To odločbo objavi v vseh obratih volilne enote. Zbor volivcev skliče predsednik delavskega sveta, predsednik upravnega odbora KZ, predsednik UO, če ni delavskega sveta, poslovođa poslovne enote in sicer v 30 dneh po razpisu volitev, sicer pa ga v nadaljnjih 5 dneh mora sklicati občinska volilna komisija. Glede sklepčnosti velja isto: desetina volivcev oz. najmanj 50 volivcev, le če šteje enota, za katero se sklicuje zbor volivcev, manj kot 100 volivcev, mora biti prisotnih vsaj 1/2 volivcev. V ostalem velja isto

kot za zbere volivcev za volitve v občinske zbere.

Predlog kandidature predlagane po skupini volivcev podpiše najmanj 50 volivcev v območja volilne enote in mora obsegati najmanj toliko kandidatov, kot je treba v volilni enoti izvoliti odbornikov. Isti volivec sme biti predlagatelj samo za eno kandidaturo, ki jo vložijo skupina državljanov.

Predloge kandidatov je treba predložiti v potrditev volilni komisiji najpozneje 21 dni pred dnevom volitev, to je do 29. septembra za občinski zbor, za Zbor proizvajalcev občine pa do 5. oktobra do 6. oktobra. Brž ko volilna komisija potrdi predlog kandidature, najkasneje pa v 15 dneh pred dnevom volitev, mora občinska volilna komisija objaviti sklep o potrditvi, se pravi, do 5. oktobra v občini zbor, do 11. oktobra za zbor proizvajalcev prve skupine in do 12. oktobra za zbor proizvajalcev druge skupine. Razglasi potrjenih kandidaturo morajo biti izobeseni najpozneje 5 dni pred dnevom volitev v vseh krajih volilne enote.

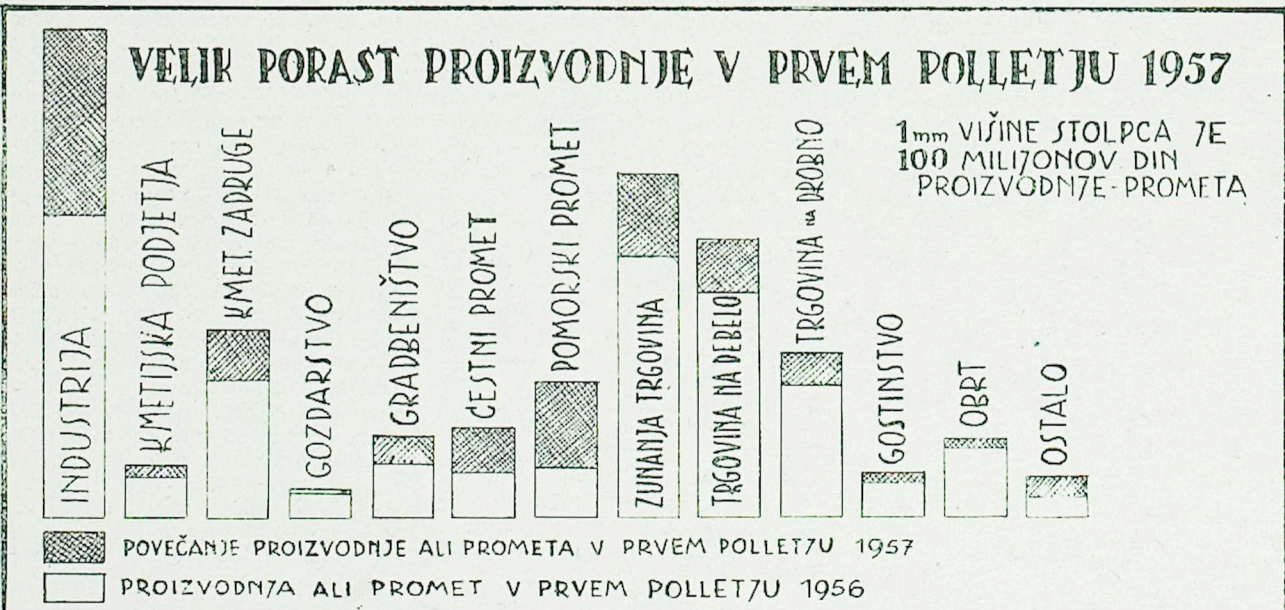
Odbornike volijo na voliščih. Te določa občinska volilna komisija najpozneje 15 dni pred dnevom volitev. Najmanj 5 dni pred volitvami pa razglasi, kje bodo volišča in kateri volivci bodo glasovali na posameznem volišču. Volišča se določajo tako, da glasuje na posameznem volišču približno 300 volivcev. Posebna volišča so v bolnišnicah, sanatorijih, porodnišnicah in podobnih zavodih, v katerih je nad 25 volivcev. Tudi v gospodarski organizaciji, v kateri je zaposlenih najmanj 25 proizvajalcev, ki imajo volilno pravico, se določijo posebna volišča. Vlagatelji kandidature smejo najpozneje 3 dni pred dnevom volitev prigrasiti občinski volilni komisiji po enega predstavnika kandidature in njegovega namestnika za vsako volišče in tudi za občinsko volilno komisijo. Sam potek volitev je neizpremenjen in je v bistvu enak kot pri prejšnjih volitvah. Glasuje se tako, da se obkroži na glasovnicah zaporedna številka tistih kandidatov, za katere se želi glasovati. Izid volitev v občinske odbore ugotavlja občinska volilna komisija, ki izda vsakemu izvoljenemu odborniku potrdilo, da je bil izvoljen in končno izroči občinskemu ljudskemu odboru volilne spise in poročilo o tem, ko-

liko glasov je dobil vsak kandidat in kateri so bili izvoljeni.

Za volitve v okrajne ljudske odbore, ki bodo 5. novembra, velja načelo, da morajo biti v okrajnem zboru zastopane vse občine in sicer v sorazmerju med številom prebivalstva v okraju in v posamezni občini. Proti odločitvi volilne komisije, koliko odbornikov volijo v okrajni zbor posamezni občinski zbori, je možna pritožba na republiško volilno komisijo. Glede Zbora proizvajalcev okrajnega zbora pa je določeno, da mora vsaka občina imeti vsaj po eno odborniško mesto in sicer v tisti proizvajalski skupini, ki je v zboru proizvajalcev občinskega ljudskega odbora zastopana z večjim številom odbornikov. Če pa bi bilo celotno število odborniških mest v okrajnem zboru proizvajalcev v eni izmed proizvajalskih skupin manjše, kot pa je celotno število občin v okraju, ki bi jim bilo treba glede na pravkar navedeno načelo dodeliti po enega odbornika, v isti proizvajalski skupini, potem se mora to število odborniških mest porazdeliti tako, da se po eno odborniško mesto dodeli samo tistim občinam, ki imajo največje število proizvajalcev v tej proizvajalski skupini. Druge občine za dodelitev po omenjenem osnovnem načelu ne pridejo v poštev, pač pa eventualno pri razdelitvi preostalih odborniških mest v okrajnem zboru proizvajalcev, ki se izvrši po količniku. Zbor proizvajalcev občinskega ljudskega odbora se lahko pritoži proti odločitvi okrajne volilne komisije o tem koliko odbornikov volijo v zbor proizvajalcev okrajnega ljudskega odbora zbori proizvajalcev občinskega ljudskega odbora v posamezni proizvajalski skupini na republiško volilno komisijo.

Volitve odbornikov v okrajni ljudski odbor so seji občinskega zbora in sicer posebej za okrajni zbor in posebej za vsako proizvajalsko skupino. To sejo vodi predsednik občinskega ljudskega odbora. Vsak član volilnega telesa lahko predlaga enega ali več kandidatov za odbornika okrajnega ljudskega odbora. Glasovanje je tajno z glasovnicami. Predsednik občinskega ljudskega odbora razglasi izid glasovanja na seji občinskega zbora oz. Zbora proizvajalcev občinskega ljudskega odbora in izda izvoljenim potrdilo o izvolitvi.

(Dalje prihodnjic)

ZNOVA SO ŠIROKO ODPRTA ŠOLSKA VRATA

Pripravljeni na življenje

Obvezna šola naj bo zrcalo našega naprednega družbenega življenja

Avgusta meseca je bil v Kopru tečaj za učitelje, ki poučujejo v kmetijsko-gospodarskih šolah in v obveznih šolah predmet domače gospodarstvo. Tečaj ni bil strogo strokovnega značaja, pač pa je imel namen dati učiteljem napotila za organizacijo in metodo dela pri pouku.

Prvi del tečaja je bil teoretičen in so razpravljali tudi o učnem načrtu. Razen tega so še poslušali predavanja iz zdravstva, gospodarstva, gospodinjstva in tehnike. Drugi del tečaja pa je bil zgolj praktičen in je ločil slušatelje v dve skupini: gospodinjstvo in tehniko. Predelali so učni načrt in način poučevanja te snovi. Učitelji so tudi sami povedali, katera snov iz podrobnih učnih načrtov jim je tuja in bi jo želeli pridobiti. Vodstvo je dalo slušateljem razen podrobnega učnega načrta še strokovno literaturo.

Ta tečaj pa je bil v tesni zvezi s šolsko reformo, ki se poraja v našem obveznem šolstvu in ki postaja eno izmed zares osnovnih vprašanj, ali bo šola vzgajala ljudi, ki bodo otroci našega družbenega napredka in življenja. O šolski reformi je govoril med drugimi zbranim učiteljem tudi inšpektor za kmetijske šole in ravnatelj osemletke v Ravnu Avgust Gojkovič. Iz njegovega referata objavljamo nekaj najznačilnejših misli:

Šola ni produktivna ustanova in njeni delavci niso proizvajalci, vendar je šola odraz družbene stopnje zmogljivosti, produkcije in kulturne stopnje družbe ter osnova napredka in vse proizvodnje. To nam mora biti jasno zato, da lahko opredelimo stopnjo in vloga šole v družbi in postavimo obvezno šolo na tako mesto, da bo pripravljala za življenje in za proizvodnjo sposobne ljudi.

Našo dosedanja obvezna šola je sestavljala predvina osnovna šola in predvina nižja gimnazija, tako imenovana realka. Osnovna šola je bila pred vojno obvezna, realka pa izbirna in je bila vključena v splošne izobraževalne šole. Tega pa se nismo dovolj zavedali takrat, ko smo hoteli naše obvezno šolstvo postaviti na višjo stopnjo, ki naj bi dala naši mladini boljše izobrazbo. Pri tem smo prezrli dejstvo, da spojitve osnovne šole in nižje gimnazije v resnici nima psihološke zveze in povezave ter ni osnovana na psihološki zmogljivosti naših otrok. Posledica tega je bil neuspeh, ki se je odražal v statističnih podatkih o uspehih.

Drugi vzrok neuspeha moramo iskati v tem, da smo zapadli v verbalni pouk, ki ga je prinesla realka s svojim učnim programom, ker je bil prirejen za šolanje v višjih šolah. In če je hotel učitelj predelati učni načrt, se je moral vdajati verbalnosti.

In tretji neuspeh, ki je bil rezultat prejšnjih dveh, je bila neživljenjskost pouka in vedno večji odklon od dela. Starši so tarnali, da je otrok sicer končal štiri gimnazije, da pa ne zna delati. Očitek je bil upravičen, kajti šola je učence odtujevala od dela, čeprav bi morala doseči prav nasprotno. Ljudje, ki so šli skozi take šole, so bili v življenju nepraktični in se pri delu niso znašli.

V vrsti drugih neuspehov bi kot največjo pomanjkljivost lahko navedli še odklon od vzgojnih vprašanj. Če k vsemu temu pristajemo še način ocenjevanja, ki se je iz relike preselil tudi v osnovno šolo, dobimo popolno sliko zapuščne starih avstrijskih šol, tradicije, ki se je prenašala s starejših na mlajše učitelje in se očitno niso več primerni za današnje nabo.

Danes predvideva šolska reforma enotno šolanje za vso mladino od prvega do osmega razreda, hkrati pa tudi enotno delo. Učni program je prilagojen zmogljivosti otrok in možnosti prehoda k nadaljnjemu šolanju. K tem glavnim načelom lahko dodamo še predšolsko vzgojo in pošolsko izpopolnjevanje. Osnovno načelo vsega pa je življenjskost in praktičnost pouka.

Francózi n. pr. so gradili reformo svoje šole dolgo vrsto let in šele po dvasetih letih so prišli na dan mnoge zakonite določbe. Zato je jasno, da tudi pri nas ne bo mogoče vsega urediti v enem ali dveh letih, ampak da bo treba potrpeti določeno dobo in preden bomo prišli do zaključene enote, homo morali prestati vrsto preizkušenj. Čeprav se mora v sistemu našega današnjega šolstva marsikaj spremeniti, se moramo zavedati, da nam reforma ali šolski zakon ne bosta uzakonila nikakršnih posebnih metod. Mnogi mislijo, da bo prišla šolska reforma nekje od zgoraj kot nekaj dobro preštudirane in pročenega ter bo na dani postavljeno pred učitelja. To nikakor ni mogoče. Tak napravljen in predpisan material bi že v prvem trenutku naletel na neuspeh. Šolska reforma mora zrasti od spodaj navzgor in se mora uveljaviti takrat, ko jo bodo preizkusili pedagoški delavci.

NOVA OBZORJA, štev. 9

Iz vsebine:
 POEZIJA — Tit Vidmar: Noči, Slavko Jug: Romeo in Julija, Vse se konča, Sreča na asfaltu; Janko Car: Zdravica, Pesem, Neizpeta melodije; PROZA — Smiljan Rozman: Kozarec na prazni mizi, Branko Hofman: Brodolom, Ludvik Mrzel: Drobnične, Medaljon, Epitaf, Ti in jaz; Herbert Grün: Sveta Helada. RAZPRAVA — Jože Pogačnik: Poglavlja iz starejše slovenske književnosti.
 OCENE IN POROČILA — France Zdravec: Ob drugi izdaji Janežev Zgodovine slovenske književnosti, Slavko Jug: Nekaj gre mimo nas (Freuchen — Nemirni Viking). ZAPISKI — Božidar Borko: O strukturi moderne lirike, Janez Gradnik: Posebnosti v današnjem svetu.

Karkoli bo kdaj predpisano, bo nujno moralo preko prakse in ustaljeno bo šele tedaj, ko bo praksa to potrdila. Zavedati se moramo, da otroka izrgamo iz življenja in postavimo v šolo, in da zato mora biti tudi šola žarišče in izhodišče v življenje.

Kako si zamišljamo delo v reformirani šoli? Šola naj ima znanstveno preizkušene osnove in naj upošteva vzgojno vertikalo, to je prizadevanje učenja, da čimprej dozori v človeka, ter vzgojno horizontalo, to je upoštevanje otroka na njegovi stopnji in v njegovem svetu. Pouk naj se razvija izključno v strnjeni obliki, kjer bo vsa snov podana tako, da bo vsaj polovica časa odpadla na vzgojno horizontalo, druga polovica pa na učencevo rast, s katero bo združena tudi vzgojna plat. Na tej elementarni nižji stopnji naj bi ne bilo predavateljev in učenje naj bi neopazno prehajalo iz snovi v snov, po možnosti tudi brez urnika. S tem bi se približali načinu predšolske vzgoje in elementarni stopnji učenja. To bi veljalo za prve tri razrede, na drugi stopnji od četrtega do petega ali šestega razreda, naj bi bil sicer razredni pouk, vendar ne v strogo predpisani obliki, najmanj pa tako, da bi poučevali predmetni učitelji. Šele na višji stopnji naj bi predmetni pouk v enem tednu dal neko zaokroženo celoto.

Tudi ocenjevanje je eno izmed bistvenih osnovnih načel reformiranja šole. Dosedanje ocenjevanje z matematično natančnostjo bo prav gotovo prej ali slej odpravljeno, ker bo zastarelo in za novo šolo neprimerno. Danes živimo v drugačnem družbenem sistemu kot pred vojno in zato je jasno, da se tudi naša pedagoška znanost v načelih mora razlikovati od prejšnje. Razveseljivo dejstvo je, da je v novem družbenem sistemu prišlo v praktično življenje tudi nova pedagoško gledanje — socialistična pedagoška znanost.

USPELA RAZSTAVA v koprski študijski knjižnici

Prava beseda, s katero je mogoče najtočneje označiti vtis, ki ga je naredila na gledalca nedavna razstava v koprski študijski knjižnici je — presenečenje. Presenečenje za dijaka in profesorja. S skromnimi sredstvi, na zelo omejenem prostoru je prireditelj uspelo prikazati prerez skozi slovensko literaturo, zgodovino in zemljepisje.

Razstava ni bila zamišljena po zgledu drugih tovrstnih razstav zgolj kot prikaz kronološkega zaporedja slovenskih literarnih del, ampak je bila prilagojena izključno potrebam srednješolca. Hotela je namreč nuditi dijakom pregled nad vsemi pripomočki, ki jim naj bodo kašpot pri poglabljanju v omenjene tri panoge znanstvenega raziskovanja. Tako lahko rečemo, da je pokazala obrtniško pot, tisto zunanjo pot, po kateri je možno priti ne le do razgledanosti po omenjenih treh panogah, ampak do znanja sploh.

Slovenska literatura je bila prikazano zelo posrečeno. Na začetku je več razstavljenih enciklopedij, leksikonov in bibliografij opozarjalo na to, kje je mogoče za vsako neznano besedo, za vsak neznan pojem ali dogodek najti primerno in izčrpno razlago. Sledile so teoretične knjige o tem, kaj je literarna umetnost, knjige, ki so jih napisale o tej temi pomembne osebnosti, kot so: Marx Engels, Plehanov, Taine itd. S tega splošnega uvoda je bilo kaj lahko preiti na slovensko literarno zgodovino. Za uvod v to so bile razvrščene vse najpomemb-

Lepe so bile počitnice, dovolj je bilo igre, brezdolja, izletov in kopaanja. V teh dneh sta se dekletce in sončnica pogosto srečavali: obe sta lovili sončne žarke. Zdaj pa je prišlo slovo, dekletce se je vrnilo v šolske klopi in h knjigam, sončnica pa bo dozorela...

Iz kulturnoprosvetnega dela

V četrtek je bil v Postojni seštanek vseh tajnikov in predsednikov Svobod in prosvetnih društev ter članov občinskega sveta. Razpravljali so o pripravah za revijo pesmi in glasbe, ki bo predvidoma oktobra. Na Postojnskem je sedaj 7 društev in želeli bi bilo, da bi bila na reviji zastopana vsa društva s skupinami ali solisti. Ta revija bo obenem zaključna prireditev kulturnega tedna v Postojni, pomenila pa bo tudi začetek letošnje sezone kulturnoprosvetne dejavnosti.

Na postojnskem so začeli s pripravami za občne zборе društev in s pripravami za okrajni festival v Kopru. Na sestanku je predsednik Ljudske univerze v Postojni prof. Simon Lenarčič govoril o programu dela v bodoči sezoni.

Sicer ima LU svoj odbor, ki ob sodelovanju širšega kroga strokovnjakov sestavlja program dela in skrbi za njegovo uresničitev. Glavno torišče udeleževanja društva bo še vedno sama Postojna, kjer bodo ob četrtkih redna tedenska predavanja, vendar pa grede predavatelji tudi po vaseh. V pretekli sezoni je imela LU 35 predavanj, ki jih je ob-

iskalo 4.431 ljudi ter 4 tečaje z 51 obiskovalci. Predavanja so bila iz raznih področij, toda kljub skrbni izbiri je bilo premalo predavanj o aktualnih političnih in gospodarskih problemih, zato bodo skušali letos to popraviti in obenem prirediti tudi vrsto zdravstvenih in vzgojnih predavanj, ker je za to na terenu veliko zanimanje.

Na seji Občinskega sveta Svobod in prosvetnih društev so razpravljali tudi o razstavi ljudskoprosvetne dejavnosti na Postojnskem. Prvotna zamisel je bila, naj bi razstava pokazala uspehe društev v zadnjih dveh letih, ker pa ravno v tem času slavimo 10. obletnico priključitve Primorske k Jugoslaviji, bi bilo seveda veliko bolje, če bi razstava pokazala tudi desetletne uspehe. Ker terja razstava veliko dela, je težko določiti točen datum otvoritve, čeprav je že večina gradiva zbrana.

NAŠI LJUDJE V TUJINI

Slikar in prevajalec Stanko Žele - šestdesetletnik

Po rodu je iz Radohove vasi pri Pivki na Notranjskem — Zdaj živi in dela v Ameriki — Narisal je številne slike in prevedel več slovenskih pesmi v angleščino.

Stanko Žele, v sedanji pisavi Stanley Zele, je izšel iz preproste kmečke hiše v Radohovi vasi. V ljudsko šolo je hodil v Pivko (takrat Sempeter), toda kmalu je ostal sirota in usmilila se ga je teta, ki je živevala v vasi Koče pri Slavini. Vas je imela za tiste čase kar bogato knjižnico, tako da je Stanko lahko zadostil svoji vedoželjnosti in ljubezni do knjig. Leto dni pred prvo svetovno vojno pa je Stanko odpotoval v Ameriko, kamor ga je povabil njegov brat Matija. Tu je živel v Clevelandu, ki je znano središče slovenskih izseljencev. Razen knjig pa je mladega Stanka mikalo tudi slikarstvo in ko si je prihranil dovolj denarja, se je vpisal na umetniško akademijo v Chicagu. Pozneje je svoje slikarsko znanje izpopolnjeval na raznih umetniških ustanovah.

Svoje slovstveno delovanje je začel s knjigo o zgodovinskem razvoju slovenskega slikarstva, razen tega pa sestavlja tudi bibliografijo vseh slovenskih kiparskih in slikarskih umetnin v Ameriki. Ti knjigi je pisal Žele v slovenščini. Kot ilustrator je sodeloval pri izdajah mnogih knjig in revij v slovenščini. Ilustriral je tudi nekaj slovenskih knjig, ki so izšle v Ameriki v angleškem prevodu.

Stanko Žele pa se ni razvil samo v pomembnega akademskega slikarja, ampak tudi v pu-

V LJUDSKI KNJIŽNICI v KOPRU si lahko izberete dramska dela za vaš oder, v zbirki pesništva pa bogato snov za recitacijske večere.

PIVKA

V pivški občini imajo pet Svobod in prosvetnih društev, toda nikakor ne moremo trditi, da so vsa delavna. V Pivki pravzaprav dela samo folklorno-baletna sekcija Svobode, medtem ko se za godbo pogajajo, da bi jo prevzela tovarna Javor; pevskega zbora ne morejo obuditi k življenju. Kakor povsod, je tudi tu vprašanje pevovodij.

Med drugimi društvi bi omenili dramsko sekcijo na Baču. Smisel imajo predvsem za vedre večere, nastopajo pa tudi na vseh proslavah. V Palčju delajo samo mladinci in šolski otroci. Izredno delavni mladinci pa so v Zagorju, kjer so naštudirali lepo mladinsko igro in gostovali z njo tudi na Pivki. Zato bi kazalo v Zagorju ustanoviti prosvetno društvo.

Razstava v Postojni

V soboto, 14. t. m., je bila zvečer v mali dvorani Kulturnega doma v Postojni kratka svečana otvoritev slikarske razstave Mihe Maleša. Predsednik okrajnega odbora Sveta Svobod in prosvetnih društev Ivan Mavsar je na kratko povedal o pomenu razstave. Direktor Umetnostne galerije iz Ljubljane Zoran Kržišnik pa je govoril o umetniku Malešu. Na kratko je opisal njegova dosedanja ustvarjanja in dosežene uspehe.

Otvoritveni svečanosti so prisostvovali predstavniki ljudske oblasti, družbenih organizacij in ustanov. Razstavljenih je 31 del, motivov iz Slovenskega Primorja. Razstava bo odprta do 25. tega meseca.

Stina

KIPARSKA DELA RAZSTAVljena V PARKU

V Beogradu so si zamislili povsem originalno razstavo, ki je prva te vrste v Jugoslaviji. V parku na Tašmajdanu je razstavljenih 13 kipov, ki so komponirani za javni prostor. Zamisel kiparjev je naletela na prijeten odmev.

blicista in prevajalca. Napisal je doslej precej raznovrstnih prispevkov v materinem jeziku in razprav o slovenski književnosti in slikarstvu v angleščini. Med pomembno Želetovo delo lahko štejemo prevajanje slovenskih pesmi v angleščino. Razen narodnih pesmi je prevajal predvsem Prešerna in Gregorčiča, pa tudi Aškerc, Medveda in Cankarja. Omembe vredno je Želetovo sodelovanje v ameriški mladinski reviji, ki prinaša dvojezične tekste, tako da mladina spoznava deželo svojih staršev, njene pisatelje, pesnike in slikarje. Prav gotovo bi kazalo z delom Stanka Zeleta, ki živi v Chicagu, seznaniti širšo javnost. To bi bila naloga Slovenske izseljenske matice v Ljubljani.

J. Ž.

Kraški rojak Stanko Žele, akademski slikar in prevajalec, z ženo in vnukinjami

SLAVJE V SMRJAH PRI ILIRSKI BISTRICI OB 10. OBLETNICI PRIKLJUČITVE

Z delovnimi zmagami v novi čas

Minulo nedeljo, 15. septembra, so občani Ilirske Bistrice slovesno proslavili deseto obletnico priključitve Primorske k Jugoslaviji. Za mesto proslave so izbrali znan partizanski kraj Smrje — ali bolje rečeno, hišo Novakovih pod Smrjami ob reki Reki, kjer je čez vodo peljala partizanska steza. Le kadar je bila velika voda, je stari Matija Novak prevažal borce čez naraslo vodo s svojim že na pol preperelim čolnom. Ko pa mu je po razpadu Italije voda čoln nekoliko odnesla, je borce prenašal čez vodo njegov Pram. Omenjena pot je povezovala Brkine, Istro in Trst ter Vipavo na eni strani z osrednjo Slovenijo, kjer je bilo vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja.

Prav na tej stezi, kjer čez vodo ni bilo mogoče v času deževja, so se danes člani SZDL ilirskobistriške občine in posebej Smrij odločili, postaviti v lastni močmi trden in močan most. Z njim so hoteli povezati levi breg Reke z desnim, hoteli so, da tudi Smrje ne bo tako odrezano od ostalega sveta. Onkraj Reke menda še ni bilo do postavitve mostu motornega vozila. Da bo avto lahko pripeljal prav v Smrje, bo sicer treba zgraditi še cesto ali vsaj malo boljšo pot, vendar pa so prebivalci menili, da je že tudi most nekaj.

Začeli so tako rekoč iz nič. Sredstev ni bilo nobenih, le dobra volja in organizirana akcija je pozneje rodila uspeh. Povezani v SZDL so vsi prebivalci prispevali nekaj: ta hrastovo deblo, oni vprego za prevoz lesa, tretji spet delovno silo, pa zakovice in vse drugo, kar je bilo treba, da so mogli minulo nedeljo izročiti svojemu namenu 32 metrov dolg most, ki zdaj veže oba brega Reke. Da pa so to lahko dosegli, je bilo treba obilo truda in osebnih žrtev.

Posebno pohvalo zaslužijo graditelji mosta, pripadniki JLA. V izredno kratkem roku nekaj tednov so uspeli postaviti trden most iz neuničljivih hrastovih debel. Izkazali pa so se tudi drugi — najboljši so v nedeljo na slavnosti prejeli zaslužene pohvale in priznanja. Kolektiv opekarne, pa Lesonita, podjetja Topol, Zadruga poslovna zveza iz Ilirske Bistrice, podjetje Transport, pa Odpad, nato pa še posamezniki, ki so prav tako veliko prispevali. Posebna priznanja so dobili Franc Derentin, kapetan Nikola Martinčič, pa kovač Anton Mršnik, kapetan Ivčič, mehanik Vinko Matko, pa celotna in-

ženirska enota VP 1610 iz Ilirske Bistrice, glavni organizator akcije Rudi Kalc, pa še partizanska mamica Ivanka Novak, kmetovalca Franc Oblak in Anton Dekleva iz Topolca za svoje prevoze, gozdar Viljem Kondler, organizatorja akcije v Smrjih Kamnarjev in Stefanov in seveda mladi vojaki, pripadniki JLA, ki so sodelovali pri tej delovni akciji — nekateri so prejeli tudi denarne nagrade.

Slavnost na mostu je začel tajnik občinskega odbora SZDL Ilirska Bistrica Rado Skrlj, nato, pa je zbranim udeležencem na proslavi govoril o pomenu zgraditve tega mostu sekretar občinskega komiteja ZK Ilirska Bistrica Anton Dolgan-Branko.

Posebej je poudaril dejstvo, da je bil ta veliki delovni uspeh dosežen brez večjih finančnih žrtev, saj sredstev za njegovo zgraditev ne bi mogel dati noben forum. Medtem pa je prevzela pobudo SZDL in uspeh je tukaj: s komaj 50.000 dinarji stroškov je bil zgrajen — seveda s skupnimi naporji in prispevki ter prostovoljnimi delom — most, ki je danes vreden po grobem računu najmanj 4.795.000 dinarjev. Toliko je bil namreč vreden material, vgrajen in porabljen za most, in pa delovna sila, če bi jo morali plačati. Tudi na tem primeru je bilo ponovno videti, kako tesno živi in dela naša armada s svojim ljudstvom. Zato je tudi bilo na začetku mostu na

transparentu zapisano: »Ljudstvo in armada sta eno!« Vojaki so dali za izdelavo načrtov za most, za zgraditev mostu in tehnično vodstvo pri gradnji okrog 1.560 delovnih ur v vrednosti 328.000 dinarjev. To pa ni edini primer takšnega sodelovanja, saj so pripadniki JLA že pomagali zgraditi tudi most v Dolnjem Zemonu pri Ilirski Bistrici.

Svoja izvajanja je sekretar Dolgan navezal tudi na splošno notranje in zunanje politično situacijo, na velike uspehe, ki smo jih dosegli zlasti v zadnjih dveh letih naše komunalne graditve in na koncu pozval vse občane, naj oddajo svoj glas na bližnjih volitvah za najboljšega kandidata.

Ljubezniva in prijazna starka, partizanska mamica Ivanka Novak, je prerezala trak na mostu in ga s tem izročila v uporabo področnemu prebivalstvu. Veseli dogodek so vsi prisotni pozdravili z navdušenim ploskanjem.

ZE PRVI ZAKLJUČKI KAŽEJO NA IZREDEN VZPON TURIZMA NA NAŠI OBALI V LETOŠNJEM LETU

Povpraševanje presešlo zmogljivosti

Ko so na seji Sveta za turizem proučili dobre in slabe strani letošnjih zavestnih priprav na turistično sezono so ugotovili, da je nedvomno še prezgodaj za dokončno oceno dela, ugotoviti pa je treba, da uspeh ni izostal. Nerednosti so se sicer še kazale, vendar bolj tam, kjer so bile po sredi potrebe po investicijah. Če vzamemo za letošnji obisk gostov do konca julija na našem primorju indeks 100, potem moramo za lani napisati za isto obdobje za domače goste indeks 65,4, za tuje pa 44,6. Za leto 1955, ki velja za eno najboljših turističnih let, pa indeks za domače goste 85,9, za tuje pa 80,4. Nesorazmerno s tem se je povečalo število nočnin: v primerjavi z letošnjimi rezultati je za leto 1955 in 1956 za domače goste indeks 45,2 in 35,3, za tuje goste pa 74,2 in 28,3. Po-

vpraševanje je bilo torej tolikšno, da naši gostinski in turistični obrati letos niso mogli zadostiti vsem interesom in so bili pogostokrat zaradi premajhne zmogljivosti prisiljeni odklanjati cele skupine turistov (očiten primer je »Turist« Ankarani). Občuten porast števila gostov je zabeležen tudi v počitniških domovih, kar je posledica pravilnejših kalkulacij in cen ter hkrati seveda tudi posledica dejanske izboljšane preskrbe trgovinske in gostinske mreže v turističnih krajih. Tudi dosedanje rekordno število obiskov Postojnske jame in Predjamskega gradu iz leta 1955 bo, kot kaže prekoračeno za okrog tretjino.

V razpravi o teh vprašanih — analiza bo poslužila za priprave na prihodnjo sezono — so bile ugotovljene tudi nekatere po-

manjkljivosti, ki jih bo treba odločno odpraviti, saj ni vzroka, da bi nas pri delu ovirale. Zlasti gre pri tem za propagando. S tem gradivom smo bili letos hudo na tesnem; novih prospektov ni bilo, stari so pošli, izdan je bil le »Vodič od Postojne do Portoroža«, ki pa ni tak, da bi zadostil potrebam in željam turistov. V zvezi z maloobsejnim prometom je treba omeniti negativno gle-

danje nekaterih organov na odpiranje novih obmejnih prehodov: Bazovica, Socerb, Lazaret, itd.; to vprašanje bo treba zato rešiti sporazumno s pristojnimi organi.

Ob koncu seje so člani sveta na osnovi ugotovitev in zaključkov sprejeli vrsto ustreznih sklepov za nadaljnje delo in za priprave na prihodnjo sezono.

-jo

S svojimi močmi

Velika udeležba na zboru volivcev v Sežani, na katerem so izbrali 10 kandidatov, od katerih bodo izvolili 5 v občinski ljudski odbor, so dalj časa razpravljali o nujnosti ureditve vprašanja kopalnice, klavnice, pekarnice, mesnice in trgovine. Znano je namreč, da je v Sežani oskrba z živilskimi predmeti zaradi majhnih zmogljivosti obrtnih obratov in njihovih poslovalnic dokaj pomanjkljiva. Zbor volivcev je tudi grajal navijanje cen, ki so že presegle za več od-

stotkov cene živilskim predmetom, veljavnim v drugih krajih države.

V Stomažu, Selu in Razgurgu so na zboru volivcev predlagali, da bi takoj uredili pokopališče in postavili leseno brv med Stomažem in Kazlami ter da bi v Vrabčah vsaj enkrat mesečno delovala posve-tovalnica za matere in otroke.

Podobni zbori volivcev, ki jih je bilo v sežanski občini te dni že 13, pretresajo izbiro kandidatov in razpravljajo o nujnosti reševanja vrste komunalnih problemov s sklepi, da so prebivalci pripravljani sodelovati s prostovoljnimi delom. V Razgurgu so n. pr. med drugim predlagali občinskemu ljudskemu odboru, naj bi jim preskrbel gradbeni material, sami pa bodo opravili vsa terenska dela za napeljavo 150 m vodovoda.

ZBORI VOLIVCEV V PIRANSKI OBČINI

V petek, 20. septembra, bodo ob 20. uri zbori volivcev za 5. volilno enoto v Piranu v kinu Garibaldi, za 6. volilno enoto v Piranu v sejni dvorani občinskega ljudskega odbora, za 14. volilno enoto v Luciji in za 17. volilno enoto v Sečovljah.

V soboto, 21. t. m., bodo ob 20. uri zbori volivcev v Sv. Jerneju (Dom solinarjev), v Ravnu (Zadruga dom), v Novi vasi in v Padni.

V ponedeljek, 23. t. m., bosta ob 20. uri v Piranu zbora volivcev za 7. in 8. volilno enoto, prvi v dvorani kina Garibaldi, drugi v sejni dvorani ObLO.

V torek, 24. t. m., bosta ob 20. uri zbora volivcev za 9. in za 10. volilno enoto.

ZBORI VOLIVCEV V POSTOJNSKI OBČINI

Medtem ko so na nekaterih področjih volilnih enot postojnske občine že zaključili zbore volivcev, bo v Landolu zbor volivcev nocoj ob 19.30, v Bukovju za volivce iz Bukovja in Predjame jutri, v soboto, 21. t. m., v Studnem za vasi Studeno in Strmca v nedeljo, 22. t. m., v ponedeljek, 23. t. m. pa bosta prav tako ob 19.30 zbora volivcev v Matenji vasi in v Rakiniku.

SPLOŠNA PLOVBA PIRAN

razpisuje v skladu s temeljnim zakonom o štipendijah

10 štipendij za študij na nautičnem odseku Višje pomorske šole na Reki za 2 leti

10 štipendij za študij na strojarskem odseku Višje pomorske šole na Reki za 2 leti

4 štipendije za študij na Brodstrojarskem odseku Tehniške fakultete univerze v Zagrebu za 5 let

Višina štipendij se določi v skladu s predpisi — Kandidati morajo imeti izpolnjene pogoje za vpis na šolo, za katero žele dobiti štipendijo — Prednost imajo uslužbenci podjetja in njihovi otroci

ANTON BREZAVŠČEK

PRISRČNO SREČANJE S SLOVANSKIMI BRATI NA EVROPSKEM SEVERU

VIDEL SEM NOVO POLJSKO

(Konec)

Vojne razmere so ga zanesle na Poljsko in se je tam naselil. Povsem pa se še ni vživel in je s solznimi očmi govoril o domovini, ki je ni videl že šestnajst let.

Po ogledu tovarne, ki je izredno sodobno urejena, smo si na povabilo naših prijaznih gostiteljev ogledali v bližini Hoinje, v letoviškem kraju Hažikovjanka, veliko sladkovodno jezero. Dolgo je trinajst, široko pa tri kilometre. Takšnih jezer je na tem področju nad tri sto in spadajo vsa pod eno upravo, ki skrbi za gojitev rib, za njihov ulov in prodajo.

Po vrnitvi v Gdinjo smo si naslednji dan, na veliki poljski narodni praznik »Dan morja«, ogledali mogočno parado poljske vojne mornarice, vojnih ladij na morju in pa defile pred častno tribuno, na kateri so se zbrali predstavniki oblasti, armade, družbenih organizacij in tujih pomorskih atašejev. Na tribuno pa so gostitelji povabili tudi nas,

da nam kot jugoslovanski delegaciji še posebej izrazijo svoje spoštovanje in prijateljsko naklonjenost.

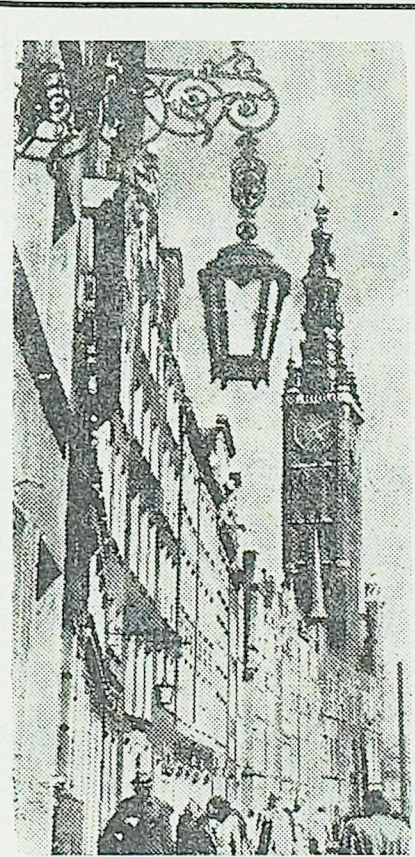
Mesto in pristanišče Gdansk je bilo v minuli vojni močno porušeno, vendar pa so ga že dokaj obnovili. Ohranjenih je še mnogo zgodovinskih objektov, kot so mestna vrata z utrdami, srednjeveške cerkve in palače. Obnavljajo vse v gotskem slogu, da ohranjajo mestu njegov zgodovinski videz.

Pri Gdanku je tako imenovani Westerplate, rtič, na katerem je imela bivša poljska armada svoja municijska skladišča. Ob hitlerjanskem vdoru leta 1939 je ta rt branilo 170 Poljakov, ki so se devet dni upirali neznanjski premoči podivjanih Nemcev. Ti so kraj zavzeli šele potem, ko so pobili skoraj vse poljske vojake. O tem kraju in padlih junakih govore današnji Poljaki z velikim spoštovanjem.

Med vsem našim bivanjem na Poljskem pri naših poklicnih to-

variših smo bili deležni zares bratskega sprejema in pristrčnih odnosov. Ugotovili smo, da sloni naše prijateljstvo na sličnih usodah, čeprav smo v razgovorih odkrili, da imamo različna gledanja na nekatere probleme.

Res je, da ne moremo še primerjati našega delavskega samoupravljanja z njihovimi dosežki, vendar pa je spričo volje in prizadevanj, ki jih kažejo Poljaki za ureditev svojih razmer in družbenih odnosov, hvale vredne že prvi korak v tej smeri. Če upoštevamo, da se je ta velika slovanska dežela na severu Evrope šele pred nedavnim otresla tujih vplivov in vsiljenih direktiv in si šele dobro leto sama kroji svojo usodo, potem lahko rečemo, da so že zelo veliko napravili. Preseneča njihova trdna volja, zgraditi novo življenje na razvalinah preteklosti, pri čemer imajo jasno perspektivo in določeni cilj, za katerega dosegajo so izbrali specifično pot, ki ustreza njihovim razmeram in potrebam. Na zunaj

Detajl iz ulice Długa v Gdanku

pa so odločni zagovorniki politike miru in aktivne koeksistence ter konstruktivnega sodelovanja med narodi.

Z vsem tem smo se med našim čeprom kratkim (desetdnevnim) bivanjem pri njih kolikor mogoče natančno seznanili. Slovo je bilo izredno prijateljsko in pristrčno. Ob odhodu smo naše ljubeznive gostitelje povabili, naj tudi oni pridejo k nam na obisk in si ogledajo življenje pri nas.

**TUDI GOSPODARSKO ŠIBKA OBČINA LAHKO S PRIDNIMI ROKAMI IN SPOSOBNIMI LJUDMI
USTVARI STOMILIJONSKO DOHODKE**

Posnemanja vredni rezultati

V divaški občini so uspešno poprijeli in gredo na nove občinske volitve z zavestjo dobro opravljenega dela

Narodni dohodek občine Divača se je letos povečal na 250 milijonov dinarjev, to je za 37% več kot je bil leta 1955, ne da bi pri tem upoštevali deleža Jugoslovanskih železnic in PTT prometa. Največji porast narodnega dohodka je bil v obrtni dejavnosti, saj znaša letos 52 milijonov dinarjev, medtem ko je bil leta 1955 okrog 41 milijonov dinarjev.

S 37 milijoni din lastnih sredstev in z 11 milijoni din prispevka Republike so v zadnjih letih pospešili raziskovalna dela v Rudniku črnega premoga v Vremskem Britofu. Opustili so stare jaške in vzporedno z reorganizacijo poslovanja rudnika začeli odpirati nove. To, pred letom na novo ustanovljeno podjetje, bo v izgradnji še leto dni, nadaljnjih šest do osem let pa bo izkoriščalo sedaj odkrite zaloge premogovnika.

Elektro-Sežana je s pomočjo kreditov, ki jih je najela Elektrogospodarska skupnost Slovenije v višini 120 milijonov din, zgradil trafo-razdelilno postajo, sedaj pa gradi v smeri Kopra daljnovod v vrednosti več kot sto milijonov dinarjev.

POVEČALA SE JE VREDNOST OSNOVNIH SREDSTEV V KMETIJSTVU

Kmetijska zadruga v Senožečah je v preteklih dveh letih povečala strojni park z nabavo boljšega traktorja, motorne škropilnice in drugega orodja v vrednosti 6 milijonov 896 tisoč din, kmetijski zadrugi v Vremah in Misličah sta za nakup kmetijskih strojev in orodja potrošili milijon in pol dinarjev, razen tega pa so že izdelani in tudi odobreni načrti za gradnjo gospodarskega poslopja v Vremškem Britofu, ki bo vreden orog 18 milijonov dinarjev. Kmetijska zadruga Lokev je uredila zbiralnice mleka, skladišče in gostinske prostore, kar je veljalo s stroški za nabavo bika okrog milijon 754 tisoč din.

Poudariti je treba tudi, da je 31 kmetovalcev divaške občine na pobudo nagradnega natečaja bivšega OLO Sežana zgradilo 22 hlevov, 6 gnojišč in zasadilo 6,5 ha sadovnjakov. Skupna vrednost vseh omenjenih del znaša več kot 10 milijonov dinarjev, kmetovalci pa bodo dobili milijon 100 tisoč dinarjev kot nagrado iz sklada natečaja za svojo prizadevnost.

Prav je, da omenimo tudi skrb za izboljšanje trgovske mreže: KZ v Dolenji vasi je odprlo trgovino, Trgovsko podjetje TIMAV poslovalnico v Kačičah, podjetje FRUCTUS iz Kopra odkupno postajo in skladišče v Divači, razen tega pa so izvolili potrošniške svete v Divači, Kačičah in v Lokvi.

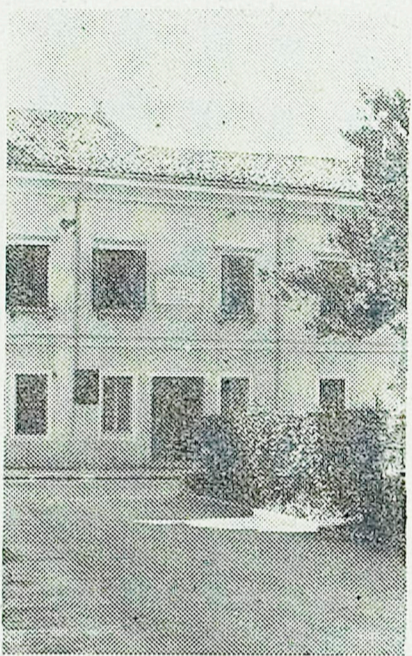
Tudi na področju gozdarstva so v divaški občini v zadnjih dveh letih dosegli pomembne uspehe, saj je bilo za pogozdovanje potrošenih več kot 13 milijonov dinarjev.

SKORAJ POL MILIJARDE ZA TURIZEM

Da bi se gostinstvo in turizem divaške občine bolje razvijala, so na tem področju uvedli pavšaliziranje za vse gostinske obrate, odprli privatni gostišči v Senožečah in v Lokvi, za gostišče v Matavunu pri Škocjanskih jamah pa izdelujejo investicijski program.

Ureditev Škocjanskih jam je ena izmed pomembnih gospodarskih postavk. Naravne lepote teh jam narekujejo njihovo elektrifikacijo, kar bo po predvidenih veljalo približno 25 milijonov dinarjev. Ta investicija pa je v tesni zvezi s povečanjem turističnega prometa, ki se je z ureditvijo obmejne prehode, kjer so zgradili novo poslopje v vrednosti milijon 300 tisoč din, tako povečal, da področje divaške občine tudi zaradi novo zgrajene mednarodne ceste postaja iz leta v leto vse bolj privlačno tako za domače kakor tudi za tuje tu-

riste. Seveda pa bo treba k stroškom že zgrajene asfaltirane 18 km dolge ceste med Senožečami in Kozino — 429 milijonov dinarjev — pridati še pol milijona dinarjev za postavitev bencinske črpalke v Divači, da bo vozniškom motornih vozil tudi po divaški občini vožnja še bolj udobna.

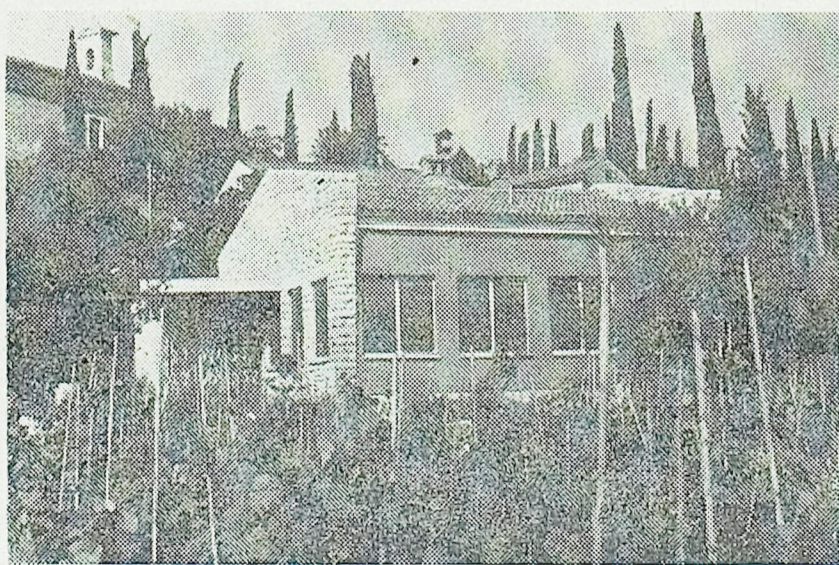

Hiša v Verdijeve ulici v Kopru, kjer ima svoje preurejene prostore Okrajni higienski zavod

ŠE 25 TEKSTILNIH STROJEV

V Senožečah postaja nova obrtna tkalnica vedno bolj upoštevana vreden gospodarski činitelj. Če upoštevamo, da letos 13 zaposlenih ustvarja proizvodno vrednost v višini 40 milijonov din, je nujno, da z nadaljnjimi že odobrenimi investicijskimi krediti preuredijo prostore tako, da bodo lahko namestili še 25 novih tekstilnih strojev ter s povečanjem števila delovne sile uvedli delo v dveh izmenah.

Medtem ko se je senožeško mizarstvo podjetje kljub temu, da je v zadnjih dveh letih povečalo proizvodnjo za 15 milijonov dinarjev, da je izpopolnilo strojni park, uredilo obratne prostore in da se je povečalo število delavcev na 20 in se sedaj znašalo v krizi zaradi slabe organizacije

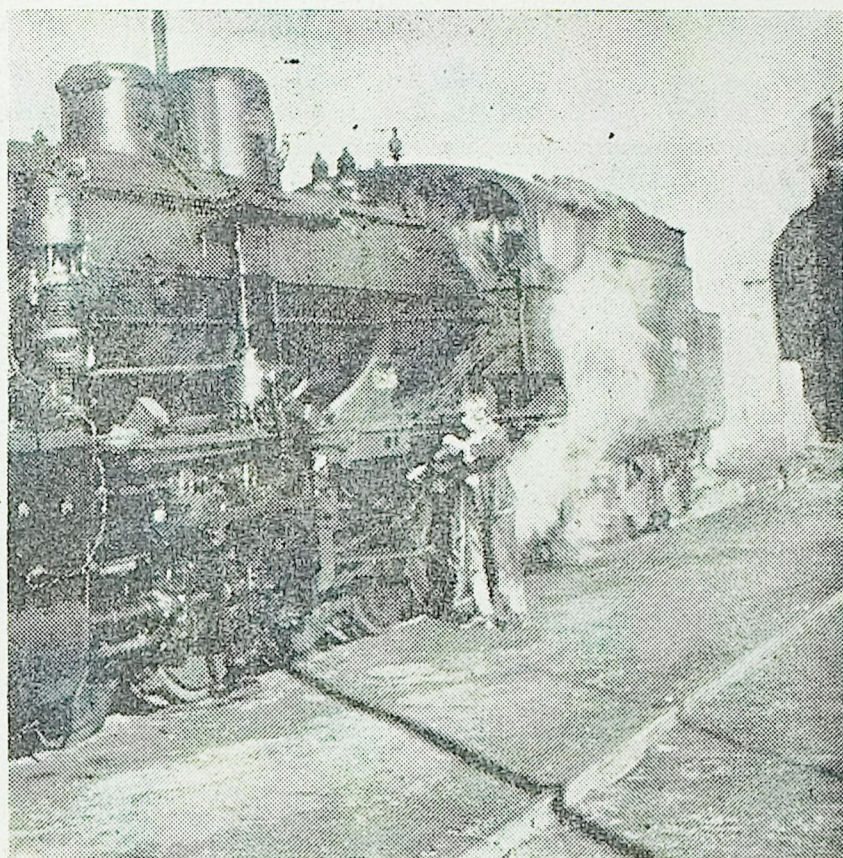
Novi zdravstveni dom v Sečovljah je veselje in ponos vsega prebivalstva rudarskega področja na skrajnem jugu našega okraja in republike

in kakovosti dela — napake bodo v kratkem odpravili — pa je Mizarstvo podjetje v Divači s pravnimi organizacijskimi prijemi znatno izboljšalo kakovost izdelkov ter povečalo donosnost. Trenutno pa v tem podjetju proučujejo izdelavo investicijskega programa za rekonstrukcijo podjetja, katera bo omogočila njegov nadaljnji gospodarski vzpon.

REŠITEV

STANOVANJSKEGA VPRAŠANJA ZAHTEVA MILIJONE

V zadnjih dveh letih so z adaptacijo bivših vojaških skladišč v Divači uredili 8 stanovanj, razen tega sta v Divači tik pred dograditvijo dva petstanovanjska bloka (za ta dva bloka so črpali investicijski občinski sklad v višini 34 milijonov dinarjev), zgradili so eno stanovanje v Rodiku, dve v Senožečah in začeli z gradnjo petstanovanjskega bloka v Divači za nameščence Elektro-Sežana (rajon Divača). Mimo tega (Nadaljevanje na 9. strani)

Pred odhodom na dolgo pot proti Pulju, po progi, ki ima v zahodnem delu Jugoslavije največje vzpone in padce, je treba lokomotive dobro pregledati in namazati. Železniški promet s svojimi delavci ima velik delež v življenju divaške občine. Na sliki strojevodja pripravlja pred kurilnico v Divači svojo lokomotivo na pot

USPEHI NA PODROČJU ZDRAVSTVA

Močan razmah nekdanj tako zanemarjene dejavnosti

Tudi napredek zdravstvene službe na Primorskem, zlasti v obmorskem pasu, je bil v povojnih letih zelo velik. O tem nam pričajo statistični podatki, s katerimi razpolaga Zavod za socialno zavarovanje. Naj navedemo samo zadnje številke, ki govore, da bo letos na našem območju porabljen 160 milijonov dinarjev za zdravljenje ali okoli 3700 dinarjev na zavarovanca.

Pri teh številkah se spomnimo mizerne dediščine, ki smo jo prevzeli na področju zdravstva prav tako kot drugod. Takrat je premogla ambulanta v Kopru, Izoli in Piranu le po enega zdravnika, ki je delal tam po nekaj ur na dan. Oprema ambulante je bila zelo zastarela, brez sodobnih pripomočkov. Če bi danes pokazali javnosti sredstva, s katerimi je razpolagala zdravstvena služba v naših krajih pred desetimi in še pred osmimi leti, bi bilo to skoraj neverjetno. Najbolj drastični primer revščine v naši zdravstveni službi je bila ambulanta v Sečovljah. Danes pa vidimo tu moderno zdravstveno

ustanovo. V nedeljo, 22. t. m., bo svečana otvoritev.

Razen ambulante v Sečovljah pa bodo še ta mesec izročene svojemu namenu še druge zdravstvene ustanove, čeprav nekatere že obratujejo. Med te lahko štejemo zlasti lep Zdravstveni dom v Piranu, ambulanto Zdravstvenega doma v Kopru, spodnji paviljon Sanatorija za pljučno tuberkulozo v Ankaranu, okrajni Higienski zavod v Kopru in končno okrajni Zavod za socialno zavarovanje v Kopru. Razen tega pa si bo širše občinstvo lahko ogledalo tudi protituberkulozni dispanzer v Kopru, ki dela že dalj časa.

Še letošnjo jesen pa bodo dograjeni nadaljnji pomembni zdravstveni objekti kot: Center za zaščito matere in otroka v Kopru, nov trakt kirurške bolnice v Izoli, Zdravstvena domova v Divači in v Postojni ter Center za zaščito matere in otroka v Sežani. Ko bodo vsi ti objekti izročeni svojemu namenu, bomo lahko rekli, da je raven naše zdravstvene službe na primerni in zadovoljivi višini. Med pereče zdravstvene probleme v našem okraju bomo lahko šteli le še vprašanje zdravstvene službe v Pivki.

Seveda s tem prizadevanje upravnih odborov naših zdravstvenih ustanov in delavcev še ne bo končano in vsi bomo stremeli po še večjem izboljšanju vse zdravstvene službe. Potrebna bo še cela vrsta manjših in večjih investicij, da bodo bolnišnice in ambulante nudile našim bolnikom kulturno in uspešno zdravljenje. Prav posebne skrbi pa bo potrebna še organizacija in ureditev naše preventivne zdravstvene službe.

Nekaj pa lahko vendarle ugotovimo z zadoščenjem in zadovoljstvom: S tem, da smo končali omenjene zdravstvene objekte, smo v glavnem odpravili žalostno preteklost in neverjetno zaostalost naših krajev. Še več — začeli smo korakati vstric z osta-

limi kraji v Sloveniji, kjer so bili ugodnejši pogoji razvoja.

Te dni je izšla septemrska številka glasila Slovenskega zdravniškega društva »Zdravstveni vestnik«, ki je posvečen koprskemu okraju in strokovno obravnava našo zdravstveno problematiko. To številko so sestavili naši zdravniki, ki jih imamo 56 (od tega 15 specialistov). Razen tega pa imamo še v našem okraju 292 zdravstvenih delavcev s srednjo in nižjo medicinsko izobrazbo in 548 drugih uslužbencev v zdravstveni stroki.

Da bo javnosti znano sodelovanje naše zdravstvene službe Slovenske Istre, ki utemeljujejo tudi v republiškem in zveznem merilu, naj omenimo še njeno sodelovanje na raznih kongresih, ki so že bili ali pa so predvideni za letošnje leto. To je kongres otologov FLRJ v Portorožu, kongres kirurgov FLRJ ter simpoziumi internistov LRS in FLRJ, ftiziologov LRS in obratnih zdravnikov LRS.

B. B.

PIVKA

Za proslavo 10. obletnice priključitve Primorske k Jugoslaviji bodo priredili v Pivki 21. t. m. zvečer slavnostno akademijo, združeno z množičnim predvolivnim zborovanjem. Prvi del akademije bo slavnostna otvoritev in govor, ki ga bo imel zvezni poslanec Ivan Regent. V drugem, kulturnem delu sporeda, bo nastopil pevski zbor primorskih študentov, njihov orkester in recitatorji. Domača Svoboda bo sodelovala z nastopom folklorno-baletne sekcije.

Prav taka proslava bo v nedeljo, 22. t. m. zvečer, v Kulturnem domu v Košani, kjer bo imel slavnostni govor podpredsednik OLO Franc Klobučar. Nastopili bodo tudi primorski študentje ter domači pionirski tamburaški zbor. V nedeljo popoldne pa bo slavnostna akademija v Baču, kjer bo govoril zvezni poslanec Andrej Janežič.

DRŽAVLJANI IN DRŽAVLJANKE!

Podprite na zborih volivcev tiste kandidate, ki so s svojim dosedanjim delom in nesebičnim prizadevanjem, s svojo sposobnostjo, politično zavestjo in zrelostjo dajali najboljše jamstvo, da se bodo občine razvijale, da bodo delovale na liniji interesa delovnih ljudi in splošnih interesov naše socialistične skupnosti. Volite tiste, ki jim leži na srcu enotnost in enakopravnost jugoslovanskih narodov, njihovo blagostanje in družbeni napredek, nedotakljivost človeškega dostojanstva in človeške osebnosti!

(Iz proglasa SZDL Jugoslavije)

TREBA BO SICER ŠE MARSIKAJ UREDITI, VENDAR

Vse kaže na velik uspeh

Ceprav še niso zaključene analize o izvršitvi letošnjega polletnega plana, že dosežani podatki kažejo, da so tudi v sežanski občini presegle planske naloge za prvo polletje predvsem zaradi uvajanja novih gospodarskih instrumentov, ki omogočajo podjetjem večjo participacijo na dohodke in zaradi znatnega povečanja delovne storilnosti.

V podjetju Marmorindus so povečali delovno storilnost zlasti na račun boljše organizacije dela in delovne discipline, le malo pa je vplivalo na to povečanje izboljšanje načina nagrajevanja po učinku dela, saj v tem podjetju ni niti 10% normiranih del. Akordno delo v Marmorindusu je vpeljano le v obratu Lokev. Tam se je storilnost v prvem polletju letošnjega leta povečala za 45% nad povprečjem storilnosti v vseh drugih obratih in delavnicah tega podjetja. V tem obratu so delavci zaslužili povprečno 14.622 dinarjev mesečno in letos še niso zabeležili niti ene ure neupravičenega izostanka od dela, medtem ko je bilo v sklopu podjetja neupravičenih izostankov približno za 14 tisoč delovnih ur ali povprečno 10 ur na delavca. Uspehi obrata v Lokvi in izkušnje, pridobljene z uvajanjem akordnega sistema dela, bi morale biti za vzgled celotnemu podjetju. Te izkušnje nujno narekujejo, da bi v podjetju Marmorindus uvedli povsod tam, kjer je to možno, plačevanje po učinku dela, ker bi se le na ta način lahko izognili različnim organizacijskim in gospodarskim težavam. Prav bi bilo, da bi takoj pregledali ter izpopolnili investicijski program predvsem zato, ker je način pridobivanja marmorja v tem podjetju še vedno izredno primitiven in močno pod povprečjem, kakršnega omogoča sodobna tehnika. Podjetje ima težave tudi zaradi pomanjkanja strokovnega kadra. Mnogo kamnolomov je že skoraj popolnoma izkoriščenih in treba bo poiskati nove surovinske baze.

TELEKOMUNIKACIJE

Podjetje Telekomunikacije Ljubljana — obrat Sežana, sodi med tista podjetja, ki so v letošnjem letu precej povečala delovno storilnost. Ta ugotovitev pa izvira iz dejstva, da je podjetje dosledno osvojilo način plačevanja delavcev po normi. Podjetje je v drugi polovici preteklega leta

normiralo vsa dela na medfrekvenčnih transformatorjih, pri tuljavnih stavlkih in pri navijanju tuljav. Kakovost dela se je v zadnjih 6 mesecih zelo izboljšala. Dokaz temu je, da je včasih tehnična kontrola zavrnila več kot 20% izdelkov zaradi slabe kakovosti, sedaj pa se je ta odstotek zmanjšal na 5%.

Tudi sežanski obrat Telekomunikacij ima težave zaradi pomanjkanja strokovnjakov, so pa tudi še nekateri pojavi — pomanjkanje složnosti in medsebojne pomoči med tehničnim in upravnim osebjem, ki škodujejo nadaljnjemu razvoju podjetja.

TOVARNA PLETENIN

Tovarno pletenin v Sežani pa lahko štejemo med tiste gospodarske organizacije, ki znajo kljub vrsti objektivnih težav ustvariti zavidanja vredne delovne uspehe. Ti uspehi gredo na račun dosledne štednje s surovinami, varčevanja pri delovnem procesu — ne da bi pri tem trpela kakovost izdelkov — in pa na račun smotrne organizacije dela ter povečanja storilnosti. Primerjava gibanja fizičnega obsega proizvodnje z zaposleno delovno silo dokazuje, da se je lani kljub motnjam v proizvodnji, in to zaradi pomanjkanja električne energije, povečala delovna storilnost posameznika za 237%. Pri tem je treba omeniti, da bi to podjetje v letošnjem prvem polletju doseglo še večje delovne uspehe, če ne bi v juniju prišlo v proizvodnji do delnega zastoja zaradi prepozne dobave surovin iz uvoženih kontingentov in zaradi zakasnitve intenzivnosti iz inozemstva. Zelo pereče vprašanje Tovarne pletenin v Sežani je obnova sedanega zastarelega strojnega parka. Stroji, s katerimi obratujejo, so namreč izrabljeni nad 55%, njihova dejanska fizična sposobnost pa je še znatno manjša. Ta ugotovitev narekuje pospešeno izvajanje plana rekonstrukcije obrata in najkasneje v dveh letih bo treba nabaviti 13 sodobnih pletilnih strojev. Kajti le pod temi pogoji bo Tovarna pletenin v Sežani sposobna konkurirati drugim tovrstnim podjetjem in bo lahko svoje izdelke kakovostno še izboljšala. Pa ne samo to! V obnovi tovarni bo našlo zaposlitev še več ženske delovne sile, ki je je v Sežani in njeni okolici dovolj.

Ta sestavek obravnava le nekaj uspehov in problemov treh večjih podjetij sežanske občine: Marmorindus je v letošnjem prvem polletju povečal vrednost finančnega obsega proizvodnje na enega zaposlenega za 129% proti letu 1956, Tovarna pletenin za 123,8%, Telekomunikacije Ljubljana-obrat Sežana za 102,8% itd. Kaže torej, da bo občinski družbeni plan za letošnje leto znatno prekoračen, saj že nepopolni podatki njegovega izvajanja v prvem polletju to zgovorno potrjujejo. Še več: z dobrim gospodarjenjem so tudi gostinska in trgovska podjetja sežanske občine uspela zagotoviti svojim uslužbencem ne samo 13., pač pa nekatera tudi 14. plačo, pri tem pa bo ostalo še dovolj sredstev za prosto razpolaganje. Ta sredstva pa so namenjena ureditvi lokalov, saj je marsikateri med njimi tega krvavo potreben.

Kamnoseki obdelujejo kraški marmor v kamnolomu Marmorindusa

OB USTANOVITVI PODRUŽNICE JUGOSLOVANSKE INVESTICIJSKE BANKE V KOPRU

KORISTEN UKREP

S 1. septembrom je v Kopru začela poslovati podružnica Jugoslovanske investicijske banke. Potreba po ustanovitvi se je pokazala v septembru lanskega leta, vendar podružnica zaradi objektivnih težav ni mogla biti ustanovljena do danes.

Podružnica Jugoslovanske investicijske banke v Kopru bo poslovala za celotno področje okraja Koper. Do sedaj je vse te posle opravljala podružnica v Ljubljani, kar je bilo za investitorje zelo neprimerno. Predmet poslovanja Jugoslovanske investicijske banke je izražen že v nazivu, in sicer kreditiranje investicij potom investicijskih posojil. Posojila daje Jugoslovanska investicijska banka iz sredstev Splošnega investicijskega sklada ter republiškega investicijskega in stanovanjskega sklada preko natečajev, v posebnih primerih, kjer to določi lastnik sklada, pa tudi izven natečaja. Prav tako pa opravlja vse posle v zvezi z investicijami, ki so predvideni v Uredbi o Jugoslovanski investicijski banki.

Ustanovitev podružnice bo za gospodarstvo koprškega okraja vsestranskega pomena, tako bodo lahko podjetja stalno na tekočem o možnostih najetja investicijskih posojil za posamezne vrste investicij iz sploš-

nega in republiškega investicijskega sklada in bodo vse posle v zvezi s temi posojili lahko opravljala v Kopru ter tako odpadejo nepotrebna pota v Ljubljano. Ena važnih nalog podružnice pa je v nudenju pomoči investitorjem z dajanjem nasvetov in navodil pri pripravi dokumentacije k prošnji za najetje posojila, kar je bolna točka investitorjev v koprskem okraju, in v pomoči pri izbiri ter določitvi investicije s strani njene ekonomske upravičenosti in vključitve v celotno gospodarstvo naše države.

Z uspešnim izvrševanjem nalog, ki se postavljajo pred novo ustanovljeno podružnico Jugoslovanske investicijske banke v Kopru, bo ob potrebni zainteresiranosti gospodarskih organizacij in ljudskih odborov možno zagotoviti v znatno večji meri investicijska sredstva za razvoj gospodarstva v okraju Koper.

V smislu predpisov uredbe o investicijskih posojilih sprejema Jugoslovanska investicijska banka zahteve za investicijska posojila v naslednjih primerih:

1. če je razpisan natečaj za določene namene,
 2. če je objavljeno sprejemanje zahtevkov za določene namene brez natečaja in
 3. neodvisno od navedenih primerov, kolikor investitor predloži zahtevek za investicijsko posojilo.
- Iz tega sledi, da imajo investitorji v vseh primerih možnost vlaganja zahtevkov za investicijska posojila in da je zaradi tega koristno, da investicijske programe in ostalo dokumentacijo pripravljajo neodvisno od razpisanih natečajev, temveč v okviru lastnih potreb. Le na ta način bodo dosegla podjetja stalnost in ravnovernost v investiranju in bodo pra-

vočasno ter temeljito pripravljena na investicijo ob razpisu natečajev.

Trenutno so razpisani natečaji ali je s predpisi določeno dajanje posojil izven natečajev za naslednje namene:

1. XVIII. natečaj za dajanje investicijskih posojil iz sredstev splošnega investicijskega sklada za kmetijstvo (Uradni list FLRJ 41/56 in 52/56), katerega veljavnost je podaljšana tudi na 1957. in 1958. leto.
2. za nabavo gradbene opreme v smislu odloka o pogojih za dajanje investicijskih posojil iz sredstev Splošnega investicijskega sklada brez natečaja za nabavo gradbene opreme (Uradni list FLRJ 43/56).
3. za nabavo kmetijske mehanizacije v smislu Odloka o dajanju investicijskih posojil iz sredstev Splošnega investicijskega sklada za nabavo traktorjev, kmetijskih strojev in priprav (Uradni list FLRJ 29/54).
4. za nabavo živine v smislu odloka o dajanju investicijskih posojil iz sredstev Splošnega investicijskega sklada za nabavo živine lastne proizvodnje (Uradni list FLRJ 7/55).
5. za rekonstrukcije v smislu odloka o pogojih za dajanje investicijskih posojil iz sredstev Splošnega investicijskega sklada za rekonstrukcije in dokončanje objektov v industriji in rudarstvu (Uradni list FLRJ 8/57).
6. za nabavo opreme v smislu XXII. natečaja za dajanje investicijskih posojil iz sredstev Splošnega investicijskega sklada za nabavo opreme (Uradni list FLRJ 31/57).
7. za nabavo opreme v smislu odredbe o dajanju investicijskih posojil iz sredstev Splošnega investicijskega sklada brez natečaja za določeno domačo opremo serijske proizvodnje (Uradni list FLRJ 37/57) in
8. kratkoročna posojila v smislu odloka o dajanju kratkoročnih posojil koristnikom investicijskih posojil iz Splošnega investicijskega sklada in njihovim garantom za pokritje obvez do sklada (Uradni list FLRJ 53/56).

Danes smo navedli le osnovne možnosti za najetja investicijskih posojil v posamezne namene iz Splošnega investicijskega sklada, ki pridejo v okraju Koper najbolj v poštev. V bodoče nameravamo redno objavljati v Slovenskem Jadranu in obveščati gospodarstvo o možnostih najetja posojil iz Splošnega investicijskega sklada, pogojih za posamezne vrste zahtevkov ter podatke iz prakse dela Jugoslovanske investicijske banke o posojilih, ker smatramo, da bomo na ta način najlaže obveščali gospodarska podjetja o tekočih zadevah in jim nudili konkretno pomoč v reševanju njihovih investicijskih problemov.

B. P.

PRED DOKONČNO IZDELAVO URBANISTIČNEGA PROGRAMA ZA MESTO KOPER

Tisoč okolnosti

V prejšnji številki smo načeli vprašanje dokončne izdelave urbanističnega programa za Koper. Nadaljujemo z objavljanjem elementov, ki vplivajo na njegovo sestavo.

Še pred tridesetimi leti je bil Koper z vzhodne in južne strani obdan z morskimi plitvinami, katere je morje zalilo le ob plimi. Sedaj osušeni del se deli na bonificirani svet južno od Kopra s površino 120 ha in na Ankaransko bonifiko ob izlivu Rižane s površino 940 ha. Nemeličorani je ostal le Škocjanski zaliv, ki meri približno 290 ha. Značilnost bonificiranih predelov je njihova slanost, ki otežkoča obdelovanje. Sol razkrajja tudi betonske temelje in jih je zato treba izolirati z azbit pasto ali uporabljati žlindrin cement. Škocjanski zaliv predstavlja po svoji obliki plitev morski zaliv, katerega globina na najbolj globokem mestu ni velika. Če hočemo zgraditi pristanišče, bo potrebno povečati globino na 10 do 12 m.

V bližini Kopra se izliva v morje Rižana in Karlonja. Prva izvira pod vasjo Brezovica na stiku apnenca in flišnih kamnin, je 15 km dolga, teče v smeri vzhod—zahod, njen desni pritok je potok Rakovec. Ta reka bi brez kraških izvirov imela hudourniški značaj. Karlonja pa po več-

jem deževju često preplavlja bregove in bo moral urbanist upoštevati vse njene značilnosti, če bo hotel zadovoljiti perspektivne potrebe regulacije Kopra.

V najsevernejšem delu Jadrana je majhno samostojno kroženje morske vode. Tok teče ob zahodni Istri proti severu in skozi Tržaški zaliv mimo furlanske in beneške obale. Največjo hitrost ima pozimi, najmanjšo pa poleti. Na vzhodni obali je njegova hitrost povprečno 7,2 km na uro. Morje je najtoplejše v avgustu, najbolj hladno pa februarja. Visoka poletna temperatura morja in njegova izredna ohladitev pozimi je posledica plitvin. Na področju Debelega rtiča je voda mnogo bolj čista kot v notranjosti Koprškega zaliva, plimski valovi pa potekajo v isti smeri kot morske struje.

Če je na vzhodnem delu Kopra, je na zahodnem delu Kopr-

skega zaliva oseka. Plimovanje se precej stopnjuje takrat, ko se menja luna in je posebno močno, če v tem času divja močen jug.

Popis prebivalstva leta 1956 kaže, da je kmetijstvo z 49,5% najmočnejša gospodarska panoga. Sestav ostalega prebivalstva se deli na 14,7% uradništva, 35,8% prebivalstva pa sestavljajo tisti, ki so zaposleni v trgovini, industriji, gradbeništvu, obrti, prometu, gozdarstvu in v drugih poklicih.

Do nedavnega je bil Koper le lokalno središče v senci razvoja Trsta in ga je zaradi svoje lahke industrije Izola celo prehitela. Takoj po prvi svetovni vojni se je število prebivalstva v Kopru občutno zmanjšalo. Danes, ko je Koper upravni sedež in ima v programu izgradnjo pristanišča, industrije in železnice, ima vse možnosti za širok razvoj. Po tej ugotovitvi ne moremo seda-

DRŽAVLJANI SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE!

Aktivno sodelovanje deset tisočev mladih ljudi na najraznovrstnejših področjih družbenega upravljanja predstavlja jamstvo vedno bolj smelega prenosa na mladino večjih in odrejenih družbenih odgovornosti. Volitve mladih ljudi v občinske in okrajne ljudske odbore bodo doprinesle ne samo k hitrejšemu in popolnejšemu razvoju fantov in deklet v aktivne in odgovorne družbene delavce, temveč bodo tudi vnesle v ljudske odbore polet in ustvarjalnost mlade generacije.

(Iz proglasa SZDL Jugoslavije)

OB 10. OBLETNICI PRIKLJUČITVE PRIMORSKE K JUGOSLAVIJI

Odločilni dogodki

Napadi slovenskih partizanskih enot na Primorskem na vse važnejše sovražnikove komunikacije so povzročili zmedo v oskrbovanju nemških čet v Italiji in tudi v Franciji. Tako je ta boj imel razen čisto osvobodilnega značaja za nas same tudi velikanski pomen za splošni boj naprednega sveta proti fašizmu. V smislu sporazuma med maršalom Titom in poveljnikom britanske Osme armade Alexandrom je JA vskladila svoje operacije z vojaškimi nastopi zaveznikov. Ta koordinacija je bila najuspešnejša prav v Sloveniji in še posebej na Primorskem, ko je bil po 10. juniju 1944 v eno tedno zaustavljen in onemogočen ves železniški promet. Uničene so bile proge Ljubljana—Trst, Gorica—Jesenice (velika akcija v Baški grapi) in proga Jesenice—Ljubljana.

General Wilson, vrhovni poveljnik zavezniških čet na Bližnjem vzhodu, je tedaj poslal maršalu Titu posebno zahvalno brzojavko:

»Z občudovanjem sem zvedel za zadnje uspehe, ki so jih dosegle Vaše enote. S tem so veliko pripomogle k operacijam zaveznikov v Italiji in Franciji. Ti uspehi, posebno oni v Sloveniji, so bili velike važnosti, ker so ustavili delovanje življenjsko važnih sovražnikovih prometnih žil. Prosim, sprejmite in izročite enotam, ki so pod Vašim vodstvom, najtoplejšo zahvalo in priznanje.«

Še posebej pa se je tedaj v imenu zavezniškega operativnega štaba za Bližnji vzhod in v imenu vrhovnega poveljnika zahvalil tudi šef britanske vojne misije pri IX. korpusu major Wood.

Občudovali pa niso vsi pošteno misleči zavezniški vojaki, ki so tedaj bili z nami v stiku, samo naših vojaških sposobnosti in naše oborožene moči. Presenečala jih je še prav posebno naša politična organiziranost in uveljavljanje našega novega družbenega sistema, ki je tedaj poganjalo svoje korenine globoko med ljudstvo tudi in še prav posebno na Primorskem. Ustvarjali smo temelje naše državnosti, vzpostavljali ljudsko oblast. Spomladi le-

ta 1944 so bile na Primorskem razpisane tajne volitve v narodnoosvobodilne odbore — in bilo je izvoljenih nad 400 takih krajevskih NOO. Volilna udeležba je bila kljub vsem nevarnostim nad 90 odstotna. Volitve so bile povsod pravi ljudski prazniki. Mnogokje so jim prisostvovali tudi člani anglo-ameriških vojaških odposlanstev pri naših štabih. Ohranila se je izjava britanskega majorja Arthurja Tuckerja, ki je prisostvoval takemu slavju. Dejal je:

»Prijatelji in zavezniki!

Prišel sem v vašo pokrajino šele pred nekaj urami. V teh kratkih urah pa sem bil prič dogodka, ki so me navdali z občudovanjem. Več kot samo častno se mi zdi, da sem med vami. V Angliji poznamo danes vsi preteklost vaše zgodovinske borbe, vaš današnji boj, vaš pogum, organizacijo in disciplino. Mi se borimo za popolno uničenje fašistov in za poraz nacistične Nemčije. Naši vojaki umirajo danes v tisočih na francoskih tleh. Naš boj je vaš boj. Naš sovražnik je vaš sovražnik. Tisti je naš prijatelj, ki se srčno bori z nami. Tisti pa, ki mlačno stoji ob strani ali celo misli posredno ali neosredno pomagati sovražniku, je naš smrtni nasprotnik. Poiskali ga bomo in uničili. Vaša dežela bo, kakor upam, kmalu rešena sovražnika. To bodo rodili vaši čudoviti napor. Že zdaj izvajate svobodne volitve. Sami se že pripravljate na svobodno življenje, ki ga bo prinesel mir. S čudovito vero in organizacijo ste izvedli volitve, čeprav tako blizu sovražnika in pod tako težkimi pogoji. Še besedo iskrenega občudovanja vaših žena in deklet. Čeprav so vam požgali hiše in odvedli sinove in može, vendar ni nikdar klonil pogum vaših žena. Vse vas pozdravljam in vam zagotavljam, da smo mi v Angliji ponosni, da smo z vami in z vašo graditvijo svobode in razcvetajočo Slovenijo sredi nove Jugoslavije.«

Prav take izjave pa so dali, impresionirani od množičnosti vseljidskega narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem, zavezniški vojaški predstavniki na velikem mitingu v Branici julija 1944 v Gornji Branici. Zborovanja se je udeležilo nad 6.000 Primorcev, ki so se skozi zasede in preko vseh mogočih zaprek uspeli prebiti v Branico na to veliko manifesta-

cijo, s katero je naše ljudstvo prvič tako množično izrazilo svojo zahtevo po priključitvi k Jugoslaviji. Prvič je tedaj tako množično prišla do veljave nezlomljiva organizirana politična sila, nabita z enotno voljo vseh Primorcev za doseg svobode in združenja z vsemi narodi Jugoslavije.

Zato danes pravimo, da nismo Primorci dosegli priključitve k Jugoslaviji šele pred desetimi leti, ko je bil podpisan in uveljavljen formalni akt o tej priključitvi, marveč smo to priključitev izvedli že davno poprej med oboroženim bojem in politično graditvijo naše državnosti — vsem je bilo že vnaprej jasno, da smo tudi dovolj močni, da bomo znali po končani vojni svojo voljo tudi uveljaviti. Ni bilo sile, ki bi mogla po zadnji vojni našo deželo še odtrgati od Jugoslavije, v kateri smo trdno odločeni za vse čase živeti. rb

Tajnik Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Primorsko dr. Jože Vilfan s šefoma zavezniških vojaških misij pri štabu IX. korpusa NOV, podpolkovnikom Ribacenk (desno) in majorjem Woodom (levo) na velikem mitingu v Branici julija 1944

SPOMIN NA JUNAŠKE PODVIGE PARTIZANSKIH DIVERZANTOV V OKOLICI GORICE OD LETA 1943—1945

V sovražnikovem gnezdu

Tistega lepega jesenskega popoldneva leta 1944 je bilo v Carjevem oporišču v Biljah pri Gorici s petimi napetimi ozračje. Njegova skupina se je pripravljala, da zagode okupatorju z eno izmed tistih akcij, ki so jo naredile slavno po vsej Primorski.

Tokrat je bilo na vrsti nemško vojaško skladišče hrane v Štandrežu, predmestju Gorice. Car je s svojimi udarniki pripravil podroben načrt. In v tem pogledu ni poznal šale, čeprav so mnogi, ki so ga poznali kot zmeraj veselega in na videz brezskrbnega borca, kaj radi pripisovali uspehe njegove skupine bolj predrznosti in osebnemu junaštvu njenih pripadnikov ter izredni sreči, kot pa skrbnim pripravam na akcije.

Car ni zaupal srečnemu naključju. Zato je prej preučil in pretresel s svojimi fanti vse do najmanjše podrobnosti. Tako je bilo tudi to pot. Po svojih zvezah je zvedel za geslo, o vsem

drugem pa so se temeljito pogovorili. Posebno težav ni bilo, saj so Gorico poznali kot svoj žep z vsemi njenimi ulicami in stranskimi prehodi, kjer so se znali vtihotapiti v mesto.

Naslednjega dne zjutraj se je pomikala skozi Vrtojbo proti Gorici čudna skupina kolesarjev. Na čelu kolone sta vozila dva nemška oficirja — Car in Fric, za njima pa štirje civilisti: Kovač, Mihajlo, Slovenko in Živko. Vsak z dvema pištolama za pasom. Ošabna drža obeh oficirjev in njuna stroga obraza sta bila dovolj, da preženeta kakršenkoli sum, ki se je morebiti pojavil v bistrh glavah črnikavh Mussolinijevih junakov, poslednjih, ki so ostali na potaplajoči se naci-fašistični ladji in stražili mesto.

Toda naj nam o nadaljnjih dogodkih govori eden izmed udeležencev te akcije, tovariš Živko. »Srečno smo privozili v središče mesta. Zavili smo v neko stransko ulico za Korzom, kjer je imelo svojo garažo manjše av-

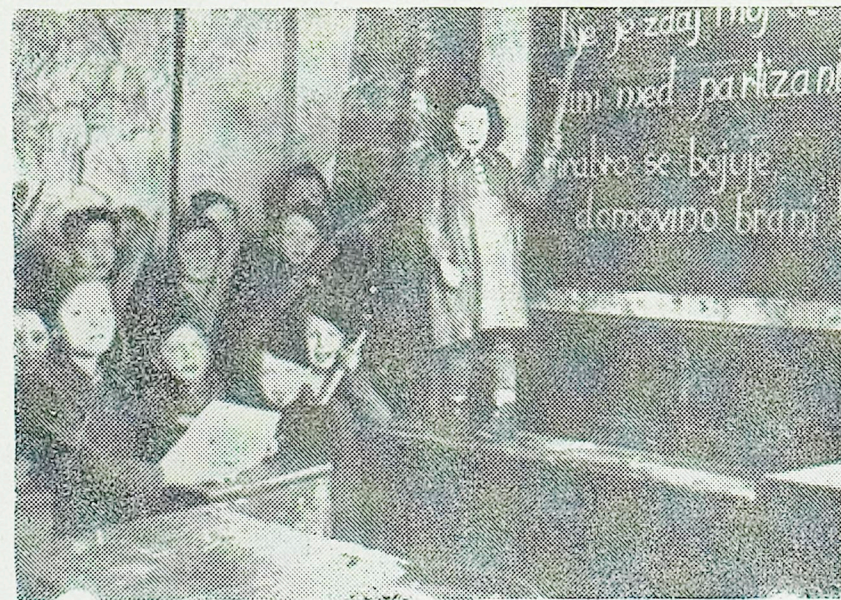
to vozniško podjetje. Tam so bili Carjevi ljudje, ki bodo morali poskrbeti za kamion. Sicer pa ne bo to prvič in tudi ne zadnjič.

Velik pokrit tovornjak s prikolico je bil pripravljen v nekaj minutah. Car in Fric sta se udobno zleknila na sedeže v kabini, za nas ostale pa je bilo zadaj prostora več kot dovolj. Šofer je pognal motor in že smo jo rezali po goriških ulicah proti cilju.

Voznja ni bila dolga. Tistih nekaj kilometrov smo imeli kmalu brez kakršnekoli nezgode za sabo. Kamion je obstal pred glavnim vhodom v skladišče, kjer je stal nemški stražar.

Car in Fric sta izstopila. Stražar ju je strumno pozdravil in vprašal, kaj želita. Fric mu je povedal geslo in pojasnil, da sta prišla pregledat skladišče, hkrati pa bosta odpeljala nekaj blaga na drugo mesto. Medtem ko je (Nadaljevanje na 13. strani)

»SLOVENSKI JADRAN«
v vsako hišo Slovenskega Primorja!

Otroci na Primorskem so se med narodnoosvobodilno vojno začeli prvič sistematično učiti materinega jezika v partizanskih šolah. Na sliki iz tistih časov, ki jo hrani Notranjski muzej v Postojni, je zapisano na šolski tabli: »Kje je zdej moj očka? Tam med partizani hrabro se bojuje, domovino brani.«

Posnemanja vredni rezultati

(Nadaljevanje s 7. strani)
so letos v Divaški občini na dražbi prodali 11 hiš splošno-ljudskega premoženja zato, da bi novi lastniki povečali z ureditvijo teh stavb stanovanjski fond. Pri tem je treba omeniti, da so železničarji v Divači svoja stanovanja sodobno opremili (kopalnice in druge predelave), za kar so potrošili približno 3 milijone 400 tisoč dinarjev.

Luč in telefon v vsako vas

To je bilo geslo občinskega ljudskega odbora v Divači. Zato so speljali iz Divače telefonske žice v Lokev in Matavun, iz Kozine v Rodik in iz Vremskega Britofa na Barko in Misliče. To telefonsko omrežje meri 15 km, veljalo pa je več kot 700 tisoč dinarjev. Elektro-Sežana je na območju divaške občine v zadnjih dveh letih porabila 20 milijonov dinarjev za obnovo daljnovodov in za važnejša popravila transformatorjev. Javno električno

razsvetljava so napeljali v Kozjane, Senadole, Dolenjo vas, Gornje Vreme, Škocjan, Betanjo, Barko, Škoflje, Dane in Kačiče. Električno napeljavo so za milijon dinarjev izpopolnili v Rodiku in Škocjanu, predvideno pa je, da bo javna razsvetljava še to leto na Misličah, v Varejah, Vavtvljah in Naklem.

Vodovode so popravili v Gornjih, Vremah, Potočah, Lažah, Rodiku, Senožečah in v Dolenji vasi; javne vodnjake pa v Dolenjih Ležečah, Gradišču, Zavrhu in v Preložah. Novo napajališče so zgradili v Lokvi in Gabrčah. Za vsa ta dela vodnega omrežja so porabili približno 2 milijona dinarjev iz proračuna občine, s prostovoljnim delom pa so prebivalci omenjenih vasi prispevali okrog 4 milijone dinarjev.

Tudi v šolstvu in zdravstvu korak naprej

Da se je izboljšalo šolstvo v divaški občini, je treba pripisati

tudi popravilu šolskih zgradb v Senožečah, Rodiku in Divači, kjer so uredili nove učilnice, v Barki in na Misličah. Dva milijona dinarjev porabljenih v te namene ni bilo nesmotno investiranih. V izvajanju šolske reforme so letos ustanovili osemletno šolo v Divači ter zaradi ukinitve osnovne šole v Podgradu začeli izdelovati načrt za dozidavo še nadaljnjih štirih učilnic v divaški šoli in načrte za telovadni dom v Divači.

Približno 17 milijonov dinarjev velja novo zgrajeni zdravstveni dom v Divači, ki ima splošno in zobno ambulanto, posvetovalnico za matere in lekarno. Letos bodo z dvema milijonoma in pol, ki sta že zagotovljena, izpopolnili opremo in instrumentarij teh zdravstvenih ustanov. Omeniti je tudi treba, da sta bili hkrati urejeni splošna ambulanta v Senožečah in Vremah in če pregledamo vrednost teh investicij za zdravstvo v zadnjih dveh letih na območju divaške občine, ugotovimo, da je bilo v ta namen potrošenih 562 milijonov dinarjev družbenih sredstev.

Več kot trikratno povečanje proračunskih sredstev

Proračuni vseh treh prejšnjih občin Divača, Senožeče in Vreme, ki danes sestavljajo občino Divača, so leta 1955 znašali 9 milijonov 534 tisoč dinarjev, letošnji proračun divaške občine pa znaša 47 milijonov 974 tisoč dinarjev

DRŽAVLJANI IN DRŽAVLJANKE!

Velik korak v razvoju socialistične demokracije predstavlja preraščanje občin v socialistične komune in njihovo združevanje v okrajno skupnost komun. Občina je postala osnovna družbeno-ekonomska skupnost in osnovna celica politične ureditve Jugoslavije.

V dosedanjem razvoju komun je zgrajen demokratični mehanizem, posebljen v ljudskih odborih, njegovih svetih, zborih volivcev, delavskih svetih in drugih organih družbenega upravljanja. Ob tem mehanizmu in njegovem nadaljnjem izpopolnjevanju imajo delovni ljudje velike možnosti in odgovornost, da upravljajo z razvojem gospodarstva na svojem področju in z graditvijo mreže gospodarskih, prosvetnih, kulturnih, zdravstvenih in drugih socialnih ustanov.

(Iz proglasa SZDL Jugoslavije)

Kandidati so tudi žene

TO NI SAMO DOKAZ NJIHOVE FORMALNE ENAKOPRAVNOSTI, AMPAK DEJANSKE ZRELOSTI

V teh dneh so po vseh naših krajih živahna predvolilna zborovanja, na katerih je zlasti veliko razprav o kandidatih. Ljudje se zavedajo, da je rešitev marsikaterega vprašanja odvisna od tega, kdo bo v bodočih občinskih zborih in okrajnih ljudskih odborih. Med imeni kandidatov najdemo tudi žene in to veliko več, kot smo bili do zdaj navajeni. To nam ne dokazuje le dejstva, da so dosegle žene enakopravnost na papirju, ampak da jim je tudi dejansko uspelo premagati zaostalo zapuščino patriarhalne družbene ureditve. Le redki so primeri, ko ljudje odklanjajo kandidatko le zato, ker je žena, tako redki, da daleč zastajajo za tistimi, ki vrednotijo človeka po njegovih dobrih kvalitetah brez vsakih predsodkov do spola ali starosti. In tudi tisti redki bodo morali spregledati, če ne bodo hoteli zaostati za dogodki in biti na repu hitrega tempa našega razvoja.

Koliko žena pa bo v bodočih občinskih zborih in zborih proizvajalcev, je važno zlasti za žene. Kdo bo bolje razumel in hotel pomagati pri kopici nerešenih in težkih vprašanj, ki še vedno tarejo našo delovno ženo, kot prav tisti, ki vse to preizkuša na lastni koži?

Podobno kot v drugih naših krajih je tudi na Pivkem. Predvolilna zborovanja so izredno dobro obiskana, take udeležbe ne pomnijo od prvih povojnih let. Problemi, ki jih nakazujejo že zdaj volivci svojim kandidatom, so pereči, vendar ne nerešljivi. To je vprašanje vode, ki tare skoraj vse vasi v pivški občini (najbolj Juršče in Kal). Trenutno pa imajo še eno hudo nadlogo: divje prašiče, ki so po zakonu zaščiteni, povzročajo pa kmetom veliko škodo na jesenskih pridelkih. Potem je tu še cela vrsta večjih in manjših vprašanj in težav. Toda kje jih ni? Povsod jih imajo, v vsakem okraju, vsaki občini in vsakem kraju, noben človek ni brez njih in nobena družina. To so specifične in skupne težave, toda uspešno in pravilno jih bomo reševali v okviru skupnosti.

Milka Kaluža, upravnica Pošte v Pivki

Tudi na kandidatni listi pivškega občinskega zbora je nekaj žena. Obiskala sem dve med njimi: MILKO KALUŽA, upravnico pošte v Pivki in OLGO KALUŽA, učiteljico iz Narina. Žal še niso bile znane kandidatke za zbor proizvajalcev, zato vam o njih danes ne bom mogla spregovoriti.

Milko in Pivki vsi poznajo, tudi otroci, čeprav ne vedo, da se piše Kaluža.

— Lepe rože imate, cel vrt, sem ji rekla, ko sva se spoznali. Zares, še nikjer nisem videla, da bi bila pošta sredi cvetličnih lončkov, da bi bila brez tistega težkega vonja in vzdušja zaprtih uradnih prostorov.

— Vrtec, me je popravila in se veselo zasmejala.

Nisem takoj razumela, kaj je hotela reči, pa mi je pomignila proti svojima mladima uradnicama. Toda to je bil dobrohotni namig, kajti dekleti sta navdse resno in vestno opravljali svoje delo.

Življenjepis ljudi je lahko pre-

prosta ali kaj zapletena stvar. Milka nerada govori o sebi.

— Kaj naj povem? In o meni sploh ne pišite.

Morala sem jo prepričevati in še pomoč sem dobila, pa se je nekako vdala. Toda ko sem ji rekla za sliko, se je zopet ustavilo in začeti sem morala znova.

Suho naštevaje podatkov nam ne pove mnogo, veliko več način, kako to kdo pove in prav to napravi tudi vtis na tistega, ki poslušja. Saj je slišati tako preprosto, če je nekdo rojen v Novi Sušici, kjer so ga med vojno aretirali in odpeljali v internacijo. Milka je doživela osvoboditev v Bariju in se je po osvoboditvi vrnila v domovino. Najprej je šla v Ljubljano, kjer je bila v službi na pošti, potem pa je leta 1947 prišla v Pivko, kjer je še danes. In kratek povzetek težkega in razgibanega dela naših političnih aktivistov je skoraj vedno isti: delo na terenu, v raznih odborih, množičnih in političnih organizacijah, društvi itd. Študij, sestanki, funkcije. To pa pomeni razen rednega delovnega časa tudi vse proste ure, celo tiste, ki bi bile potrebne za spanje.

Do zdaj je pokazala Milka, da je žena na mestu in svojih volivcev prav gotovo ne bo razočarala.

Da bi dobila drugo kandidatko, sem se peljala z vlakom do Narina. Precej dolga pot do šole v Dolanah, kjer je imela OLGA KALUŽA pouk. Počakati sem morala, da je bil odmor in medtem, ko so otroci veselo skakali po dvorišču z malico v roki, sva medve sedeli v šolskih klopeh. Je že tako, da vse svoje življenje lahko poveš v nekaj stavkih, o enem samem dogodku pa govoriš dolgo. In tisti dogodek je tak, da ti človeka približa, ali te odbije. Učiteljica Olga mi je govorila o svojem veselju do učiteljskega poklica in o smrti svoje matere.

Doma je sicer iz Pivke, toda živela je v Gorici, kamor je bil oče premešten. Ko je imela deset let, je zbirala vse otroke iz sosesčine in je bila njihova učiteljica. Za kateder je imela nočno omarico. Nehote sem pogledala proti katedru. Ob njem je bila z belim prtičem pokrita košarica. Najbrž je opazila, kam gledam.

— Pouk imam dopoldne in popoldne, pa mi prinesejo kosilo kar v šolo. V tem času popravljam zvezke ali kaj drugega, tako da imam popoldne, ko se vrnem domov, nekaj časa za svoje otroke.

Tako sva bili sredi sodobnosti. Ko je Olga Čelhar leta 1945 prišla v Narin, je poprijela za delo, kjer je bilo treba: v šoli, pri Rdečem križu, prosvetnem društvu, množičnih in političnih organizacijah, raznih tečajih itd. Ljudje so jo imeli radi in ta pri-

drobni NASVETI

Za čiščenje steklenic in kozarcev so najboljše jajčne lupine. Vodi za umivanje steklenic dodajmo nekoliko kisa in dobro izplaknemo. Tako lepo umijemo tudi mastne steklenice.

Če hočete ugotoviti, ali je olupljen krompir skuhan, ga nikdar ne prebadajte z nožem ali vilicami, ker bo razpadel. Vzemite zobtrebec.

Če ste dobili na obleko madež od trave, ga ne poskušajte čistiti z milom, ampak ga izpirajte z vročim mlekom, potem ga pa izplakujte z vročo oziroma mlačno vodo. Če je madež že star, ga očistite z limonovim sokom.

Mast pri cvrenju ne brizga, če damo vanjo košček krušne skorje.

Z zrezanim surovim krompirjem čistimo nože; tudi pisalna peresa se v krompirju dobro očistijo.

ljubljenost je v dvanajstih letih postala samo še večja. Zato ni čuda, da so jo predlagali v občinski odbor.

Olga Kaluža roj. Čelhar, učiteljica iz Narina

Odmora je bilo konec in čeprav sem hitela, sem vlak zamudila. Tako sem se ustavila še pri Kaluževih v Narinu, kjer sem spoznala njenega moža in otroke.

— Kaj pravite k temu, da vaša žena kandidira?

Toda Kaluža ni starokopiten človek. Segavo me je pogledal: — Na vasi bodo rekli: on se je naveličal, pa je poslal ženo.

Res, do zdaj je bil odbornik vedno Lado Kaluža, Olga kandidira letos prvič. Spomnila sem se njenih besed:

— Vsakemu rada pomagam, kdor pride k meni po nasvet ali pomoč.

Sploh mi je več govorila o potrebah njihove vasi, o razmerah in o šoli, kot o sebi. Tudi z njenim možem sva se pogovarjala o regulaciji potoka v Narinu, kar so verjetno te dni že končali, o kmetijstvu in o našem časopisju.

Kmalu je prišla iz šole domov tudi Olga. Ko je stopila skozi vrata, sta jo živahno pozdravila dva para veselih črnih očk — njena punčka in fantek.

Bilo je prijetno srečanje, vendarle pa sem drugi vlak ujela.

Z. L.

Pletena volnena obleka, kakršne so letos zelo v modi

Zdravniški kotiček

Cepljenje proti otroški paralizi

Za malokatero cepljenje je toliko zanimanja pri starših kot za cepljenje proti otroški paralizi. Resnica je, da poliomyelitis narašča in posebno nagel je ta porast po drugi svetovni vojni. Tudi v Sloveniji smo v zadnjih letih doživeli dve epidemiji. To obolenje zapušča invalidnost. Še vsem je v živem spominu lanska epidemija v Sloveniji. Od 251 bolnikov je umrlo 24 oseb, 14 je še sedaj nepokretnih, 33 teže in 71 laže prizadetih. Nadalje smo ob epidemiji otroške paralize skoraj nemočni in tudi številni in rigorozni ukrepi ostanejo brez vidnega uspeha.

Zato so že od nekdaj težili po cepitvi, ki bi brez nevarnosti paraliz dalo človeku solidno odpornost. Pred dvajset leti so pričeli s prvimi poskusi cepjenja proti otroški paralizi, kar pa se je tragično končalo z okuženjem cepljenih oseb. Sledila so dolga obdobja intenzivnih raziskovanj. Selega Salku in njegovim sodelavcem v ZDA se je pred nekaj leti posrečilo izdelati cepivo, ki je popolnoma neškodljivo in ki daje solidno odpornost. Do sedaj so že milijon ljudi uspešno cepili s tem cepivom.

Kot je bilo objavljeno v dnevnem časopisju in radiu, pripravljata zdravstvena služba v Sloveniji široko cepljenje proti paralizi. Cepivo je že naročeno v ZDA in bo prispelo v Slovenijo zadnje dni septembra. Cepljeni bodo vsi otroci, rojeni v letih 1951—1956 ter oni, rojeni v januarju, februarju in marcu 1957. Šolski otroci pa bodo verjetno cepljeni že spomladi 1958.

Da bo uspeh cepjenja popoln in dosežena trajna odpornost je

potrebno trikratno cepljenje. Cepivo ne daje nobenih nevarnih posledic, kot so vročina, otekline ali bolečine na mestu injekcije.

S prvim cepljenjem pričnemo prve dni oktobra, drugo cepljenje bo v prvi polovici novembra, tretje, dokončno cepljenje, pa junija prihodnje leto. S tem bodo otroci popolno zaščiteni pred poletjem, ko so obolenja najštevilnejša in epidemije najpogostejše.

Pri Okrajnem ljudskem odboru v Kopru že deluje strokovna komisija, po vseh občinah so osnovane pri Zdravstvenih domovih ekipe za cepljenje, občinski odbori so že pripravili spiske otrok. V vsaki ekipi bo razen ostalih zdravstvenih delavcev posebej še en zdravnik, ki bo pred cepljenjem pregledoval otroke. Kraji, kjer bo cepljenje, bodo tisti, kjer vsako leto spomladi cepijo otroke proti črnim kozam in davici. Točen kraj in čas cepjenja pa bo objavljen s posebnimi razglasi na vidnih mestih, z osebnimi pozivi staršem, po aktivističih RK in po radiu.

Vemo, da bo udeležba pri cepitvi 100%, kajti upoštevamo vse finančne napore naše skupnosti za nabavo cepiva in stroške cepjenja in računamo na zavest staršev, da hočejo nuditi svojim otrokom solidno varstvo pred to zahrbtno boleznijo. S tem cepljenjem se uvrščamo med redke dežele, ki bodo v tako velikem obsegu zaščitile svoje otroke. Ne čakajmo nepripravljeni na hude posledice, ki jih lahko prinese večja epidemija otroške paralize.

Dr. Ivo Kastelic

GOBICA IZ MOLTOPRENA

Gobica iz moltoprena (spenjena plastična masa) je podobna gobicam iz spenjene gume, le da ima lepši lesk, je mnogo bolj trpežna in jo v gospodinjstvu uporabljamo za različna dela.

S suho gobico lepo odstranimo prah z volnenih pletenin, sukna, žameta, klobučevine, semiša, svile itd. Zato je zelo praktična za potovanje, zlasti ker je lažja od krtače in mehka, tako da jo lahko spravimo v torbico.

Mokro gobico iz moltoprena s pridom uporabimo za čiščenje madežev na oblekah in plaščih in za osvežitev barv na oblaginjenem pohištvi in preprogah.

Ker hitro vpija vlago, nam rabi tudi za sušenje premočenih oblek, plaščev itd.

Vrela voda in rahli lugi ne škodijo moltoprenu, zato s tako gobico lahko pomivamo tudi posodo, kopalne kadi, stene, obložene s keramičnimi ploščicami itd. Ker je odporna tudi proti kuhinjskemu kisu, je pripravna za osveževanje barvnih tkanin.

Gobice iz moltoprena dobite v najrazličnejših barvah tudi po naših trgovinah.

(Po »Sodobnem gospodinjstvu«)

RIBJA JUHA

Vzemi pol kilograma rib, sol, belo moko, sesekljano čebulo, korenje, peteršilj, česen in limonin sok.

Očiščene ribe osoli in opeči v maslu. Nato prepraži moko, dodaj vso omenjeno zelenjavo ter pusti, da skupno z ribami počasi vre eno uro. Nazadnje juho precedi, ribam odstrani koščice, meso zreži na majhne koščke ali pa ga pretlači v juho. Dodaj še limonin sok in posluži s prepečenim kruhom.

Model jesenskega plašča s tričetrtinskimi rokavi

PIVKA

V nedeljo popoldne je bilo predvolilno zborovanje, ki se ga je udeležilo okrog 40 žena iz Pivke. Žene so razpravljale o tem, da naj bi bilo čimveč žena kandidatke za občinske zbornice in zbornice proizvajalcev. Za oživitve dela »Društva za pospeševanje gospodinjstva« pa bo treba poskrbeti za primerne prostore, v katerih bi bili gospodinjstvi tečajji, pa tudi prostor za mlečno kuhinjo. Primerni prostori so bili v šoli, toda treba bi jih bilo izprazniti. Tako imajo v Pivki tečaje večinoma v šolskih počitnicah, ko so učilnice proste.

DRŽAVLJANI IN DRŽAVLJANKE!

Pri izpolnjevanju pogojev za resnično družbeno enakopravnost sodelujejo delovne žene vedno bolj v izgradnji komunalnih ustanov in v političnem življenju komune. Naj požrtvovalnost, vztrajnost in aktivno prizadevanje deset tisočev mladih žena v raznih nalogah družbenega upravljanja najde svoj izraz tudi v volitvah odbornikov za občine, okraje in svete proizvajalcev.

(Iz proglasa SZDL Jugoslavije)

VLOGA MECHANIZACIJE

pri obnovi našega kmetijstva

V smislu resolucije Zvezne ljudske skupščine smo tudi v koprskem okraju začeli bolj načrtno gospodariti v kmetijstvu. Predvsem smo izdelali petletni idejni načrt za obnovo našega kmetijstva in pa enoletni podrobni načrt za obnovo sadovnjakov in vinogradov v obalnem pasu. Po tem načrtu bomo samo v letošnji jeseni in pozimi obnovili v koprski, izolski in piranski občini več kot 542 ha slabo obdelane in zapuščene zemlje, ki je večinoma last splošnega ljudskega premoženja in optantov.

Po predvidenem načrtu bi morali že v oktobru začeti z rigolanjem zemljišč, pred tem pa še vsa zemljišča zondirati, tako da bo na njih možna obdelava z modernimi stroji. Toda pri vsem tem ogromnem delu prihaja v prvi vrsti v poštev mehanizacija.

Ze s sedanjim stanjem mehanizacije v koprskem okraju ne moremo biti zadovoljni, čeprav smo v zadnjih letih napravili v tem pogledu znaten korak naprej in smo v primerjavi z ostalimi okraji v Sloveniji in Jugoslaviji na prvem mestu. Pri nas odpade na vsak traktor oziroma enosni vlačilec približno 288 hektarov obdelovalne površine, kar pa je v evropskem merilu zelo skromno. Če pa upoštevamo, da bomo v prihodnjih petih letih samo v obalnem pasu obnovili okrog 4000 hektarov, nam sedanja mehanizacija ne bo zadostovala. Trenutno imamo v koprskem okraju 68 traktorjev raznih velikosti in moči in 45 enosnih vlačilcev. Ta mehanizacija pa komaj zmore sedanje potrebe. Ze pri letošnji obnovi sadovnjakov in vinogradov bo torej nujno potrebno misliti na nabavo nove mehanizacije.

V našem listu smo svojčas že poudarili, da s pravilno organizacijo in smotrnim izkoriščanjem strojev lahko obdelamo pri sedanjem stanju mehanizacije okrog 7900 hektarov obdelovalnih površin oziroma okrog 25% vse obdelovalne površine, če upoštevamo, da imamo v vsem okraju okrog 32.000 ha obdelovalnih površin. To pomeni, da se pri nas v pretežni večini še vedno poslužujemo vprežne živine in ročnega dela, kar pa ni gospodarsko donosno. Zato ne moremo govoriti o naprednem kmetijstvu in dvigu hektarskih donosov, še manj pa o znižanju proizvodnih stroškov. Vzrok takšnemu stanju je dejstvo, da večina mlade delovne sile zapušča podeželje in išče zaposlitev v industriji, kjer so delovni pogoji znatno boljši in seveda tudi zaslužek.

Če torej hočemo naše kmetijstvo dvigniti na višjo raven, povečati in zboljšati pridelke, moramo uporabiti mehanizacijo v najvišji možni meri. Zaradi odtoka delovne sile v mesta in v industrijo obstaja resna nevarnost, da se bodo neobdelane površine še povečale, če ne pristopimo k takojšnjim ukrepom za mehanizacijo kmetijstva vsaj za 50%. V tem primeru se bodo proizvodni stroški znižali, delovna sila pa — ki sedaj tako zapušča podeželje — bo ostala doma, ker bo imela povsem drugačne perspektive za življenje.

Poseben problem je smotrno izkoriščanje kmetijske mehanizacije. Dosedanja struktura kultur in neurejenost kmetijskih gospodarstev v znatni meri onemogočata uporabo kmetijske mehanizacije, zlasti uporabo

raznih priključkov, s katerimi se da stroje tako rekoč 100% izkoristiti. Če hočemo, da bodo stroji rentabilni, moramo predvsem pristopiti k pripravi zemljišča, tako da bo na njem možno urediti velike strnjene komplekse za gojitve določenih kultur. Obnovitveni načrti, ki so jih strokovnjaki koprške zadrudne poslovne zveze podrobno izdelali za letošnjo jesen in zimo, so vsa ta dejstva upoštevali. Zato ni nevarnosti, da bi v

koprskem okraju kmetijska proizvodnja padla, pač pa se bo nasprotno v nekaj letih zelo dvignila.

Pri mehanizaciji našega kmetijstva moramo resno misliti tudi na objektivne težave. Predvsem se naše zadrude, kmetijska posestva in ekonomije bojijo nabavit mehanizacijo, ker morajo zanjo plačevati razne obveznosti v obliki anuitet, amortizacije, davka na osnovna sredstva itd. Te dajatve zelo podražujejo storitve,

zato čestokrat kmetijska mehanizacija ne more konkurirati vprežni živini, posebno ne v krajih, kjer je ta zelo številna. Če bi se pa dajatve znižale, bi si mehanizacija v zelo kratkem času utrla pot po vsem koprskem okraju.

Vsekakor lahko trdimo, da smo ubrali pravilno pot pri obnovi kmetijstva v koprskem okraju in da bo mehanizacija odigrala pri tem veliko vlogo, morda celo odločilno. RU

Bolje varovati kot reševati

Na zadnji seji Okrajnega sveta za notranje zadeve in splošno upravo so bila v glavnem načeta vprašanja požarov in požigov ter s tem v zvezi tudi vprašanja požarne varnosti. Do 5. septembra letos smo v našem okraju imeli kar 145 krat opravka z rdečim petelinom; največkrat so gorela gospodarska poslopja in gozdovi. Nanje odpade skoraj polovica celotne škode. Če odštejemo 30 milijonov dinarjev škode na bombažu in na ladji Vanga, ki sta gorela v koprskem pristanišču, imamo letos s požari za 8 milijonov večjo škodo, kot smo jo imeli lani v tem obdobju. Tretjini požarov bo botrovala malomarnost, za sedem požarov so krivi otroci,

17 krat je gorelo zaradi nerednega čiščenja dimnikov, 16 krat zaradi konstrukcijskih oziroma gradbenih napak itd., 25 pa je bilo naklepnih požigov. Najbolj je prizadeta občina Koper, sledita ji Divača in Ilirska Bistrica, toda s sedemkrat manjšo škodo.

V razpravi v varnostnih ukrepih so ugotovili, da je v požarno varnostno službo vključeno premalo ljudi. Vzrok za to je prav gotovo v tem, da občinski ljudski odbori posvečajo premalo skrbi tej prepotrebni službi. Če ocenimo, da je bilo letos obvarovanega pred ognjem za najmanj 200 milijonov dinarjev imetja, potem je v požarno var-

nost investiran denar dobro naložen.

Svet je sklepal še o poročilu o delu upravnega odbora okrajnega gasilskega sklada in o predlogu petletnega načrta za uporabo sredstev tega sklada. Letos so imeli 13,5 milijonov dinarjev in so nekaj več kot polovico dali prostovoljnim gasilskim društvom za nakup nove opreme, četrtino pa so porabili za poklicni gasilski vod v Kopru. Po tem perspektivnem načrtu bo okrajni gasilski sklad v obdobju 1957 do 1961 razpolagal s približno 39 milijoni dinarjev. Od tega je treba odšteti po uredbi obvezni odvod republiški in okrajni gasilski zvezi za vzgojo kadra v znesku 8,5 milijonov dinarjev. Ostane torej le nekaj nad 30 milijonov dinarjev. To pa je razmeroma zelo malo, če upoštevamo ogromno področje, veliko število gasilskih čet in dejstvo, kako draga je gasilska oprema, saj stane n. pr. tipizirani gasilski orodni voz znamke TAM skoraj 6 milijonov dinarjev.

Občinski ljudski odbori in okraj, pa tudi gospodarske organizacije, bodo morali žrtvovati za gasilsko dejavnost določena sredstva, kajti s tem pičlim skladom zares ne bo možno kriti niti najnujnejših potreb. Da bodo sredstva vsaj nekoliko zalegla, je upravnemu odboru sklada predlagal razdelitev društev v tri kategorije in na podlagi tega izdelal načrt za razdelitev sredstev. Mnenja so bili, da je treba najprej okrepiti tiste gasilske enote, ki po svojem položaju predstavljajo osnovno silo požarne varnosti, to so društva v Kopru, Postojni, Ilirski Bistrici, Sežani, Piranu in v drugih središčih. S temi sredstvi pa je treba zagoto-

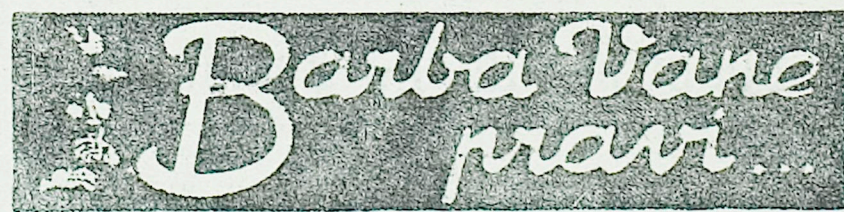
Portorož je za turiste premajhen

Letošnja turistična sezona je — kot še nobeno povojno leto — očitno pokazala, da so hotelske kapacitete Portoroža premajhne. Vsi štirje hoteli v piranski občini z vsemi depandansami skupaj ne morejo sprejeti pod streho vseh gostov, ki iz leta v leto raje in zato tudi v vedno večjem številu prihajajo v ta slovenski obmorski letoviški center. Vsi hoteli skupaj razpolagajo komaj s 1.090 ležišči. Po raznih počitniških domovih je bilo poleg tega na razpolago skupaj 1.704 ležišč. Na nujen poziv ObLO je 70 družin v Piranu, Portorožu in Luciji letos začelo oddajati turistom svoje sobe; tako je bilo na razpolago nadaljnjih 171 ležišč. Skupno število 2.965 sob pa nikakor ni zadostovalo v tednih največjega navala. Kakor smo že poročali, letos niso bili redki primeri, ko so portoroški hoteli morali tudi po več desetih in celo nad sto gostov poslati v druga letovišča, ker jim sami niso mogli več nuditi ležišč.

Na zborih volivcev je sedaj bilo postavljeno vprašanje, kako namerava občina v bodoče doseči večje število ležišč. Praznih poslopij, ki bi jih s primernimi adaptacijami bilo mogoče spremeniti v hotelske prostore ali vsaj počitniške domove, praktično ni več. Potrebne so nove gradnje. Tu pa so glavna ovira — potrebna denarna sredstva. Občini bo z lastnimi sredstvi in

sredstvi gostinskih podjetij mogoče v tej smeri napraviti le malo. Pač pa računa na vse razumevanje in potrebno podporo s strani okrajnih in višjih forumov; korist turizma za vse gospodarstvo je zdaj vendar že splošno znana in zaželena.

Razen tega bo ObLO Piran v prihodnjem letu še topleje priporočil svojim občanom, naj v sezonskih mesecih dajo na razpolago vse razpoložljive sobe. ObLO pričakuje, da bo prihodnje leto odziv še lepši, ker se je letos pokazalo, da pri povprečni ceni 300 din za ležišče ze eno noč prejme lastnik mesečno za sobo z dvema posteljama kar še eno svojo redno mesečno plačo izrednega dohodka. Jule

Dragi moji, tokrat pa je tako naneslo, da sem bil ves teden zunaj. Zato ne bo iz Kopra in okolice prav nobenih novic. Sicer pa je kar prav, da vsaj enkrat pustim pri miru ta konec, ko se tako in tako zmeraj zaletam vanj, ker je najbliže in najbolj pri rokah.

Sel sem torej na pot. V Divači mi je odletela peta na desnem čevlju in rad bi bil našel nekoga, ki bi mi jo spet pribil. Zaman. Ko sem nekoga naprosil za čevljarsko informacijo, mi je dejal, da je v Divači ta poklic neznan in da nosijo popravljat čevlje v Sežano ali pa v Kozino. Je sicer v Divači nekdo, ki se s tem ukvarja, a ni pravi čevljar, ker nima dovoljenja. No, sem rekel, pa taka občina, kjer še čevljev ne moreš popraviti legalno!

Medtem pa sem zagledal nekaj tako zanimivega, da sem takoj pozabil na svojo peto. Pred »Risnikom« je stalo nekaj fantov. Rokave so imeli zavihane in na zapestju je imel vsak štampiljko. Pravo pravcato štampiljko.

»Kako,« sem jih vprašal in pomeljnivo pogledal na njihove ro-

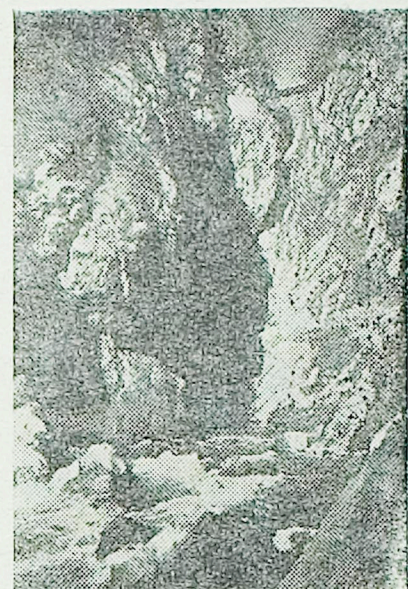
ke, »ste morda namenjeni za izvoz?«

»Mislite zaradi štempla? O, ne! Bili smo le prejšnjo nedeljo na veselici v Matavuntu, pa so nam tole pritisnili.«

In so mi lepo razložili, kako so ob tisti priložnosti »štemplali« pesalce, da bi imeli priveditelji plesa natančen pregled nad tem, kdo je plačal. To delo pa so res dobro opravili. Fantje so mi povedali, da že štirinajst dni krtačijo roke, pa hudik ne gre in ne gre stran in morajo hoditi okrog »štemplani« kot kaki plemenski biki.

V Vreme sem prišel že ponoči in tega mi je bilo hudo žal. Najbolj zaradi tega, ker ni v vseh Dolnjih Vremah nobene lučke, kamnov pa več kot dovolj. Še v Vremskem Britofu, ki je skoraj mesto, je luč samo pred oštarijo. Vendar sem se po temi le nekako prebil do postajališča in se zapeljal naprej na Pivško.

Tam sem mimogrede zavil v Selce, kjer so me pošteno prestrašili, še preden sem prišel v vas. Pod vasjo sem namreč nalezl na vaščana, ki sta se prav ob

TOLMIN VABI...

Med strmimi stenami si je Tolminka v tisočletjih izdolbla globoko sotesko. Šele šestdeset metrov nad gladino je bilo moč postaviti trden most, ki je prebivalcem visokega Zadlaza in Cadrge edini prehod za pot v dolino, turistom pa hkrati razgledna točka. Celo najpogumnejši obmolknje nad nenavadnim pogledom in le radovedno opazuje strugo, po kateri se vije mrzel tok Tolminke. Mrzla je ta voda, resnično, a vendar pod tem mostom izvira vrelec, ki ima s svojimi 22°C zdravilno moč. Marsikdo bi rad ob blizu opazoval hitrost toka. Zato je turistično olepševalno društvo postavilo nekoliko niže drug most, vzpenjač joč se tik nad reko, da živahna Tolminka, ki se z lenega toka spusti po skalah, radovednega opazovalca prijetno osveži. »Skalkalce« piše na obopni tabli, ki kaže na ozko stezico, vedečo v romantično strugo Zadlaščice.

PLANINA PRI POSTOJNI

Zbor volivcev v Planini je razpravjal o vrsti krajevnih problemov. Volivci smatrajo, da je treba čimprej dokončno urediti kulturni dom in popraviti vaške poti. Ob zaključku so predlagali za izvolitev dveh odbornikov v občinski ljudski odbor 4 kandidate: dosedanjšega občinskega odbornika Antona Ostanka, sekretarja vaške organizacije ZK Jožefa Simčiča, učitelja Ivana Gođešo in posestnika Janka Tegla.

viti tudi primerno opremljenost poklicnega gasilskega voda. Večjim enotam je treba nuditi specialno opremo za gašenje in reševanje ljudi: dihalne aparate, zaščitne obleke in podobno, da bodo res sposobni prevzeti z večjo gotovostjo skrb za požarno varnost in sposobni posredovati v prav vsakem primeru. -jo

glavni cesti tako temeljito bunkala, da je vse zijalo. Najbrž zaradi neke njive ali mejnika. Ko pa sem prišel v vas, sem se takoj prepračil, da niso ženske nič manj roborne: na svoje oči sem videl tak »knock out«, ki ga je doživela ena izmed borečih, da bi delal čast vsakemu ringu.

Da bi še jaz ne staknil kake podobne neznosti sem jo hitro pobrisal iz vasi. Prav nič se nisem ustavljal vse do Podgrada, kamor sem prišel pošteno zdelan. Zavil sem v gostilno KZ z velikim upanjem na okrepitev. Tu sem imel priložnost slišati kratek razgovor, ki ga moram za vsako ceno objaviti od začetka do konca. Saj je prav kratek:

Neki gost: »Pivo prosim!«
Natakarica: »Nimamo.«
Gost: »Potem pa mi dajte radensko.«

Natakarica: »Nimamo.«
Gost: »Pa kokto.«
Natakarica: »Nimamo.«
Gost (informativno): »Pa je vaša gostilna aktivna?«
Natakarica: »O ne, je zadružna!«

Ko sem slišal to veliko resnico, sem se lepo po tihem umaknil in vzel pot pod noge do prve aktivne gostilne, kjer sem le prišel na svoj račun.

O drugih doživljajih s tega potovanja pa prihodnjič.

Pozdrav

vaš Vane

Vrhpolje ne počiva

Tudi v naši obmejni vasi se pripravljamo na volitve. Preteklo soboto smo imeli zbor volivcev, na katerem smo se pogovorili o gospodarskih problemih in doseženih uspehih. Najbolj pogršamo zdrave pitne vode. Še vedno si moramo pomagati z vodo iz nehigijskih kapnic in še te v suši usahnejo. Še med okupacijo so bili izdelani načrti za vodovod v Vrhpolju, pa so jih Italijani odnesli in so zdaj baje nekje v Dolini pri Trstu. Na območju vasi bi se dalo urediti dovolj močno zajetje izvirske vode. Potem bo rešeno vprašanje preskr-

be z vodo za prebivalce in 180 glav živine.

Prav tako je potrebno v vas napeljati trofazni električni tok za motorni priključek. Da bi mogli urediti vaške ceste in pota, se vaščani obračajo na občino, naj bi izposlovala pri kakem gradbenem podjetju posojilo mlinca za pesek. Upamo, da bo s pomočjo našega prostovoljnega dela uspelo v bodočnosti zadostiti tudi navedenim potrebam naše obmejne vasi.

Za nov občinski odbor so predlagali dva kandidata, in sicer Draga Abrama in Antona Mihaliča.

VSEGA od VSEPOVSOD

VREMSKI BRITOF

Udeleženci občnega zbora kmetijske zadruge Vreme so v nedeljo med številnimi perečimi problemi, ki tarejo to zadrugo, živahno razpravljali o ločitvi trgovinske in gostinske dejavnosti od kmetijske zadruge. Vendar pa dokončnega zaključka o tej razpravi niso sprejeli in kaže, da bo to vprašanje prišlo še večkrat na dnevni red sestankov združnikov. KZ Vreme ima tudi velike težave zaradi pomanjkanja skladiščnih prostorov, upajo pa, da bodo te težave premostili z dograditvijo skladišča, za kar so že najeli posojilo in dobili odobritev gradbenega načrta. Po zaključku občnega zbora je bil zbor volivcev, na katerem so za kandidata v zbor proizvajalcev občine izbrali Ludvika Prunka iz Dolnjih Vrem in Stanka Rožanca z Varej.

GORNJE LEŽEČE

Na zboru, ki je bil preteklo nedeljo, so volivci Gornjih Ležeč, potem ko so se seznanili s pomenom volitev in izbrali svojega kandidata, razpravljali še o najvažnejših komunalnih problemih vasi. Govorili so o nujnosti napeljave javne razsvetljave in ker je treba popraviti ceste vsaj za silo, so na zboru sklenili zaprositi občinski ljudski odbor, da bi jim odstopil drobilec kamenja. Volivci so ostro grajali pomanjkljivo izbiro v vaški trgovini, ki se kaže tudi v tem, da trgovina ni poskrbela za zadostno količino sredstev za zatiranje koloradskega hrošča. Grajali so tudi malomarnost vodstva trgovine pri nabavljanju škropilnic za škropljenje sadnega drevja, ker je bilo povpraševanje po škropilnicah precejšnje prav v času, ko so sadjarji svoje sadovnjake dobro očistili.

KOVČICE

Preteklo nedeljo popoldne so vaščani na predvolilnem zboru volivcev izbrali za kandidata v bodoči občinski ljudski odbor ugledna sovaščana Marka Guštinčiča, za vaš Orehek pa Branka Lukača. Med razpravo o doseženih gospodarskih ukrepih v občini Hrpelje so se pogovorili tudi o bodočem delu in načrtih za izboljšanje gospodarskih pogojev. Med drugim so sklenili, da bo

Veliko je že bilo govora, kako bi lahko s skromnimi sredstvi in z nekaj dobre volje olepšali in napravili prikupnejše okolice naših hiš, javnih poslopij, tovarn. Ne samo zaradi tujcev, zaradi razvijajočega se turizma, marveč iz naše notranje potrebe po lepoti bi morali misliti tudi na take »malenkosti«, ki jih spričo današnjega intenzivnega življenja komaj opazamo. Fotografija pa kaže, kako skuša rešiti to vprašanje tovarna Lesonit v Ilirski Bistrici, ki je okoli svojih poslopij zasadila pas najrazličnejših cvetic, uredila zabavni prostor s plesiščem, balnišče in otroško igrišče. Posnemanja vreden primer razumevanja tovarniške uprave za vsestranske potrebe svojih delavcev.

vsak kmet v vasi s prostovoljnimi delom očistil 3 are zemljišča za zasaditev štrnjene sadovnjake. Čimprej bi bilo potrebno zgraditi tudi vaško napajališče za živino.

V Orehku nimajo nobene javne razsvetljave in je nujno namestiti vsaj 3 električne luči.

Začela je krvodajalska akcija

Zavod za transfuzijo krvi v Ljubljani bo letos predvidoma potreboval 9.850 litrov krvi. Tako količino pa lahko odda le okrog

Pri Ilirski Bistrici regulirajo reko Reko in meliorirajo njeno področje, ki ga je doslej ta voda zaradi svojih serpentinskih kolen, v katerih se je vila mimo mesta, redno poplavljala. Zdaj je njen tok urejen, nevarnost poplavljanja odstranjena. Dela izvaja Vodna skupnost. Na sliki delavci urejajo novo strugo Reke, nad njimi pa orjaški buldožer premika cele gore zemlje in jo potiska na določeno mesto.

DOLE PRI HRASTOVLJAH

Med največje probleme kraja spada vprašanje vode, ker je vaški vodovod pokvarjen. Še do nedavnega so se lahko ljudje oskrbovali v zgodnjih jutranjih urah z enim ali dvema vedroma vode, sedaj pa je celo ta vir vode oskrbovali in morajo prebivalci koristiti zdravo vodo iz poljskih jam. Tudi vprašanje trgovine povzroča velike skrbi prebivalcem Dola in Hrastovljah. Najbližjo trgovino imajo v Mostičju in na Črnem kalu.

Albert

Podbeže tudi ne zaostajajo

Na nedeljskem zboru volivcev so bili prebivalci naše vasi seznanjeni z razvojem občinskega gospodarstva od začetka komun do danes. Z zadovoljstvom in ponosom smo ugotovili, da smo se tudi vaščani izkazali v sodelovanju z občino pri izvajanju komunalnih del. Občina nam je iz proračuna dodelila 600.000 dinarjev za nadaljevanje gradnje cestnega odcepa od ceste, ki vodi proti Ilirski Bistrici, pa proti Podbežam. Ta del ceste je pričel graditi še bivši sežanski okraj, pa je ni mogel končati, ker je zmanjkalo sredstev. Nova hrpeljska občina pa nam je priskočila na pomoč in tako smo letos dogradili še nekaj nad 1 km ceste. Vsi vaščani smo bili v prostem času zaposleni pri delu na cesti

ŠTANJEL

Zbor volivcev v Štanjelu je izbral štiri kandidate za volitve v občinski ljudski odbor. Pri tem pa je živahno razpravljalo o vprašanju šolanja otrok s tamkajšnjega področja. Ker bosta le v Sežani in Tomaju popolni osemletni šoli, v Štanjelu pa nepopolna, bodo morali oskrbeti prevoz tistim dijakom VI. in VII. razreda, ki bodo obiskovali osemletko v Sežani.

Kritično je tudi vprašanje ureditev ceste Slivje—Tatre, ki je edina vozna pot v Orehek. Prav tako primanjkuje zdrave pitne vode. Tik pod vasjo je naravni izvir, ki tudi ob suhi ne usahne. Napeljava vode iz tega studenca v vas bi bila zvezana z razmeroma majhnimi stroški.

47.600 krvodajalcev, med katerimi naj bi bilo vsaj 2500 krvodajalcev iz koprškega okraja. Te dni je krvodajalska akcija že začela v Divači in v Postojni in se bo nadaljevala do 11. oktobra po naslednjem razporedu: v Postojni bo ekipa za odvzem krvi delala 20. septembra, v Pivki 24., v Ilirski Bistrici 25. in 26., v Hrpeljah 27. septembra, v Sežani 1. in 2. oktobra, v Kopru 3., 4., 8. in 9. oktobra, v Izoli 10., v Piranu pa 11. oktobra.

V tej zvezi vabijo organizacije Rdečega križa vse prebivalstvo, posebno pa še člane delovnih kolektivov, da se prijavijo kot krvodajalci in s tem povečajo krvne sklade za kritje potreb kirurškega oddelka in porodnišnice v Kopru.

Člani SZDL!

Naročajte, berite in širite svoje glasilo SLOVENSKI JADRAN!

Pisma uredništvu

Slovenski Jadran je z dne 6. septembra objavil članek pod naslovom »Ena lastovka še ne naredi pomladi«, v katerem opisuje potek krvodajalske akcije v postojnski občini. Pisec tega članka omenja, da ima postojnska občina 9 središč za zbiranje prostovoljnih krvodajalcev.

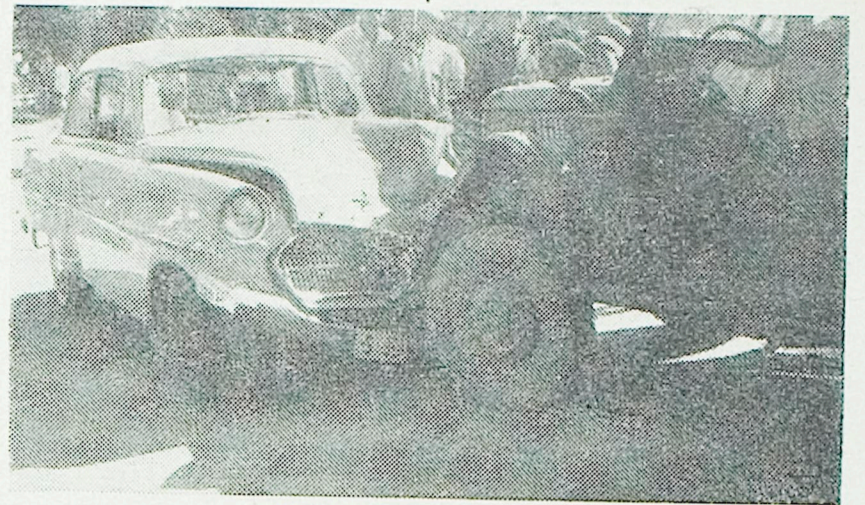
Ker pa ima postojnska občina določenih 400 prostovoljnih krvodajalcev, odpade na vsako središče 45 krvodajalcev. Navaža tudi, da je v Bukovju 19 in v Belskem 10 krvodajalcev. Menim, da je imel pisec članka vsekakor nepopolne podatke o poteku krvodajalske akcije od odbora RK Bukovje, kajti prav v tem središču se je odzvalo 68 prostovoljnih krvodajalcev in sicer iz naslednjih štirih vasi: Bukovje 22, Predjama 13, Gorenje 13 in Belsko 20 krvodajalcev.

Prostovoljno krvodajalsko akcijo so izvedle tri osebe v vseh zgoraj navedenih štirih naseljih. (Fani Jurca, bolničarka, Ela Simčič, babica, in

IZOLA

Tudi v Izoli so te dni sestanki članov SZDL in zbori volivcev razgibali javno življenje. Na področju vseh 22 volilnih enot izolske občine so na sestankih SZDL govorili o pomenu volitev in o nalogah bodočih občinskih odbornikov.

Doslej je bilo deset zborov volivcev in na prvem, ki je bil v ponedeljek v Izoli, so predlagali za kandidata 15. volilne enote direktorja tovarne IRIS Draga Dolinska. Nocoj bodo zbori volivcev še po volilnih enotah mesta Izole ob 19.30 uri, jutri ob 20. uri pa za 19. volilno enoto (Šared), za 20. volilno enoto (Malija), za 21. volilno enoto (Korte) in za 22. volilno enoto (Čadlje).

Nepredvidna in nagla vožnja je spet terjala v karambolu, ki ga kaže naša slika, občutno materialno škodo, saj je bil razbit popolnoma nov osebni avto — toliko slabše, ker je šofer bil na »črni« vožnji. Na srečo ni bilo človeških žrtev. Nesreča se je pripetila na križišču pri Dekanih minul teden.

LETOŠNJI PROTITUBERKULOZNI TEDEN BO OD 22. DO 29. SEPTEMBRA

Pomagajmo družini tuberkuloznega bolnika

To je geslo letošnjega tedna za borbo proti tuberkulozi. Naj bi to bil mobilizacijski teden, ko se bodo številni prebivalci aktivno priključili patronažnim delavcem, ki pomagajo bolnikom in njihovim družinam. To delo in sodelovanje naj bi preraslo okvir in čas protituberkuloznega tedna.

Predsednik okrajne sekcije za borbo proti tuberkulozi dr. Ivan Kastelic je na zadnji seji okrajnega odbora RK takole formuliral program nadaljnjega dela:

V svete državljanov pri protituberkuloznih dispanzerjih je

treba pritegniti čim več ljudi, ki bodo znali in hoteli z delom in z nasveti pomagati. Dispanzerjem bi lahko zelo veliko pomagali laični patronažni delavci, ki naj bi se za to usposobili v kratkem seminarju. Posebno je treba iskati take patronažne delavce v krajih, kjer je precej tuberkuloznih bolnikov. Na raznih množičnih sestankih, zborih volivcev itd. je treba predlagati kakega agilnega aktivista RK ali patronažnega delavca v stanovanjske komisije, kjer bi zastopal interese bolnikov in njihovih družin pri dodelitvi stanovanj.

Vsak protituberkulozni dispanzer bo nujno moral poiskati v svojem območju nekaj družin, ki bi bile pripravljene vsaj za nekaj časa sprejeti v rejo otroke ogroženih družin. Pogosto se namreč zgodi, da prenapolnjeni otroški domovi ne morejo sprejeti otroka v varstvo in tako tudi bolna mati ne more na zdravljenje, razen tega pa je otrok doma izpostavljen možnosti okuženja.

Vse protituberkulozne sekcije po občinah naj bi povabile na sestanke, kjer bi predaval zdravnik, vse aktiviste RK in bodoče patronažne delavce. Tu bi se zmenili tudi za organizacijo bodočega dela in spoznali probleme terena. Najbolje bi bilo, če bi bili ti sestanki v času protituberkuloznega tedna.

Naloga laičnih patronažnih delavcev bi bila, da pošiljajo bolnike na privočasne preglede, da jih prepričujejo o potrebi take kontrole, da iščejo zanje primerna stanovanja in delovna mesta, da tudi pomagajo in svetujejo družinam, da uredijo preje-manje socialnih pomoči in da obveščajo socialne delavce pri invalidskih komisijah o stanju v družini in o njihovem ekonomskem položaju.

Ze sedaj je treba misliti na široko in širokopotezno propagandno akcijo, da bo udeležba pri fluorografiranju, ki bo v začetku prihodnjega leta, zares polnoštevila. Ze v zimskih mesecih pa bo treba organizirati po večjih naseljih tečaj za hišno nego tuberkuloznih bolnikov, ki jih je na terenu precej.

Kot je videti, bo bodoče delo protituberkuloznih sekcij predvsem socialnega značaja: skrb ne samo za bolnika, ampak tudi za njegovo družino in za delovnega invalida. Zavedati se namreč moramo, da je pri nas več mladih tuberkuloznih invalidov, kot je sicer povprečje po drugih krajih Slovenije.

Huda nesreča na progi v Prešnici

Prejšnji četrtek se je dogodila na prehodu čez železniško progo, kjer vodi kolovozna pot izpod Slavnika v vas, huda nesreča, pri kateri je izgubil življenje 48-letni Franc Bolčič in sta bila ubita tudi njegova dva vola. Bolčič je peljal z volovsko zaprego voz sena proti domu. Ko je bila zaprega na progi in je bil voznik pri zavori, je v Kozino privozil osebni vlak ter se zaletel v zaprego. Sunek je bil tako močan, da je Bolčič obležal na mestu mrtev. Vola, ki ju je lokomotiva tudi podrla, sta bila

tako hudo poškodovana, da so ju morali takoj zaklati. Voz je bil zdrobljen in uničen.

Nesreča je pri prebivalcih vzbudila globoko sočutje. Pokojni Bolčič zapušta 4 nepreskrbljene otroke in tridesetletno vdovo. K nesreči je prav gotovo pripomogla okolnost, da na tem prehodu ni železniških zapornic. Sodna komisija, ki je kmalu prispela iz Kopra na kraj nesreče, bo ugotovila, koga zadene dogovornost za nesrečo.

J. Z.

TELESNA VZGOJA • ŠPORT • SAH

PLAVANJE

Ob slovenski obali smo prebili led

Po tolikih kritikah, da ob slovenski obali pre malo skrbimo za razvoj plavanja, smo končno v nedeljo le prebili led. V bazenu pri Žusterni sta okrajna zveza Partizan in okrajna plavalna po zveza (spet dokaz več, da skupno delo teh dveh organizacij premaga marsikatero oviro) organizirali okrajno prvenstvo v plavanju, skokih v vodo in v waterpolu. Nastopilo je nad 30 tekmovalcev iz Kopra, Ilirske Bistrice in Sežane. Zlasti je treba pohvaliti udeležbo sežanskega Partizana, kjer je plavanje šele v povojih, medtem ko je treba ostro grajati odsotnost plavalcev iz Izole in Pirana.

Na splošno gledano smo lahko za začetek zadovoljni tako z udeležbo kakor z rezultati. Največ uspehov so imeli plavalci Kopra, ki so pobrali večino prvih mest. Osvojili so 156 točk, medtem ko je dosegla Ilirska Bistrica 23 točk, Sežana pa 15. Posamezni rezultati so bili naslednji:

100 metrov prosto (člani): 1. Cerkvenik (Koper) 1:07.3, 2. Bandedj (Koper) 1:10.1, 3. Koren (Il. B.) 1:10.3.

100 metrov prosto (mladinci): 1. Tič (Koper) 1:12.6, 2. Skrt (Koper) 1:15.9, 3. Ambrožič (Sežana) 1:30.

100 metrov hrbtno (mladinci): 1. Čok (Koper) 1:22.5.

100 metrov hrbtno (člani): 1. Dornik (Koper) 1:33.2.

100 metrov klasično (mladinci): 1. France (Koper) 1:19.4, 2. Kalčić (Koper) 1:22, 3. Pegan (Il. B.) 1:37.

400 metrov prosto (mladinci): 1. Tič 6:17.7.

100 metrov hrbtno (mladince): 1. Pertot (Koper) 2:08.7.

100 metrov klasično (mladince): 1. Zalokar (Sežana) 1:44., 2. Jamšek (Koper) 1:46.7, 3. France (Koper) 1:58.

50 metrov prosto (pionirji): 1. Verglez (Koper) 0:44.6, 2. Koren (Il. B.) 0:45.5, 3. Tič II (Koper) 0:49.4.

50 metrov hrbtno (pionirji): 1. Tič II (Koper) 1:06.

50 metrov prosto (pionirke): 1. Zalokar II (Sežana) 1:02.1, 2. Silič (Koper) 1:06.8, 3. France (Koper) 1:08.

V štafetah so zmagali mladinci in mladinke koprškega Partizana.

V skokih v vodo so tekmovali v štirih prostih skokih z 1 metrske deske. Okrajni članski prvak je postal Ferdi Vidmar iz Kopra, ki je osvojil 34 točk. Na drugo mesto se je plasiral Koren iz Ilirske Bistrice, s tremi točkami manj. Koren je pokazal najlepše skoke dneva, vendar je imel pri zadnjem skoku smolo, da mu je spodrsnilo. Med mladinci je naj-

bolje skakal Koprčan I. Tič, med pionirji M. Tič in med pionirkami Francetova.

Naslov waterpolo prvaka okraja je osvojil brez borbe koprski Partizan, ker ekipi Sežane in Ilirske Bistrice nista nastopili. V prijateljskem srečanju s kombinirano ekipo Ilirska Bistrica — Sežana pa so Koprčani dokazali, da so naslov prvaka zaslužili, saj so zmagali z visokim rezultatom 9:0 (5:0).

Tekmovanju je prisostvovalo veliko število gledalcev. Upamo, da bo nedeljska plavalna prireditev v Kopru vzpodbuda za nadaljnje uspehe na tem področju, to se pravi, da bo plavanje postalo ob slovenski obali množični šport, hkrati pa lahko že zdaj mislimo tudi na kvaliteto. S to željo želimo poštvovalnim organizatorjem na tem področju še mnogo uspehov!

KATAFTROFA BRANIKA V KOPRU

V prvem kolu primorskega nogometnega prvenstva je Koper na domačem igrišču visoko premagal bivšega člana ljubljansko primorske nogometne lige Branik s 7:1 (2:1). Začetek sam je obetal ostro borbo. Gostje so bili v terenski premoči, vendar ko so pripravili dve 100% priložnosti pred nasprotnikovim golom in zastreljati tudi enajstmetrovko, jim je morala naglo padla. Koprčani so bili ves drugi polčas gospodar na igrišču in bi lahko ob večji prisecbnosti zmagali še z višjim rezultatom. Najboljši igralec v koprskem moštvu je bil branilec Hercog, odlikovala se je tudi krilska vrsta, v napadu pa je bil najboljši Rozman (čeprav ni dosegel nobenega gola!).

Gledalnice SLOV. PRIMORJA

BRANIK: sobota, 21. septembra, ob 20. uri Dobričanin: SKUPNO STANOVANJE.

KOMEN: nedelja, 22. septembra, ob 20. uri Dobričanin: SKUPNO STANOVANJE.

PRVACINA: ponedeljek, 23. septembra, ob 20. uri Dobričanin: SKUPNO STANOVANJE.

KOPER: četrtek, 26. septembra, ob 20. uri Dobričanin: SKUPNO STANOVANJE. Izven.

ZAHVALA

Globoko ganjeni ob izkazani veliki pomoči ob prerani smrti našega nepozabnega moža, očeta, sina in brata

FRANCA BOLČIČA

iz Prešnice pri Kozini

izrekamo našo najprisrčnejšo zahvalo vsem, ki so na kakršenkoli način počastili njegov spomin. Toplo zahvalo darovalcem cvetja ter vencev, pevskemu zboru, tovarišu Antonu Pečarju za poslovljni govor ob grobu in vsem, ki so nepozabnega pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča družina Bolčič

Upravni odbor opekarne »RUDA« v Izoli razpisuje naslednja delovna mesta: **TEHNIČNEGA VODJE RAČUNOVODJE**

Za obe mesti je potrebna srednja strokovna izobrazba z nekaj letno prakso. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Plača po tarifnem pravilniku podjetja ali po dogovoru. — Družinska ali samska stanovanja zagotovljena konec tekočega leta. Pismene ponudbe je poslati na Upravni odbor podjetja

Obvestila

Pomorska srednja šola v Piranu bo v nedeljo, 29. t. m. ob 10. uri priredila tradicionalni mornarski krst.

Vabljeni!

Studijska knjižnica v Kopru je odprta za obiskovalce vsak delovni dan od 8. do 19. ure, le ob sobotah od 8. do 12. ure. Knjige izposojamo od 14. do 19. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure.

MALOGLASI

NA STANOVANJE IN HRANO sprejemem dijaka - nižješolca. Nudim pomoč pri učenju. Naslov v upravi Slovenskega Jadrana.

ZAMENJAM dvosobno stanovanje z vrtom v Mariboru za enako, dvosobno ali večje v Kopru ali Izoli. Naslov v upravi lista.

DVOKOLESA od 7000 lir naprej in **MOTORNA DVOKOLESA** od 44.000 lir naprej dobite pri tvrdki MARCON, Trst, Ulica Pietà 3. Darilne pakete pošiljamo tudi v inozemstvo in so brez carine!

Za nakup novih in rabljenih **LAMBRET** se obrnite na tvrdko Aldo Merolli v Gorici, ul. Garibaldi št. 5, telefon 2723. Tvrdba uredi vse potrebno za izvoz. Pišite nam in dali Vam bomo vsa potrebna navodila!

Mlatilnico znamke »Orsi« dobro ohranjeno primerno za kmetijske zadruge, ugodno prodajo Bolta Anton, Šmartno ob Savi, pošta Ljubljana.

Pisalni stroj znamke »Olivetti« s kratkim valjem v brezhibnem stanju, ugodno prodajo ali zamenja za stroj z dolgim valjem proti doplačilu.

Kmetijska zadruga Izola

Zavitek s spodnjim perilom, ki je bil pozabljen v trgovini s sadjem in zelenjavo v Kopru, Kidričeva ulica, prosim poštenega najditelja, naj ga vrne proti nagradi na upravo lista.

HOKEJ NA KOTALKAH

Naslov državnega prvaka ostal doma

Od petka do nedelje so se v Novi Gorici vrstila srečanja za naslov letošnjega državnega prvaka v hokeju na kotalkah. Naslov so že petič po vrsti osvojili Novogoričani. Razen njih so sodelovali še Pula in Cement iz Pulja Viktor Lenac iz Reke, Olimpia iz Ljubljane, medtem ko je zagrebška Mladost odpovedala udeležbo.

V odločilnem srečanju za prvo mesto je Nova Gorica premagala Pulo s 7:3 (2:2, 2:0, 3:1). Za to sreča-

nje je bilo v Novi Gorici ogromno zanimanje, saj se je zbralo na igrišču nad 1.000 gledalcev.

Končna lestvica letošnjega državnega prvenstva v hokeju na kotalkah je naslednja:

Nova Gorica	4	4	0	0	28:8	8
Pula	4	3	0	1	28:14	6
Cement	4	2	0	2	26:15	4
Olimpia	4	1	0	3	11:29	2
Viktor Lenac	4	0	0	4	7:44	0

Partizan Koper, Okrajna zveza društev za telesno vzgojo in Okrajna športna zveza Koper prireajo v počastitev obletnice priključitve Slovenske Istre k FLR Jugoslaviji

JADRANSKI TEK

Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzel Svet za telesno vzgojo pri OLO Koper.

Letošnji Jadranski tek bo v nedeljo, dne 6. oktobra, na progi Izola—Koper.

Jadranski tek sestavljata dve disciplini, in sicer štafetni tek Izola—Koper (5 x 1400 m) in distančni tek Izola—Koper (7 km).

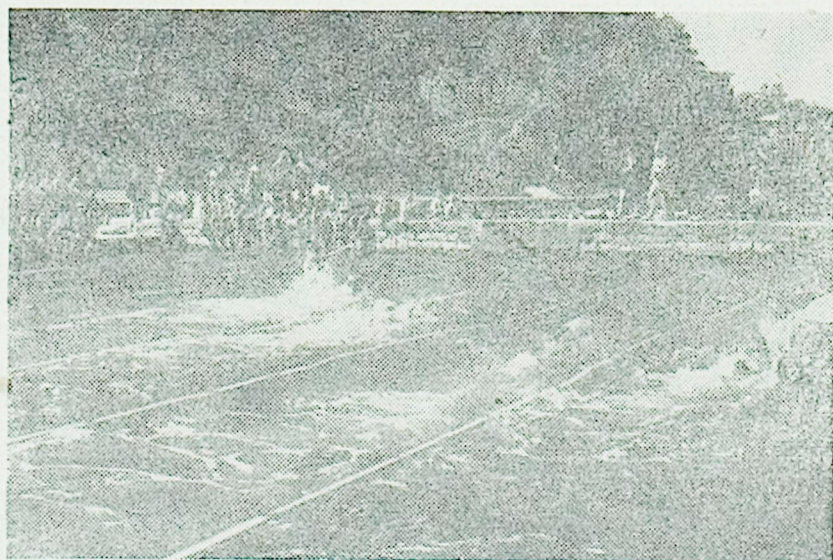
V vsaki disciplini sta dve kategoriji: kategorija članov atletskih klubov in kategorija članov društev Partizan.

Zmagovalna štafeta v vsaki skupini prejme prehodni pokal, ki postane trajna last zmagovalca, ki zmagata trikrat zaporedoma ali petkrat v presledkih.

Zmagovalca distančnega teka v vsaki kategoriji prejmeta pokal v trajno last. Predvidena so tudi praktična darila.

V prihodnje bo Jadranski tek vsako leto na nedeljo, ki je najbližja obletnici priključitve, t. j. 5. oktobra.

Organizator si pridržuje pravico, da tekmovalno progo v prihodnjih letih izpreminja.

Prizor z nedeljskega okrajnega tekmovanja v plavanju, ki je bilo v malem portiču v Žusterni pri Kopru

Veslanje

IZOLA PRED CILJEM

V koprskem zalivu je bila v nedeljo druga etapa okrajnega prvenstva v veslanju, ki se ga udeležujejo Koper, Izola in Piran. Tudi tokrat so Izolani pobrali največ prvih mest. Dosegli so 1010 točk, to je 120 točk več kot Koper in 430 točk več kot Piran. Zaključek tekmovanja bo prihodnje nedeljo v Piranu. Izola ima že tako velik naskok v točkah, da ji bo zelo težko odvzeti prvo mesto.

Kolesarstvo

USPEH CIMPRIČA NA DIRKI PO PRIMORSKI

Na tradicionalni mladinski kolesarski dirki po Primorski za prehodni pokal Dneva priključitve je v nedeljo zmagal Janko Podmilščak iz Maribora, ki je 70 kilometrov dolgo progo prevozil v dveh urah, 34 minutah in 12 sekundah. Drugo mesto je na splošno presenečenje osvojil Novogoričan Cimprič, ki je na dirki nastopil prvič. Cimprič je dosegel isti čas kot zmagovalec. Tretji je bil Cajhen (Rog, Ljubljana), ki je prišel na cilj tri minute za zmagovalcem.

Strelstvo

GOSTOVANJE IZOLE NA VRHNIKI

V prijateljskem srečanju med vrhniškimi in izolanskimi strelci na Vrhnikih so domačini zmagali v tekmovanju z vojaško puško. V tekmovanju z zračno puško pa so morali prepustiti zmagostom.

Kino

KOPER: 20., 21. in 22. septembra ameriški barvni film VELIKA NOČ CASANOVE; 23. in 24. septembra francoski barvni film GROF MONTE CRISTO — I. del; 25. in 26. septembra francoski barvni film GROF MONTE CRISTO — II. del.

IZOLA: 21. in 22. septembra francoski barvni film GROF MONTE CRISTO — II. del; 23. in 24. septembra francoski barvni film OBCESIJA; 25. in 26. septembra francoski film OČKA, MAMICA, SLUŽKINJA IN JAZ.

PORTOROŽ: 20. septembra italijanski film SKODA, KER SI TAKA; 21. in 22. septembra italijanski barvni film HČI POLKA; 23. septembra ameriški barvni film NA RIVIERI.

PIRAN: 20. septembra ameriški barvni film BITKA NA KLANCU; 21. in 22. septembra italijanski film SKODA, KER SI TAKA; 23. in 24. septembra italijanski barvni film HČI POLKA; 25. in 26. septembra ameriški barvni film NA RIVIERI.

SEČOVLJE: 21. septembra francoski barvni film GROF MONTE CRISTO — I. del; 22. septembra sovjetski barvni film MEHIKANEC; 26. septembra francoski film KO BI VSI PANTJE SVETA.

SMARJE: 21. septembra ameriški barvni film VELIKA NOČ CASANOVE; 22. septembra francoski barvni film GROF MONTE CRISTO — I. del; 23. septembra ameriški barvni film (risanka) NASI ZVESTI PRIJATELJI.

SKOFIJE: 21. septembra sovjetski barvni film MEHIKANEC; 22. septembra francoski barvni film SENTJERNEJSKA NOČ; 25. septembra francoski barvni film OBCESIJA.

DEKANI: 21. septembra francoski barvni film SENTJERNEJSKA NOČ; 22. septembra ameriški barvni film VELIKA NOČ CASANOVE.

POSTOJNA: 20. in 21. francoski barvni film OBSEDENOST; 24. in 25. septembra ameriški barvni film DALJE OD DIABLA.

SEŽANA: 21. in 22. septembra ameriški film ONA JE VEDELA, KAJ HOČE; 24. in 25. septembra angleški film VITEZ IZ LEFENKE; 26. in 27. septembra francoski film KAZIMIR.

V sovražnikovem gnezdu

(Nadaljevanje z 9. strani)

Fric govoril s stražarjem, se je temu približal tudi Car in hip nato je bil vojak brez puške. To je šlo tako hitro, da se ni utegnil niti začuditi.

S pištolami v rokah smo planili skozi vhod. Razorožili in polovili smo ostale vojake ter spravili orožje na varno. Tudi naprej je šlo delo hitro od rok. Zapeljali smo kamion v skladišče in začeli nakladati, pri čemer Nemcem ni kazalo drugega, kot da nam pridno pomagajo. Car jih je namreč hitro »prepričal«, da bo tako najbolj prav.

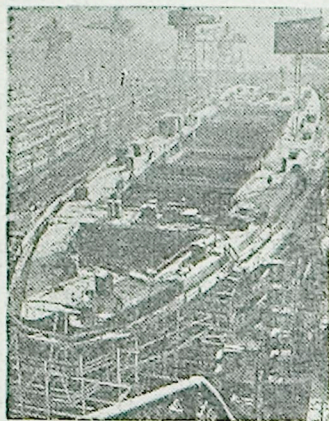
Tovornjak je bil z združenimi močmi kmalu naložen prav do vrha s sodi in kantami masti. Ko je bilo vse to gotovo, smo naložili še Nemce, zaprli vrata skladišča in odpeljali.

Do Vrtojbe je šlo vse po sreči in nismo imeli nobenih sitnosti. Tam pa smo se nenadoma znašli pred Nemci, ki so tisti dan uprizorili nekakšno »čistko« in najbrž iskali prav nas, ker smo se tam okoli največ držali.

»Sam hudič jih je prinesel!« je zagodrnjal Car in pripravil pištolo. Sofer je zmanjšal hitrost, Fric pa se je nagnil skozi okno kabine, tako da bi tisti Nemci zunaj lahko videli njegove oficirske našitke. To je bilo dovolj. Najbrž ni bilo med Nemci nobenega višjega po činu, ki ga je nosil Fric. Zato se ni nihče drznil, da bi kaj vprašal ali da bi nas celo ustavil. Zadovoljili so se s tem, da so Frica pozdravljali po vseh vojaških predpisih, ta pa jim je odzdravljaj, mirno in zviška kot pravi junker.

To se je ponovilo pri drugi in nato še pri tretji skupini Nemcev, na katere smo naleteli nekaj sto metrov dalje. Tako se je zgodilo, da je naš kamion, natovoren z »rekvirirano« mastjo iz nemškega skladišča in s petimi ujetniki, zložno hropel mimo cele čete Nemcev, ki so strumno stali z rokami dvignjenimi v pozdrav, na partizansko ozemlje.

Vendar nam je nekoliko odleglo, ko smo bili mimo. Sofer je pritisnil na plin in pognal, kolikor je mogel. Imel pa je tudi prav, zakaj Nemci so v Gorici kmalu ugotovili, kaj se je zgodilo in poslali za nami oklopni avto. Toda bilo je že prepozno. Mi smo se že vzpenjali proti Vitovljam, kjer smo raztovorili kamion, da se je lahko takoj vrnil v Gorico, dragoceni tovor pa so prevzele brigade IX. korpusa.

Po najnovjših poročilih gradijo po vsem svetu kar 25 atomskih ladij najrazličnejših tipov. Med njimi je največ ladij, ki so namenjene za prevoz blaga, nekaj tankerjev za prevoz zemeljskega olja, nekaj potniških ladij in celo atomski ledolomilec, ki ga gradijo v leningrajski ladjedelnici. Ledolomilec »Lenin« (na sliki) bo prva atomska ladja, ki bo zaplula po površini morja.

ZENSKÉ IN VOLILNA PRAVICA

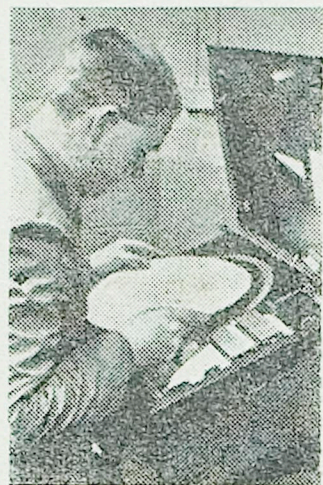
Po poročilu OZN je danes na svetu še 11 držav, kjer ženske nimajo volilne pravice. To so v glavnem dežele na Bližnjem in Srednjem vzhodu, vendar so med njimi tudi tri evropske države oziroma države: Svica, San Marino in Lihtenštein. Prva dežela na svetu, kjer so ženske najprej dobile volilno pravico, je Nova Zelandija, ki je ta zakon sprejela že leta 1869. Zanimivo je, da je bilo do leta 1945 še nad 45 držav, kjer ženske niso imele te osnovne državljanske pravice.

BEG IZ TOKIJA

Iz Tokija poročajo, da se veliko število prebivalstva umika iz mesta iz strahu pred potresom. Čudno je namreč dejstvo, da se potresi v tem mestu nekako redno ponavljajo v natančnem razdobju 35 let. Ker je bil zadnji potres leta 1923 in se torej bliža 35. leto po tem katastrofalnem dogodku, je Tokijčanje zajel preplah. Znanstveniki sicer trdijo, da je to ponavljanje potresov povsem slučajno in da ni stvarne podlage za bojazen, vendar ne morejo prepričati prebivalstva, da bi ostalo v mestu. Nasprotno, vsak dan jih je več, ki bežijo na podeželje.

Tudi v industrijo prodira televizija. Na sliki vidimo skupino vajencev, ki pri televizijskem sprejemniku budno spremljajo precizno delo mojstra na stružnici. Televizija je torej postala tudi na tem področju važen učni pripomoček, saj omogoča večjemu številu vajencev, da hkrati spremljajo proizvodni proces na nekem stroju, ne da bi pri tem delali gnečo okrog delavcev.

Avtomatični učitelj. Aparat, ki ga vidimo na naši sliki, je plod petindvajsetletnega študija ameriškega profesorja Skinnerja. Izumitelj je prepričan, da bo njegova priprava lahko zamenjala učitelje pri pouku, saj je sposobna postavljati vprašanja iz cele vrste predmetov ter obnem skrbno registrirati odgovore učencev.

GOZD GRJAKOV

Na Novi Zelandiji se je vse do danes ohranil gozd, poraščen s kaurijevimi drevesi, ki so stara nad tisoč let. Posebno znani sta v tem gozdu dve drevesi, ki so jima domačini dali ime »Tane Mahuta« (Gospodar gozda) in »Te Mahua Ngahere« (Oče gozda). Prvo je visoko 51 metrov, deblo pa ima pri tleh premer 13,8 metra. Do 43 metra višine nima drevo nobene veje, tam pa se začnejo krošnja, ki meri nad tisoč kvadratnih metrov. Tudi ostali kaurijci so pravi orjaki.

VELIKI UMETNIK

Neki ameriški abstraktni slikar je zadnje čase žel velike uspehe. V razmeroma kratkem času je prodal več kot 700 slikarij za lepe denarce in povsem resni umetnostni kritiki so pisali o njegovih delih laiskevane ocene po ameriškem časopisju. Nekateri so celo trdili, da je mojstrova tehnika »zadnja beseda« abstraktnega slikarstva. Pa se je izkazalo, da »veliki« umetnik ni mož, ki je slike podpisoval, ampak njegova — papiga. »Slikar« je poskrbel le za to, da ji je namočil krila v ustreznih barvah, nato pa jo je spustil, da je z njimi otepala po platnu. Tako so nastale obče priznane »umetnine«, s katerimi so ljubitelji abstraktnih umetnosti krasili svoje domove.

To je pa res smola. Podjetni ameriški gangster je s svojima tovarišema vdrl v poslovne prostore nekega ameriškega podjetja in srečno odpeljal polno blagajno. Ko pa jo je začel odpirati, ga je premagal spanec in je sladko zadrževal na svojem plenu. V takšnem položaju so ga našli policijski agenti, ki so takoj po vlamu začeli zasledovati zločinca.

Spor zaradi prstnih odtisov

Znano je, da je v ZDA zelo strog režim glede obiskovalcev, ki prihajajo, čeprav samo za kratek čas, v to deželo. Med drugim vzamejo vsakemu takoj ob prihodu tudi prstne odtise, češar ne delajo v nobeni drugi državi na svetu. Prav zaradi tega sovsjetska oblast ne pušča svojih državljanov v ZDA, češ da je jemanje prstnih odtisov za poštene ljudi ponižujoče. Tako bo slo najbrž po vodi tudi gostovanje moskovskega Velikega teatra, če ne bodo Američani popustili in naredili izjemo. Prav

o tem razpravlja zdaj ameriški Kongres, kamor je vso zadevo predložil S. Hurok, ki je angažiral sovsjetske igralce za gostovanje v ZDA.

Mesto naprodaj

»Prodamo mesto za 3.500 prebivalcev. Stanovanja z vsem komfortom, izredno lepa lega, 80 kilometrov od Sidneja...« Tako nekako se začnejo oglasi v nekem avstralskem dnevniku. Prodajalec mesta je drža-

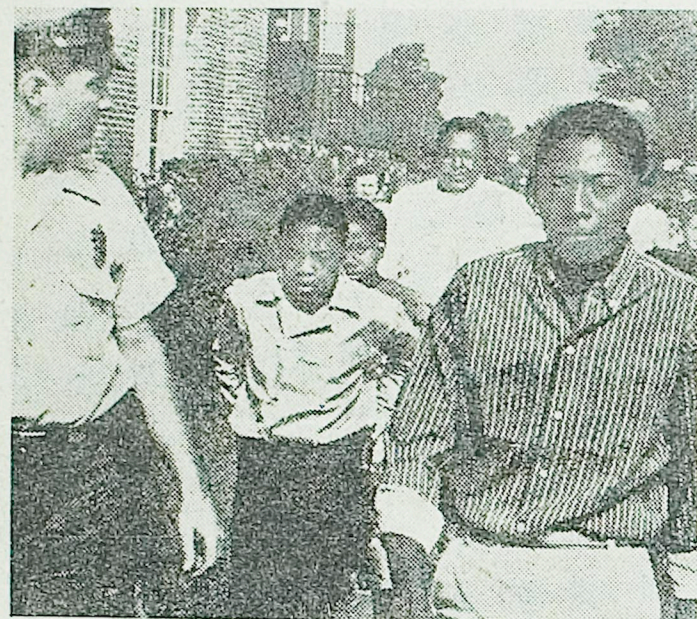
va. Ta je namreč približno pred desetimi leti zgradila mesto Varagama za delavce in tehnično osebje, zaposleno pri obširnih delih na nekem jezcu. Ko so pred kratkim dokončali gradnjo, so se ti spet vrnili na svoje domove v razna avstralska mesta, od koder so prišli. Varagama je ostala prazna in avstralska vlada zdaj išče nekoga, ki bi kupil mesto in ga spet oživel.

TUDI RADAR SE DA PREVARITI

Neko britansko podjetje, ki proizvaja radijske aparate in instrumente, je izdelalo snov, proti kateri je radar brez moči. Nova snov je na videz podobna kavčuku. Če z njo prevlečejo na pr. letalo, postane to za radar nevidno. Kemični sestav in izdelava te snovi sta seveda največja skrivnosta.

NOVI PODATKI O ŽRTVAH PRVE ATOMSKE BOMBE

Vse doslej so trdili, da je ob bombardiranju japonskega mesta Hirošime izgubilo življenje okrog 80.000 ljudi. Teh podatkov ni 12 let, to je od takrat, ko je bila vržena atomska bomba na to mesto, nihče preverjal. Nedavno pa je to naredil angleški fizik Rotblatt in po njegovih trditvah je bilo število žrtev kar trikrat večje, kar pomeni, da je izgubilo življenje okrog 240.000 ljudi. Znanstvenik pravi, da je bilo 80.000 mrtvih samo v mestu, prav toliko ljudi pa je izgubila vojska garnizija, medtem ko je bilo okrog 80.000 žrtev v okolici mesta.

Slika z ameriškega Juga. Čeprav je ameriški kongres že pred leti sprejel zakon, ki odpravlja diskriminacijo v šolah, v mnogih mestih ZDA še vedno ne dovolijo, da bi beli in črni otroci hodili v iste šole. Krajevne oblasti se temu upirajo zlasti v južnih pokrajinah, kjer je rasno sovraštvo poglavo najgloblje korenine. Na sliki prizor iz Greensborna: črnski otroci zapuščajo šolske prostore v spremstvu policije.

Najnovjši Chaplinov film »Kralj v New Yorku« je dvignil v ZDA precej prahu. Chaplin se je namreč ob tej priložnosti temeljito ponorčeval iz tako imenovanega »ameriškega načina življenja« in s svojo neprizanesljivo satiro udaril po političnih in družbenih razmerah v ZDA. Glavno vlogo — izgnanega kralja, ki po mnogih dogodivščinah postane v ZDA reklamni agent za prodajo zobne paste — igra sam Chaplin. Glavno žensko vlogo pa znana ameriška igralka Dawn Addams. Filma Američani ne bodo videli, ker ga je oblast tam prepovedala. Pravijo, da so celo glavni igralki prepovedali vrnitev v domovino.

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

69

POSLOVENIL RADO BORDON

»Ne verjamem, da je končana. Vsi tile mislijo, da je končana, toda jaz ne verjamem tega.«

»Viva la pace!« je zavpil neki vojak. »Domov gremo.«

»Bilo bi lepo, če bi mi vsi lahko šli domov,« je rekel Piani. »Kaj vi ne bi radi šli domov?«

»Seveda.«

»Nikoli ne pojdemo. Ne verjamem, da je končano.«

»Andiamo a casa!« je vpil neki vojak.

»Puške so pometali proč,« je dejal Piani. »Medtem ko marširajo, si jih snamejo in jih odvržejo. Potem pa vpijejo.«

»Puške bi morali zadržati.«

»Mislijo pač, da jih ne morejo več prisiliti k vojskovanju, če odvržejo puške.«

Ko sva v temi in dežju stopala po robu ceste, sem videl, da je mnogo vojakov še vedno imelo puške. Štrlele so jim nad plašči.

»Iz katere brigade ste?« je zakričal neki oficir.

»Brigata di pace,« je nekdo odvrnil na ves glas. »Brigada miru!«

»Officir ni rekel nič.«

»Kaj pravi? Kaj pravi oficir?«

»Dol z oficirjem! Viva la pace!«

»Pojdiva,« je rekel Piani.

Šla sva mimo dveh britanskih bolniških avtomobilov, ki so ju bili zapustili v množici vozil.

»Ta dva sta iz Gorice,« je rekel Piani. »Poznam vozove.«

»Prišla sta dlje kot pa midva.«

»Odpravila sta se pač prej na pot.«

»Kje neki sta šoferja?«

»Najbrž spredaj.«

»Nemci so se ustavili zunaj Vidma,« sem rekel. »Vsi ti ljudje bodo morali čez reko.«

»Da,« je odvrnil Piani. »Prav zato tudi mislim, da se bo vojna nadaljevala.«

»Nemci bi se prav lahko pojavili,« sem rekel. »Čudno se mi zdi, da se ne prikažejo.«

»Ne vem. Prav ničesar ne vem o tej vrsti vojne.«

»Nemara morajo čakati na svoja prevozna sredstva.«

»Ne vem,« je rekel Piani.

Če je bil sam, je govoril dosti bolj prijazno. Če pa je bil z drugimi, je stresal prav krepke.

»Si poročen, Luigi?«

»Saj veste, da sem poročen.«

»Ali morda zavoljo tega nisi hotel, da bi prišel v ujetništvo?«

»To je eden izmed razlogov. Ste vi poročeni, tenente?«

»Ne.«

»Tudi Bonello ni.«

»O poročenih ljudeh ne moreš nikoli ničesar reči. Toda zdi se mi, da se oženjen človek želi vrniti k svoji ženi,« sem rekel.

Bilo mi je, da bi se pogovarjal o ženah.

»Seveda.«

»Kako je kaj s tvojimi nogami?«

»Nekoliko me bolijo.«

Pred jutranjim svitom sva dospela do brega Tilmenta in nadaljevala pot ob narasli reki proti mostu, ki je čez-zenj potekal ves promet.

»Morali bi si prizadevati, da se ustavijo na tej reki,« je rekel Piani.

V mraku je bil tok videti velikanski. Voda je dria in se razlivala na široko. Leseni most je bil dolg skoraj kilometer in reka, ki je običajno tekla po jarkih v širokem

kamnitem koritu globoko pod mostom, je zdaj dosegla skoraj do lesenih gred.

Šla sva vzdolž brega, potem pa sva se prerinila v množico, ki se je valila čez most. Ko sva počasi stopala v dežju komaj nekaj decimetrov nad vodo, stisnjena v množici in z zaboji topovske municije tik pred nama, sem se sklonil čez ograjo in se zazrl v reko. Zda, ko nisva več mogla hoditi s svojim korakom, sem se počutil zelo utrujen.

Nobenega navdušenja ni bilo več, ko so ljudje stopali čez most. Prišlo mi je na misel, kaj bi bilo, če bi ga bil kak bombnik čez dan bombardiral.

»Piani,« sem rekel.

»Tu sem, tenente.«

Bil je nekoliko spredaj v gneči. Nihče ni govoril. Vsi so si prizadevali, da bi čimprej prišli čez: na nič drugega niso mislili.

Ze smo bili skoraj na drugi strani. Na drugem koncu mostu so na obeh straneh stali oficirji in karabinjerji z bleščecimi žepnimi svetilkami. Videl sem njihove silhete na obzorju.

Ko smo prišli do njih, sem videl, kako je neki oficir pokazal na nekega človeka v koloni. Karabinjer je stopil za njim in se spet prikazal, držeč človeka za roko. Odvlekel ga je s ceste.

Prišli smo jim skoraj nasproti. Oficirji so motrili slehernega človeka v koloni, se tu in tam nekaj pogovarjali med sabo, potem pa stopili naprej, da bi s svetilko posvetili nekomu v obraz. Tik preden smo se mi pojavili pred njimi, so spet povlekli nekega iz kolone.

Videl sem ga. Bil je neki podpolkovnik. Videl sem zvezdice na njegovem rokavu, ko so vanj uperili luč. Imel je sive lase in bil je majhen in okrogel. Karabinjer ga je potisnil za vrsto oficirjev. Ko smo mi prišli do njih, sem opazil, kako sta me eden ali dva pogledala. Potem je eden izmed njih pokazal name in nekaj rekel karabinjerju. Videl sem, kako se je karabinjer usmeril proti meni, prišel ob robu kolone tik do mene, potem pa sem začutil, kako me je zgrabil za ovratnik.

»Kaj pa počneš?« sem rekel in ga udaril v obraz.